

Activiteiten verslag

KANAL

Introductie		03
1	Sociale balans	05
2	Architectuurproject	08
3	Artistieke directie Programmatie Activiteiten	21
4	Collectie Archieven Bibliotheek	43
5	Communicatie	71
6	Commerciële agentschappen	74
7	MVO-beleid	78
8	Financiële en administratieve governance	86

Inleiding

2025 was ons laatste volledige jaar vóór de opening van Kanal. Sinds begin 2017, toen de Brusselse Regering mij de opdracht gaf om de Citroëngarage aan het Saincteletteplein om te vormen tot een groot museum voor moderne en hedendaagse kunst én architectuur van de 21e eeuw, en sinds eind 2017, met de oprichting van de Stichting Kanal, hebben we een lange weg afgelegd. Een weg vol hindernissen, uitdagingen en kritiek — soms terecht, vaak onterecht — maar ook vol geluuksmomenten en intense vreugde, onder meer tijdens de vele experimenten die we sinds Kanal brut hebben opgezet.

Over enkele maanden krijgt Kanal eindelijk zijn “definitieve” vorm. Ik zet dat bewust tussen aanhalingstekens, want ik hoop dat niets in Kanal ooit echt definitief zal zijn. Dan kunnen bezoekers eindelijk dwalen door onze 40 000 m².

Over enkele maanden is Kanal niet langer een droom, een hersenschim of een utopie. Dan toont het zich in al zijn dimensies: als een uitzonderlijk museum voor een uitzonderlijke stad. Een ambitieus museum voor een stad die te vaak aan ambitie ontbreekt.

Over enkele maanden opent een museum waarvan de publieke ruimtes het kloppende hart vormen. Een stad in de stad, gewijd — zelfs toegewijd — aan de universele kracht van kunst, architectuur en cultuur. Een plek die haar straten, bakkerij, doorsteekjes, speelplein, bibliotheek, onderzoeks- en werkruimtes en educatieve ateliers openstelt voor iedereen.

Over enkele maanden ontdekt Brussel eindelijk het museum voor moderne en hedendaagse kunst dat de stad verdient. Een museum voor haar kunstenaars, voor iedereen die leeft van hedendaagse creatie in al haar vormen, en voor iedereen die van kunst én van Brussel houdt.

Over enkele maanden opent Kanal–Centre Pompidou de deuren van zijn stad en van zijn negen openingstentoonstellingen. Samen met Kanal Architecture, dat uitpakt met een grote openingstentoonstelling. Tien tentoonstellingen om Kanal te openen.

Tien tentoonstellingen als een eerste poging om een vraag zonder definitief antwoord te benaderen: waartoe dient een museum voor kunst en architectuur in de 21^e eeuw?

Waar toe dient Kanal nu het geluid van marcherende laarzen en imperiale dromen weerklinkt? Waar toe dient Kanal in een tijd waarin menselijke intelligentie plaats lijkt te maken voor die van machines? Waar toe dient Kanal nu identitaire tegenstellingen steeds scherper worden? Waar toe dient Kanal in een wereld die tegelijk brandt en verdrinkt?

Tot alles en tot niets.

Tot alles, omdat kunst een van de krachtigste vormen van emancipatie is.

Tot alles, omdat architectuur betekent dat we nadenken over én bouwen aan de stad van morgen.

Tot alles, omdat kunst een unieke hefboom is om samenleven in Brussel mogelijk te maken.

Tot alles, omdat we meer dan ooit behoefte hebben aan verbeelding, dromen en ontsnapping.

Tot niets... als we dat niet verdedigen.

Tot niets als de overheid deze creatieve plek niet de ruimte geeft om zich te ontwikkelen, zoveel mogelijk buiten de logica van de markt en los van de druk van de actualiteit.

Tot niets als een museum niet ook een plek is waar we nadenken over de toekomst van de mensheid.

Tot niets als een museum niet het goede voorbeeld geeft in zijn streven naar regeneratie.

Tot niets als een museum niet democratisch, open, universeel en inclusief is.

En zelfs als dat allemaal lukt, blijven we uiteindelijk maar een museum. Een museum dat zijn plaats kent — een wezenlijke plaats, zeker — met nederigheid en helderheid. Ik schrijf deze woorden met veel emotie. Wellicht is dit de laatste keer dat ik het activiteitenverslag van de Stichting Kanal mag inleiden.

Brussel is een stad die ik liefheb sinds ik er 48 jaar geleden werd geboren. Brussel is complex en uitdagend, bruisend en inspirerend, paradoxaal en meeslepend, surrealistisch en absurd, fascinerend en ontregelend. Brussel is een geheel dat wordt gedragen door een diversiteit die uniek is in Europa.

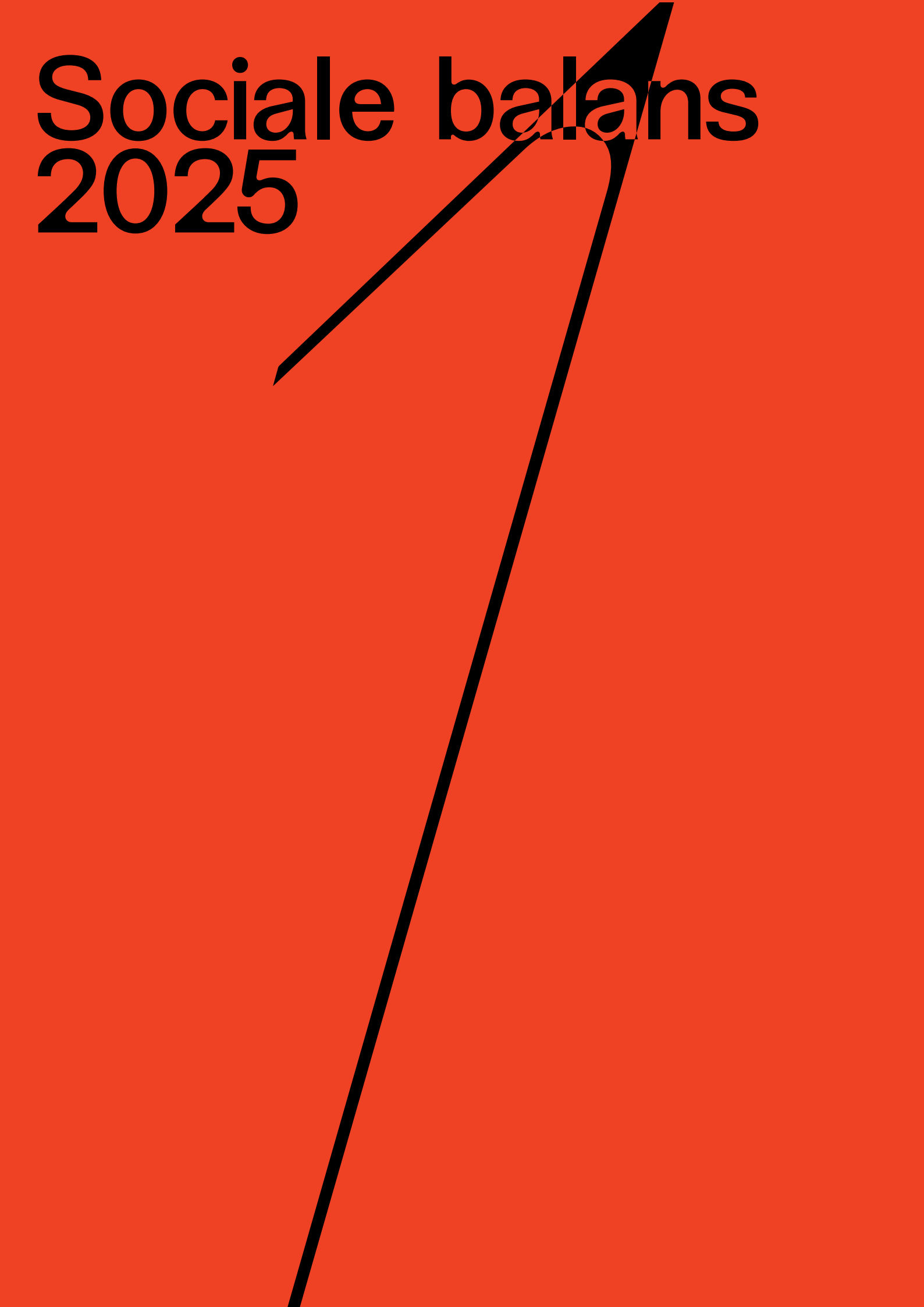
Vandaag is Brussel al een van de belangrijkste plekken voor hedendaagse artistieke creatie in Europa. Morgen kan Brussel, dankzij Kanal, uitgroeien tot dé toonaangevende plek voor hedendaagse creatie in Europa. Met Kanal voegen we een nieuwe — en wellicht onmisbare — schakel toe aan het uitzonderlijke artistieke ecosysteem van deze stad.

Kanal is een radicaal optimistische keuze voor de toekomst, ook wanneer de horizon donker oogt. Kunst en cultuur moeten lichtpunten zijn in een steeds onrustiger actualiteit en in een wereld die misschien wel haar zwaarste beproeving kent sinds tachtig jaar. Kanal wordt een plek voor contemplatie, emancipatie, rust, dwalen, kunstenaars, dromen, leven, samenleven, debat, luisteren, spreken, ontmoeting, studie, leren, lezen, ontkoppeling, introspectie, enthousiasme, ambitie, wandelen, stilstaan, pauzeren, leven, leven, leven... Over enkele maanden opent Kanal zijn deuren voor het grote publiek. Het is vandaag een uniek project in België én Europa: een publiek museum van 40 000 m² openen in het hart van de hoofdstad van Europa.

Kanal openen is een duidelijke keuze: zonder cultuur, zonder musea, zonder kunstenaars heeft onze mensheid geen toekomst.

Leve Brussel! Leve Kanal!

Sociale balans 2025

Team

Intern team

Op 31 december 2025 telt de Stichting Kanal 82 medewerkers (uitgedrukt in voltijdsequivalenten) over het volledige kalenderjaar.

Externe dienstverleners, stagiairs, jobstudenten en uitzendkrachten

Daarnaast kon de Stichting in 2025 rekenen op de inzet van:

- Een beleidsmedewerker van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering (Yves Goldstein).
- Een onafhankelijke geassocieerde curator.
- Een onafhankelijke projectleider voor *Commons*.
- Twee medewerkers, gedetacheerd door Paradigm, voor het dagelijkse IT-beheer en de verdere IT-ontwikkeling, evenals twee projectmanagers die de lopende ontwikkelingen in het kader van de opening opvolgen (IT-architectuur, IT-infrastructuur van het gebouw, met inbegrip van beveiligingselementen buiten de branddetectie, ERP-software en andere beheertoepassingen).
- Een freelance medewerkster verantwoordelijk voor mecenaat.
- Twee werfcontroleurs.
- Dertien stagiairs van Belgische universiteiten en hogescholen, die onze artistieke, juridische, architectuur-, communicatie- en andere teams versterkten.
- Zes jobstudenten voor onder meer publieksbemiddeling in scholen en de verspreiding van flyers.

Aanwervingen, instroom en uitstroom van personeel

Aanwervingen

De Raad van Bestuur besliste het aanwervingsplan tussen november 2024 en november 2025 tijdelijk on hold te zetten. Daardoor werden tot de zomer van 2025 geen nieuwe aanwervingen opgestart. De effectieve indiensttredingen werden gepland één jaar vóór de opening, waarvan de datum opnieuw werd herzien wegens de onzekere financiële context. Na de heropstart van het aanwervingsplan in augustus kon de verdere uitbouw van de teams met het oog op de opening van het museum worden voortgezet. Vacatures worden ruim verspreid via de website en sociale media van de Stichting, maar ook via Actiris en gespecialiseerde vacaturesites, zodat een zo divers mogelijk publiek wordt bereikt. De voorselectie van de kandidaturen gebeurt door de HR-directeur. De uiteindelijke selectie gebeurt in overleg met de betrokken leidinggevende en de HR-directeur. De sollicitatiegesprekken vinden steeds plaats in aanwezigheid van de HR-directeur, de directe leidinggevende (N+1) en, afhankelijk van de functie, ook de N+2.

Instroom en uitstroom

In 2025 verlieten acht medewerkers de Stichting Kanal–Centre Pompidou en traden elf nieuwe collega's in dienst. De meeste aanwervingen die eind 2025 werden afgerond, starten begin 2026. Nieuwe medewerkers volgen bij hun indiensttreding een onboardingtraject, verzorgd door HR, IT en hun directe leidinggevende. Daarnaast nemen zij deel aan collectieve infosessies over de geschiedenis van het project, de werking van de instelling en de organisatie van de teams. Na drie maanden worden zij systematisch uitgenodigd voor een opvolggesprek met de HR-directeur om hun integratie binnen het team en hun nieuwe functie optimaal te begeleiden.

Ondersteuning bij de opstart van de Agentschappen

Het HR-team van de Stichting heeft actief bijgedragen aan de opstart van het HR-beleid en de HR-structuur van

de vier Agentschappen. Enerzijds werden de belangrijkste HR-kijrtlijnen uitgewerkt, zoals het organigram, de functieclassificatie en het verloningsbeleid. Anderzijds werd de aanwerving georganiseerd van een HR-medewerkster voor de F&B Agency en van een HR-medewerker voor de Agentschappen Experience, Hospitality en Development. In nauwe samenwerking met deze twee medewerkers waakt de HR-directeur van de Stichting over de ontwikkeling van een coherent, zorgzaam en inclusief werkklimaat voor alle medewerkers van het Kanal-project.

Diversiteitsplan

In het verlengde van het mini-diversiteitsplan 2022—2024 richtte de Stichting in 2025 een nieuwe stuurgroep op, die de krijtlijnen uitwerkte voor het diversiteitsplan 2026—2028. Met ondersteuning van Actiris kwam deze stuurgroep verschillende keren samen om de behoeften van de medewerkers op het vlak van inclusie en samenleven in kaart te brengen, evenals de uitdagingen om de diversiteit binnen het personeelsbestand via toekomstige aanwervingen verder te versterken. De voorgestelde acties zullen begin 2026 ter goedkeuring worden voorgelegd. De werkzaamheden van de stuurgroep maakten bovendien duidelijk dat de Stichting haar algemene strategie rond diversiteit en inclusie verder moet verduidelijken. Daarom werd hierover een gezamenlijk traject opgezet door de HR-directeur en de MVO-verantwoordelijke (zie hoofdstuk 7).

Werkgelegenheids-subsidies

De Stichting Kanal ontving in 2025 de volgende werkgelegenheidssubsidie:

- Maribel Social – 2x0,5 VTE.

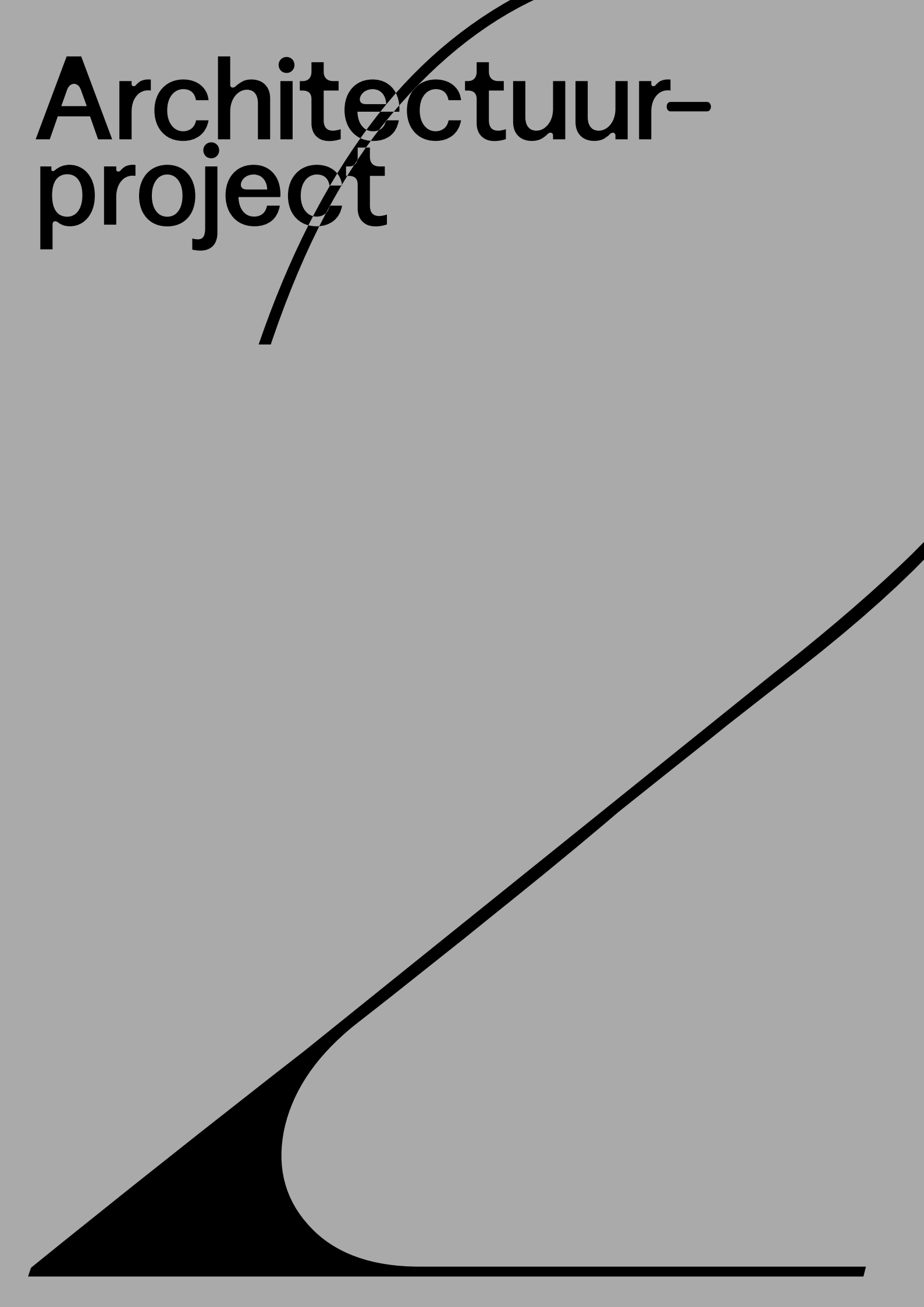
Opleidingen

De Stichting Kanal stimuleert de ontwikkeling van de competenties van haar medewerkers en voert een ambitieus opleidingsbeleid. In 2025 werden 4 025,5 uur besteed aan formele opleidingen en 664,8 uur aan informele opleidingen. Ook dit jaar werd sterk ingezet op individuele taalopleidingen. Zo kregen 26 medewerkers persoonlijke begeleiding om hun kennis van het Frans, Nederlands en Engels verder te versterken.

Daarnaast organiseerde de Stichting technische opleidingen rond Office 365 en Salesforce. Er werden eveneens collectieve opleidingen georganiseerd over het gebruik van hoogwerkers en stellingen, de BA4-opleiding en de veiligheid op tijdelijke of mobiele bouwplaatsen. Tien vrijwillige medewerkers volgden bovendien een opleiding eerste hulp. Preventie, risicobeheersing en de bescherming van medewerkers vormen een belangrijke prioriteit binnen het HR-beleid van de Stichting. In 2025 werd ook bijzondere aandacht besteed aan de ontwikkeling van soft skills. Er werden opleidingen georganiseerd rond assertief spreken in het openbaar, stressbeheer, verandermanagement en het enneagram.

In het kader van de verdere ontwikkeling van het MVO-beleid werden verschillende sensibiliserings- en opleidingssessies georganiseerd. Zo volgde het productieteam onder meer een opleiding rond de evaluatie van de CO2-voetafdruk. Ook in het kader van de werkzaamheden rond diversiteit en inclusie (vervolg op het mini-diversiteitsplan 2022—2024) werd een opleiding voor alle medewerkers georganiseerd. Deze had tot doel de kennis over antidiscriminatiewetgeving, cognitieve biases en het omgaan met microagressies verder te versterken. Op voorstel van de Accessibility Board werden daarnaast opleidingen georganiseerd om medewerkers bewust te maken van de leefwereld van personen met een handicap, onder meer via praktijkgerichte simulaties. De Stichting Kanal–Centre Pompidou ontvangt een geplafonneerde financiële tussenkomst van het Fonds 4S, dat verbonden is aan het paritair subcomité waaronder de Stichting ressorteert op basis van haar activiteiten.

Architectuur- project

Preamble

De Stichting Kanal–Centre Pompidou koestert de ambitie, niet meer of niet minder, om het museum van de 21e eeuw te creëren door multidisciplinaire hedendaagse artistieke creatie met architectuur te combineren. Deze ambitie krijgt concreet vorm in samenwerking met de Brusselse kunstscene en in partnerschap met het Centre Pompidou en de Stichting CIVA. Dit museum van de 21^e eeuw brengt publieke ruimtes, de ruggengraat van het project, prominent voor het voetlicht om van dit museum een culturele en artistieke stad binnen de stad te maken.

Dit project wordt gedragen door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest. Wat kan er belangrijker zijn voor een kosmopolitisch en internationaal gewest, voor een kleurrijk en multicultureel gewest, voor een gewest dat sociaal en economisch verdeeld is, dan te investeren in wat de weg vrijmaakt naar een gedeelde en universele taal binnen een stad — en meer bepaald binnen de kanaalzone — die vandaag nog altijd op vele vlakken versnipperd is?

Daarom wil Kanal hedendaagse creatie toegankelijk maken voor een zo breed mogelijk publiek.

Dat zijn de belangrijkste uitdagingen waarop het Kanal-project een antwoord wil bieden. Daarnaast wil het project uiteraard ook een ‘uitstalraam’ bieden voor de creatieve dynamiek die Brussel al jaren kenmerkt, zowel via de uitbouw van de collectie van de Stichting Kanal als via alle projecten die een plaats zullen krijgen in de getransformeerde ruimtes van de voormalige Citroëngarage.

Kanal wil daarom uitgroeien tot een ‘Brusselse scène’ door talrijke partnerschappen aan te gaan met culturele, academische en socioculturele actoren uit de hoofdstad. Zo ontstaat een nieuw platform waar iedereen samen met Kanal kan experimenteren.

Naast zijn intrinsieke artistieke en culturele betekenis wil Kanal ook bijdragen aan de heropleving van de wijk. Het project moet een nieuwe dynamiek creëren en de banden tussen beide oevers van het kanaal versterken, dankzij een kwalitatief onthaalbeleid en de geleidelijke uitbouw van

Kanal als een plek voor ontmoeting, emancipatie, educatie en kennisdeling.

Dankzij zijn ligging op een historische site met een rijk erfgoed sluiten het ontwerp, de bouw en de ontwikkeling van dit museum van de 21^e eeuw naadloos aan bij een rijke postindustriële stedelijke omgeving die volop in verandering is en tal van nieuwe ontmoetingen mogelijk zal maken.

‘Kanal nodigt uit om na te denken over de plaats van het museum van de 21^e eeuw in de samenleving, met de voormalige Citroëngarage als vertrekpunt. Dat zo’n iconisch gebouw van deze omvang beschikbaar is in het hart van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, biedt ongeziene mogelijkheden. Het gebouw bevindt zich midden in het Kanaalplan, een gebied waar tal van uiteenlopende ontwikkelingen samenkomen: hedendaagse plekken om te wonen, te werken, vrije tijd door te brengen en te produceren — die laatste activiteit is historisch nauw verbonden met de kanaalzone. Het gebouw ligt bovendien in een Brusselse wijk die nog steeds sterk wordt gekenmerkt door armoede en werkloosheid, maar waarvan de bevolking en de activiteiten volop evolueren.

Nadenken over dit gebouw, deze plek, haar ligging en het idee van een museum van de 21^e eeuw betekent vertrouwen hebben in de toekomst. Het project gaat verder dan een spectaculair architecturaal gebaar. De houding is radicaal optimistisch: kritisch, ontvankelijk, geëngageerd en nauwkeurig. Nadenken over Brussel, zijn toekomst en zijn complexiteit vraagt om een radicale benadering. Niet alleen op architecturaal vlak, maar ook wat betreft de infrastructuur die het Gewest zijn inwoners wil bieden. De ruimtes mogen herkenbaar zijn, maar de sfeer, de energie en de dynamiek moeten vooral beleefd worden, niet enkel getoond. Het gaat erom radicaal engagement aan te gaan, voort te bouwen op wat al bestaat, dat naar een hoger niveau te tillen en nieuwe praktijken en ruimtelijke mogelijkheden uit te vinden.’

Het project, dat het modernistische icoon van de voormalige garage van André Citroën nieuw leven inblaast, bevindt zich op het bouwblok tussen het IJzerplein, de Sainctelettesquare, de Willebroekkaai, de Ruimingskaai en de Akenkaai (aan de kanaalzijde).

Op de site bevinden zich eveneens het Kaaitheater en twee bestaande appartementsgebouwen (die geen deel uitmaken van de opdracht). De werkzaamheden aan de cultuurpool omvatten de afbraak van het voormalige kantoorgebouw ('Importateur'), de restauratie en herbestemming van de belangrijkste erfgoedelementen van de site — met name het showroomgebouw en de werkplaatsen — evenals de bouw van drie nieuwe volumes. Twee daarvan zullen de tentoonstellings- en archiefruimtes voor hedendaagse kunst en architectuur huisvesten. Het derde volume, de Rassembleur, brengt de gemeenschappelijke functies samen, waaronder de leveringszone, kantoren, een auditorium en een parking. Dit gebouw komt op de plaats van het voormalige 'Importateur'-gebouw.

Het bestaande complex bestaat uit de showroom en de werkplaatsen, waarin de nieuwe volumes van het museum voor kunst en architectuur worden geïntegreerd.

De Rassembleur verlengt de gevel van de werkplaatsen tot aan de bestaande fries. Het opgaande volume sluit qua opstelling aan bij de volumes van het museum en het architectuurcentrum en ligt licht terug ten opzichte van de bestaande gevel.

Philippe Viérin, geassocieerd architect bij Atelier Kanal

Sterke lijnen

Sinds het begin van het project vormt de voortdurende zoektocht naar het juiste evenwicht tussen het 'As found'-principe — het gebouw zoals het is — en de nieuwe, innovatieve ingrepen de rode draad.

We willen blijven vertrekken van wat we aantreffen, daar subtiele nieuwe creaties in verweven en met precisie vooruitgaan in de onvermijdelijke onzekerheid. Met een houding die we omschrijven als *carefully uncareful* bouwen we verder aan een project dat doordacht is, maar tegelijk menselijk en ambachtelijk aanvoelt. Tegelijk willen we een Brusselse scène laten ontstaan, gevoed door de samenhang van haar verleden en de levendigheid van haar toekomst. Een scène waarmee Brussel zich kan identificeren, die zichtbaar blijft en gedeeld wordt.

Kanal zal ruimte bieden aan een brede waaier van mogelijkheden, in dialoog met de rijkdom van de beeldende kunsten, architectuur, podiumkunsten en alles wat daarmee verbonden is.

Sinds de indiening van de stedenbouwkundige en milieuvergunning werken de Stichting Kanal–Centre Pompidou en de ontwerpers van Atelier Kanal (NoAarchitecten, Sergison Bates en EM2N) verder aan de gedetailleerde uitwerking van het project en aan de opvolging van de bouwwerken.

As found

Vertrekken van wat er al is, erin opgaan, het benutten en het als rode draad laten doorwerken, met als doel een plek te creëren die gewijd is aan creatie en productie, en die zowel de geschiedenis als de toekomst van deze locatie belichaamt. 'As found' betekent de dingen aanvaarden zoals ze zijn en erop vertrouwen dat ze mogen blijven bestaan en ons denkproces mee kunnen sturen. De kenmerken die dit gebouw uniek maken, zijn overal aanwezig.

De Showroom als een etalage voor de stad. De grote beuken en hun vergezichten. De herinnering aan de ruimtelijkheid en de materialen van een voormalige productieplek. De beweging buiten en het rustige licht binnen. De kleurnuances die zich laag na laag en toets na toets ontwikkelen, onder invloed van de tijd en de menselijke schaal. Trappen, loopbruggen, balustrades, leuningingen, oorspronkelijke wanden, subtiele paviljoenen, uiteenlopende technische elementen en ruimtes die bewust in hun ruwe staat zijn gelaten: ze hebben allemaal hun plaats binnen Kanal. Ze worden behouden of krijgen een nieuwe bestemming, maar nooit verwijderd zonder eerst hun betekenis en waarde te erkennen.

New intentions

De nieuwe intenties dienden zich haast vanzelf aan. Nieuwe volumes. *De Emergences*.

Sommige werden ingevoegd om plaats te bieden aan nieuwe ruimtes. Andere verbinden de verschillende ruimtes met elkaar en creëren tussenzones.

- *Rooms* voor tentoonstellings- en projectruimtes, *Halls* voor polyvalente functies, *Ateliers* voor productie en creatie.
- *Reading Room*, *Silent Room*, *Friends Room* en *Lounge*: ruimtes voor ontmoeting, uitwisseling en concentratie.
- *Archieven* en *Onderzoeksruidtes*, waar alle kennis en documentatie binnen handbereik zijn.
- *Nave*, *Carwash*, *Catwalk*, *Belvédère*, *Exchange*, de voormalige kleedkamers... Namen die vandaag al deel uitmaken van de identiteit van de plek.
- *Culture Market*, *Print Shop*, *Bakkerij*, *Rooftop Café*, *Brasserie K*: nieuwe concepten die verder vorm zullen krijgen.
- *Rassembleur*, de plek waar, hier of elders, de mensen achter Kanal dagelijks samenkomen en samenwerken.
- *Ribbon*, dat — net als de publieke ruimtes — verbindt, leesbaar is, informeert, beleefd wordt en het geheel samenbrengt.
- *De Emergences*: nieuwe architecturale volumes die tegelijk tastbaar en vluchtig zijn, zoals wolken boven de Brusselse hemel. Wie ze betreedt, stapt binnen in de door de curator gecreëerde wereld, met telkens subtiele doorkijken naar de stad.
- *De Publieke Ruimtes*: pleinen, bruggen en loopbruggen waar alles mogelijk is en waar ervaringen en ontmoetingen met elkaar worden verbonden.
- *Ateliers*, *Print Shop*, *Bibliotheek* en *Auditorium*: ruimtes voor productie, reproductie en concentratie.

Verkregen vergunningen

Voor de herbestemming, renovatie en transformatie van de voormalige Citroëngarage tot de culturele plek die Kanal zal worden, zijn inmiddels alle vergunningen verkregen.

De belangrijkste vergunning, de stedenbouwkundige vergunning, werd op 20 december 2020 afgeleverd door urban.brussels in de vorm van een gemengde stedenbouwkundige en milieuvergunning.

Daaraan gingen verschillende kleinere voorafgaande vergunningen vooraf, waardoor de werkzaamheden vanaf 2019 gefaseerd per perceel konden worden opgestart:

- Saneringsvergunningen (Vergunningen voor asbestverwijdering en bodemsanering).
- Sloopvergunningen (Ontmanteling en afbraak van het voormalige 'Importateur'-gebouw, evenals twee openingen die de bouw van de nieuwe Emergences in het hart van de werkplaatsen mogelijk maken).

Opdrachten en werven: terugblik en vooruitblik

Ontmanteling

Wanty, 12.2019 > 02.2020

Voordat de zware sloopwerken van start gingen, werd een uitgebreide inventaris opgemaakt van de elementen en installaties van de voormalige Citroëngarage die behouden of verwijderd moesten worden. Zone per zone en type per type werden het verleden, het heden en hun intrinsieke waarde voor zowel de geschiedenis als het toekomstige project in kaart gebracht. Dankzij dit globale én gedetailleerde overzicht van de volledige site konden doordachte keuzes worden gemaakt over verschillende uitgangspunten van het project, zoals de "As found"-strategie. Door de volledige site op te meten met behulp van 3D-scantechnologie (Matterport) kon virtueel door het gebouw worden gewandeld, konden beelden en details worden geraadpleegd en ontwerpkeuzes worden

gevalideerd. Alle beelden uit de inventaris, die honderden elementen omvat, zijn afkomstig van deze uiterst nauwkeurige topografische opmeting.

Asbestverwijdering

ARFI, 03.2020 > 2024

Zoals bij elk gebouw van deze leeftijd zijn op verschillende plaatsen asbesthoudende materialen aanwezig. Die moeten volgens strikte wettelijke procedures worden verwijderd. Door het grote aantal toepassingen gebeurt de asbestverwijdering gefaseerd gedurende de volledige renovatie- en transformatieperiode, zodat het gebouw niet voortijdig wordt gestript. Sommige toepassingen kunnen onmiddellijk worden verwijderd, andere bevinden zich in de dakbedekking of in de raamafdichtingen. Om het gebouw zo lang mogelijk waterdicht te houden, worden de werkzaamheden over een periode van twee tot drie jaar gespreid. Deze gefaseerde opdracht heeft betrekking op drie afzonderlijke zones, waarvan de uitvoering gelijktijdig wordt gecoördineerd met de betrokken percelen.

Depollutie / Kavel Oter

Ghent Dredging, 12.2020 > 2021

Zoals verwacht brachten de bodemanalyses enkele verontreinigde zones aan het licht die moesten worden gesaneerd. De werkzaamheden omvatten plaatselijk het doorzagen, slopen en verwijderen van de betonnen vloerplaat, evenals het verwijderen van oude opslagtanks. Vervolgens werden de verontreinigde gronden laag per laag uitgegraven en afgevoerd, terwijl de vrijgekomen drijfolie werd weggepompt. Daarna werd het terrein opnieuw aangevuld met schone uitgegraven of aangevoerde grond. Ten slotte werd een tijdelijke vloerplaat gestort om de volgende fases van de werkzaamheden mogelijk te maken.

Sloopwerken / Perceel 1

Demeuter, 10.2020 > 03.2021

Voor de herbesteding van de erfgoedgebouwen en de bouw van de nieuwe Emergences moest eerst het voormalige kantoorgebouw, het 'Importateur'-gebouw, worden gesloopt. In een eerste fase werd het gebouw volledig ontmanteld. Ramen, binnenwanden, afwerkingen en technische installaties werden verwijderd, zodat enkel de betonnen draagstructuur overbleef. 3 000

m3 niet-inert afval werd gesorteerd per materiaalsoort (baksteen, metaal, hout, kabels,) en afgevoerd naar een nabijgelegen recyclagecentrum. De betonnen structuur werd vervolgens gesloopt. Ongeveer 30 000 ton inert materiaal werd per binnenschip vervoerd naar een recyclagecentrum langs het kanaal in Grimbergen, waar het beton werd verbrijzeld en opnieuw gebruikt voor onder meer nieuw beton en funderingen van wegen. Deze transportwijze werd gekozen door de Stichting Kanal-Centre Pompidou in samenwerking met de Haven van Brussel, op basis van een vergelijkende studie naar de CO2-impact.

Schilderwerken aan de metalen draagstructuren / Perceel Obis

Veldeman, 02.2021 > 05.2022

Tijdens de analyse van de metalen draagstructuren bleek uit verschillende testen dat alle bestaande verflagen lood en chroom VI bevatten. Daarom werd beslist de volledige structuur te saneren. Afhankelijk van de ondergrond (staal, baksteen of beton) werden de oppervlakken licht gereinigd of volledig gezandstraald in afgesloten zones. Deze werkzaamheden liepen gedurende meerdere maanden parallel met andere percelen.

Grondwerken en funderingen / Perceel 2

Deyes – Demeuter, 08.2021 > 02.2024

De grondwerken en funderingen hadden voornamelijk betrekking op de drie nieuwe gebouwen: de Rassembleur, Kanal Architecture en het museum. Na de uitgraving van twee ondergrondse niveaus werden secanspalen aangebracht rondom de drie gebouwen. Binnen deze contouren werden bijkomende funderingspalen geplaatst. Hoewel deze werken in augustus 2021 werden gegund en eind 2021 afgerond moesten zijn, liepen ze aanzienlijke vertraging op door tekortkomingen bij de hoofdaannemer en diens onderaannemers. Daardoor konden de werkzaamheden van perceel 3 pas in juni 2024 van start gaan.

Gesloten ruwbouw en speciale technieken / Perceel 3

zie CIT Blaton, aanwijzing 10.2021

aanvang 09.2022 > 06.2026

De grootste opdracht betreft de volledige renovatie en nieuwbouw van het project. Ze sluit aan op de twee

nauw verbonden voorafgaande opdrachten, namelijk de sloopwerken en de grond- en funderingswerken. De opdracht omvat zowel de buitenschil (shell) van de bestaande en nieuwe gebouwen als de draagstructuur, de technische installaties en de afwerking. Na een omvangrijke aanbestedingsprocedure werd deze opdracht gegund aan CIT Blaton. Dankzij de gunning in het najaar van 2021 kon de oorspronkelijk geplande timing worden aangehouden. De ingediende offerte bleef binnen de geraamde budgetten en omvatte een uitvoeringsplanning die aansloot bij de verwachtingen.

De uitvoeringstermijn van dit perceel werd nadien meermaals herzien om rekening te houden met de vertragingen bij perceel 2, die een aanzienlijke impact hadden op de oorspronkelijke contractuele planning. Na een bemiddeling over de gevolgen van de tekortkomingen van de aannemer van perceel 2 werd tussen de betrokken partijen een nieuwe contractuele planning vastgelegd. Vervolgens werd deze vertaald naar verschillende operationele (niet-contractuele) plannings, waarin ook nieuwe uitvoeringsvertragingen werden opgenomen. Over de oorzaken van die vertragingen is het overleg tussen de bouwheer en de aannemer nog steeds lopende.

De oplevering van het gebouw moet de geplande opening voor het publiek op 28 november 2026 mogelijk maken. De retroplanningen voor de gefaseerde ingebruikname van de verschillende delen van het gebouw door de Stichting Kanal–Centre Pompidou werden gedeeld met alle betrokken partijen en worden regelmatig opgevolgd om de afstemming tussen de afronding van de werken en de ingebruikname van het gebouw te verzekeren.

Inbegrepen in perceel 3:

- Bouwschil Old Shell – New Shell.
- Ruwbouw (beton, metselwerk, staalconstructies, riolering).
- Speciale technieken (HVAC, elektriciteit, gestructureerd IT-netwerk, brandbeveiliging, liften, fotovoltaische installaties, verlichting, ...).
- Afwerking (scheidingswanden, vloer-, wand- en plafondafwerking, sanitaire voorzieningen).

Uitgesloten van dit perceel:

- Podiumuitrusting, audio-video.
- Meubilair op maat.
- Horecafaciliteiten.

In elke fase werd stapsgewijs en iteratief gewerkt. Vertrekkend vanuit globale ontwerpconcepten werden de verschillende disciplines geleidelijk verder uitgewerkt en verfijnd. Elke stap werd gevalideerd door de architecten, de verschillende studie bureaus en de bouwheer.

Een overzicht van de thema's en disciplines die de aannemers in de aanbestedingsdocumenten terugvinden:

- Bouwschil, structuur, ruwbouw, riolering.
- Ontwerpstudies, plannen, doorsneden, gevelaanzichten en technische details.
- Stabiliteitsstudies voor beton-, metsel- en staalconstructies.
- Studies voor funderingen, muren, kolommen, liggers en daken.
- Logistieke studies en transportroutes.

Speciale technieken

- Brandveiligheids- en compartimenteringsstudies.
- Evacuatiestudies.
- Sprinklerstudies.
- Rook- en warmteafvoerstudies.
- Studies naar de klimaatprestaties van de verschillende zones en materialen.
- Studies naar veiligheidsperimeters, inbraak- en toegangsbeveiliging.
- Studies van nutsvoorzieningen en technische fluïda.
- Studies van verlichting, verwarming, ventilatie en geluid.
- Studies van liften.

Interieur, inrichting en afwerking

- Studies van vloeropbouwen, vloerafwerkingen en dorpels.
- Studies van plafondopbouwen en plafondafwerkingen.
- Studies van wandopbouwen en wandafwerkingen.
- Studies van sanitaire netwerken en voorzieningen.
- Studies van dorpels, deuren, poorten en ramen.
- Studies van trappen, balustrades, leuningen en loopbruggen.
- Studies van architecturale en technische details.

Alle studies en projectdocumenten zijn in detail beschikbaar, evenals een grafische projectpresentatie die kan worden geraadpleegd bij de Stichting Kanal–Centre Pompidou. Daarnaast werden studies en berekeningen uitgevoerd met betrekking tot de toegelaten hoogte, breedte en belasting, zodat kunstwerken en andere installaties veilig op de site kunnen worden geplaatst.

In het kader van dit perceel werden in 2025 de volgende werkzaamheden uitgevoerd:

- Afronding van de ruwbouwwerken van de drie nieuwe gebouwen (Emergences).
- Voltooiing van de plaatsing van de nieuwe daklichten in de ateliers en de centrale hal.
- Herplaatsing van de historische gevels van de ateliers na restauratie en behandeling in het atelier.
- Plaatsing van de nieuwe buitenbeglazing van de ateliers en de showroom.
- Restauratie en uitbreiding van de voormalige arbeiderskleedkamers.
- Plaatsing van de nieuwe dakstructuur van de showroom, als voorbereiding op het publieke terras en de rooftop.
- Versterkingswerken aan de bestaande stalen draagstructuren van de ateliers en de showroom.
- Restauratie van de bovenste gevelband en de plinten van de gevels van de ateliers.
- Plaatsing van de binnengevels (vliesgevels).
- Plaatsing van de binnenbeglazing.
- Plaatsing van gipskartonwanden.
- Fabricage en plaatsing van de metalen en betonnen trappen, zowel binnen als buiten.
- Plaatsing van isolatie en dakafdichting op de bestaande en nieuwe daken.
- Installatie van de elektrische installaties en de binnenverlichting.
- Installatie van de HVAC-technieken.
- Plaatsing van de liften.
- Installatie van de eerste fotovoltaïsche panelen.

Klimaatstudies

Niet alle ruimtes in Kanal zullen dezelfde klimaatprestaties bieden. Er werden bewuste keuzes gemaakt op basis van internationale (museale) normen en vereisten, evenals van de energieprestatieregelgeving (EPB) die van kracht is in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest.

Brandveiligheidsstudies

Brandbestrijding, compartimentering, rook- en warmteafvoer, maximale bezoekerscapaciteit, evacuatiewegen... al deze studies bepalen de mogelijkheden en randvoorwaarden waarmee bij de uitwerking van het project rekening moet worden gehouden.

Studies naar afwerking en materialen

Alle afwerkingen werden tot in de kleinste details bestudeerd. Daarbij ging bijzondere aandacht naar vloer-, wand- en plafondafwerkingen, met als doel de bestaande patina maximaal tot haar recht te laten komen en nieuwe ingrepen harmonieus te integreren. Zo wordt onder meer gewerkt met glad afgewerkte (geïsoleerde) of ruw gelaten betonvloeren, nieuwe bestratingen, houten vloeren, glazen of metalen wanden, herschilderde oppervlakken en plafonds die zichtbaar blijven of worden afgewerkt met metalen bekleding en akoestische absorptiepanelen.

Studies naar speciale technieken

Parallel met de architecturale uitwerking werd een uitgebreid geheel van zorgvuldig geselecteerde technische installaties ontworpen. Zowel op het niveau van het volledige gebouw als per zone werden de verschillende technische systemen bestudeerd, waaronder verwarming, verlichting, ventilatie, elektriciteits- en IT-netwerken, technische fluida en fotovoltaïsche installaties.

Architecturale bouwdetails

De renovatie van de site en de nieuwe ingrepen vereisen dat elk onderdeel nauwgezet wordt uitgewerkt en gecontroleerd, zowel op technisch, architecturaal, esthetisch als klimatologisch vlak. Daarom werden honderden bouwdetails ontwikkeld, zodat geen enkel aspect aan het toeval werd overgelaten. Een voorbeeld hiervan is de detaillering van de gevels, met onder meer de integratie van de nieuwe schuiframen in de historische gevel van de ateliers.

Voortgezette studies

Inrichting Projecthuis

Terwijl de werkzaamheden aan het museum Kanal werden voortgezet met het oog op de toekomstige opening, opende aan het Sainteletteplein, recht tegenover het museum, het Projecthuis zijn deuren. Deze plek biedt Brusselaars de mogelijkheid om de voortgang van het architecturale project van dichtbij te volgen. De tentoonstelling werd ontworpen door Atelier Kanal, het Belgisch-Zwitsers-Britse team dat instaat voor de transformatie van de site. Ze toont plannen, foto's, maquettes en stalen van de bouwmaterialen die voor dit grootschalige project worden gebruikt. Het Projecthuis maakte deel uit van het bezoekersparcours tijdens SHR2020, maar groeide ook uit tot een permanente ontmoetings- en informatieplek tijdens de uitvoering van de werken. Studenten, buurtbewoners, gezinnen, architectuurliefhebbers en nieuwsgierige bezoekers konden er terecht om het project te ontdekken. Zodra de aannemers waren aangesteld, deed het Projecthuis dankzij de mezzanineverdieping ook dienst als vergader- en coördinatie ruimte. Zo bleef het gedurende de hele werf een plek waar het project en alle betrokken partners samenkwamen en zichtbaar werden gemaakt.

Haalbaarheids- en technische studies voor de horecavoorzieningen

Bureau's EUREKA & BECP concept

In 2020 werd een eerste proefproject opgezet om de horecavoorzieningen op de site in eigen beheer uit te baten. Dit initiatief vertrok vanuit de vaststelling dat de horeca nauw verweven is met de bestaande en toekomstige programmatie van de instelling. Ter ondersteuning van dit project werd een businessplan opgesteld en een monitoringsysteem uitgewerkt. Door de COVID-crisis kon deze analyse echter niet worden afgerond. Hierop wordt verder ingegaan in hoofdstuk 8 van dit verslag.

Binnen Kanal zijn verschillende horecavoorzieningen gepland. Tijdens de behoeftenanalyse werden de volgende concepten uitgewerkt:

- Een bar-brasserie langs de Akenkaai.
- Een café-bakkerij op het kruispunt van de Naven, in het hart van de voormalige ateliers.
- Een gastronomisch restaurant met keuken op de vijfde verdieping van de Showroom.
- Een rooftopcafé met een ruim publiek dakterras op het dak van de Showroom.
- Verschillende flexibele cateringpunten:
 - Een cateringruimte onder het kleine auditorium naast de Showroom.
 - Een bar onder de helling naar de tweede verdieping van de Showroom.
 - Alle nodige voorzieningen voor catering in de foyer en rondom het grote auditorium.
 - Voldoende elektriciteits- en wateraansluitingen verspreid over de hele site, zodat evenementen, performances en andere activiteiten flexibel kunnen worden ondersteund.

De verdere uitwerking van deze studies en het bijbehorende businessplan gebeurt door een gespecialiseerd studiebureau. De concepten en technische uitwerking werden daarbij voorgesteld aan en gevalideerd door het FAVV. In de volgende fase ligt de focus op de verdere ontwikkeling van de technische installaties, de verfijning van de horeconconcepten en de bijbehorende budgetten, als basis voor de inrichting van de verschillende horecaruimtes.

Inrichting van de Food & Beverage-ruimtes – architecturale studies

Kanal wil een positieve impact hebben op zijn omgeving, zowel in de onmiddellijke buurt als op stedelijk niveau. Het project creëert een culturele plek waar creatie, ontmoeting, participatie en productie samenkomen en waar ruimte is voor ontplooiing en verbondenheid. Het wil bijdragen aan een inclusieve plek waar iedereen zich welkom voelt. De economische context, de maatschappelijke uitdagingen en de klimaattransitie hebben een grote invloed op de horecasector en op de verwachtingen van bezoekers. Tegelijk blijft samen eten en drinken een moment van ontmoeting, ontspanning, ontdekking en gedeeld plezier. Daarom beschouwt Kanal de horecavoorzieningen als een essentieel onderdeel van de bezoekerservaring, waar gastvrijheid, beleving en kwaliteit centraal staan.

In het kader van haar beheersovereenkomst gaf de Stichting Kanal opdracht voor de ontwikkeling van een Food & Beverage-strategie, waarin de grote krijtlijnen voor de exploitatie van de vijf horecalocaties werden vastgelegd. De studies analyseerden zowel de evoluties in consumentengedrag als de trends binnen de horecasector, met als doel de meest geschikte concepten te bepalen. Daarnaast werden verschillende investeringsscenario's onderzocht, zowel voor de inrichting als voor de exploitatie en de economische haalbaarheid van de verschillende locaties. De geselecteerde ontwerpteams ontwikkelden horecaconcepten die de diversiteit van Brussel weerspiegelen en toegankelijk zijn voor een breed publiek, van buurtbewoners tot Belgische en internationale bezoekers.

De bar-brasserie vormt een schakel tussen de industriële en stedelijke sfeer van de Akenkaai, de groene publieke ruimte aan de overzijde van het kanaal en de veelzijdige activiteiten binnen Kanal. Het restaurant, gelegen boven de monumentale Showroom, biedt een uitzonderlijk uitzicht op het toekomstige Saincteletteplein. In een meer intieme sfeer nodigt het uit tot een verfijnde gastronomische ervaring, in dialoog met de indrukwekkende architectuur van het gebouw. De rooftop, een ruim publiek dakterras op de Showroom, biedt een panoramisch uitzicht over Brussel en maakt deel uit van het vrij toegankelijke bezoekersparcours doorheen de site. Het wordt aangevuld met een bar die zich gedurende de dag aanpast aan verschillende gebruiksmomenten, naar het voorbeeld van een typisch Brussels café. Op het kruispunt van de interne straten krijgt ook de bakkerij een centrale plaats. Ze wordt een ontmoetingsplek waar bezoekers terecht kunnen voor een koffie, vers brood of een pauze tussen twee tentoonstellingen, en waar buurtbewoners en museumbezoekers elkaar ontmoeten.

In 2025 werden de opdrachten voor de inrichting van de bar-brasserie, het restaurant, de bakkerij en de rooftopbar gegund.

Studies rond signalisatie en publieksinformatie

Atelier Kanal & Cartlidge Levene

Sinds de start van het project werd bijzondere aandacht besteed aan de manier waarop bezoekers Kanal zullen beleven, verkennen en doorkruisen. Het concept 'Verdwaal', dat tijdens Kanal Brut werd geïntroduceerd, blijft daarbij

een belangrijke leidraad. Tegelijk zorgt de signalisatie ervoor dat bezoekers voldoende houvast krijgen om zich vlot door het gebouw te bewegen. Verdwalen maakt deel uit van de ervaring. Het nodigt bezoekers uit om Kanal in al zijn rijkdom te ontdekken, zonder een vooraf bepaald traject te volgen. Zo wordt het museum een plek waar je telkens opnieuw naartoe wilt komen, omdat er steeds nieuwe ruimtes, verhalen en programma's te ontdekken zijn. Om dat evenwicht tussen oriëntatie en ontdekking te creëren, werden verschillende ontwerpprincipes uitgewerkt, waaronder de naamgeving van de ruimtes, de visuele identiteit, de dragers van de signalisatie en andere oriëntatie-elementen.

Tal van studies zijn momenteel in uitvoering of worden de komende maanden opgestart. Ze sluiten steeds nauwer aan bij het toekomstige gebruik en de exploitatie van de site, nu de verschillende ruimtes, hun functies en hun mogelijkheden geleidelijk definitief worden vastgelegd.

Studies voor de inrichting en uitrusting van de sociale en publieke ruimtes (Bookshop, Leeszaal en Onthaal)

Hoewel enkele jaren geleden het einde van de bibliotheek werd voorspeld omdat informatie steeds makkelijker online beschikbaar is, blijft het aantal bezoekers hoog. De rol van de bibliotheek is geëvolueerd: ze is vandaag vooral een ontmoetingsplek, een zogenaamde *third place*. De ontwerpteams die werden geselecteerd voor de inrichting van de Leeszaal en de Bookshop ontwikkelden publieke, veelzijdige en productieve ruimtes.

De Leeszaal wordt een vrij toegankelijke plek, open voor iedereen tijdens de ruime openingsuren van het gebouw. Meer dan een klassieke bibliotheek zal ze opeenvolgende presentaties en selecties uit de collecties tonen. Zo groeit de Leeszaal uit tot een levendige etalage van de rijke CIVA-collecties. De ruimte biedt daarnaast plaats aan kleinschalige activiteiten, zoals boekvoorstellingen, ontmoetingen met auteurs en lezingen, die de veelzijdigheid van Kanal weerspiegelen. Tegelijk fungeert ze als studie- en werkruimte waar individueel of in groep kan worden gewerkt. Om aan de uiteenlopende noden van bezoekers tegemoet te komen, blijft de inrichting flexibel. De ruimte kan regelmatig opnieuw worden ingericht door de teams van Kanal-CIVA en aangepast worden aan wisselende presentaties, activiteiten en gebruiksvormen.

De Bookshop wil uitgroeien tot veel meer dan een museumwinkel. Ze heeft de ambitie een toonaangevende Brusselse boekhandel te worden voor architectuur, stedenbouw, landschap en leefmilieu, evenals voor hedendaagse artistieke en curatoriale praktijken. Met een breed aanbod aan standaardwerken en nieuwe publicaties, en bijzondere aandacht voor Belgische uitgeverijen, sluit de selectie voortdurend aan bij het culturele programma van Kanal. De gezamenlijke Kanal–CIVA-boekhandel richt zich tot uiteenlopende publieksgroepen: bezoekers van tentoonstellingen, lezers van de bibliotheek, onderzoekers die gebruikmaken van de archieven en iedereen die Kanal bezoekt. Ook buiten de eigen ruimte zal de Bookshop een actieve rol spelen. Via signeersessies, boekvoorstellingen, gesprekken met auteurs en uitgevers, debatten en boekenbeurzen neemt ze deel aan het culturele leven van Kanal. Mobiele presentatiemeubels en boekenrekken kunnen daarbij worden opgesteld in de aangrenzende publieke ruimtes. Bij bijzondere evenementen kan de Bookshop bovendien aansluiten op de Leeszaal, zodat beide ruimtes samen één geheel vormen.

De Culture Market zet Brussel en België in de kijker met een selectie van lokaal vakmanschap en Belgisch design. Daarnaast worden er ook publicaties van Kanal–CIVA, tentoonstellingscatalogi en andere museumproducten aangeboden.

De opdrachten voor de inrichting van deze verschillende ruimtes werden in 2025 gegund.

Overige studies: IT en veiligheid

Daarnaast lopen nog verschillende andere studies, waaronder:

- Studies naar de organisatie van het werk en de inrichting van de kantoorruimtes.
- Studies voor CIVA, archiefbeheer en de publieke bibliotheek.
- Studies naar de inrichting en uitrusting van de onthaal-, publieksbemiddelings- en winkelruimtes.
- Studies naar de inrichting met meubilair.
- Studies naar technische, scenische, akoestische en audiovisuele uitrusting.
- Studies rond de museumfilosofie.
- Studies rond onthaal en publieksbemiddeling.
- Studies rond collectiebeheer en productie.

Exploitatie van het gebouw

In het kader van de exploitatie van het gebouw werden in 2025 de volgende opdrachten opgestart:

- Beveiliging
- Technisch onderhoud
- Logistiek
- Onderhoud en schoonmaak
- Afvalbeheer
- Hef- en intern transportmaterieel
- Opslag- en rekkensystemen
- Vast meubilair
- Los meubilair
- Kantoormeubilair

Kanal in zijn omgeving

Project Sainteletteplein

Het winnende ontwerp voor de heraanleg van het Sainteletteplein plaatst het belang van stedelijke en grootstedelijke pleinen opnieuw centraal. De ontwerpers omschrijven het plein als een “pleinbrug”: een publieke ruimte die veel verder reikt dan de infrastructuur van de stadsboulevard. Ze overspant het kanaal, verbindt beide oevers en bundelt de verkeersstromen, waardoor meer ruimte vrijkomt voor voetgangers, fietsers, activiteiten en evenementen aan weerszijden van de brug en langs de gevels.

Bomen, straatmeubilair, openbare verlichting en een doorlopende bestrating brengen de verschillende deelruimtes opnieuw met elkaar in verbinding. Zo verdwijnt de scherpe grens tussen het plein en de Showroom van Kanal en ontstaat een open, veelzijdige publieke ruimte met tal van nieuwe gebruiksmogelijkheden.

Het Saincteletteplein groeit uit tot een nieuwe ontmoetingsplek voor de buurt en een sterk stedelijk en grootstedelijk herkenningspunt, in directe relatie met het hart van Brussel. Tegelijk verzekert het de continuïteit van de publieke ruimte tussen het plein, de overzijde van het kanaal, de Akenkaai, het Maximiliaanpark en de Handelskaai.

Studies Akenkaai

In het kader van de studie voor het Beeldkwaliteitsplan (BKP) werd onderzocht of het haalbaar en wenselijk is om de Akenkaai, ter hoogte van Kanal, geheel of gedeeltelijk te verlagen. Er werden vijf scenario's uitgewerkt, waarbij ook de herinrichting van de kaaien rond het Dok aan het Rederspark werd meegenomen.

Na analyse kwamen de Stichting Kanal en haar architecten, Atelier Kanal, unaniem tot de conclusie dat scenario 5 de beste oplossing biedt voor zowel de Akenkaai als het Kanal-project. Dit scenario behoudt de oorspronkelijke structuur van de kaai zoveel mogelijk en biedt tegelijk de grootste flexibiliteit voor uiteenlopende vormen van gebruik.

Volgens de Stichting Kanal en Atelier Kanal zouden de volgende ingrepen en verfraaiingen aan de Akenkaai wenselijk zijn:

- Gerichte ingrepen aan de bestrating, waaronder herstellingen en plaatselijke aanpassingen voor het terras van de bar-brasserie, de ingang van Kanal, de toegang tot het Kaaitheater, ...
- Verfraaiing, verplaatsing of verwijdering van de halte van de Waterbus.
- Een voetgangersbrug die beide oevers van het kanaal met elkaar verbindt.
- Openbare verlichting, nutsvoorzieningen en, waar nodig, beperkt straatmeubilair.
- Bijkomende vergroening, zonder behoud van de bomen die zich vandaag vlak voor de gevel van Kanal bevinden.
- Een kwalitatieve en harmonieuze voetgangersaansluiting met het Saincteletteplein.
- Geen recreatieve woonboten, loodsen of andere constructies voor de gevel van Kanal.

Ingebruikname van gebouw 'K1'

In december 2021 rondde Kanal de onderhandelingen af voor de huur van een gebouw recht tegenover de site, aan de Akenkaai langs de Havenlaan, met de naam K1 (spreek uit als: [kaa'wan]). De huurovereenkomst omvatte ook een aankoopoptie, die met de goedkeuring van de Brusselse Regering werd opgenomen in de beheersovereenkomst 2024—2028.

K1 bood Kanal de mogelijkheid om zijn activiteiten tijdens de sluitingsperiode op kleinere schaal voort te zetten en tegelijk zichtbaar aanwezig te blijven in de stad in afwachting van de heropening van het museum.

Vanaf 2022 werd het gebouw ingericht en uitgerust om de activiteiten van Kanal te kunnen huisvesten. Daarbij werden ook de nodige aanpassingen uitgevoerd om het gebouw toegankelijk te maken voor personen met beperkte mobiliteit en om het voor te bereiden op de toekomstige heraanleg van de openbare ruimte langs de Akenkaai, uitgevoerd door Beliris.

**Artistieke
directie**

Programmatie

Activiteiten

Curatoriaal

2025 stond grotendeels in het teken van de voorbereiding van de tentoonstellingen die in 2026 zullen openen. Tijdens de eerste helft van het jaar zetten de curatoren en kunstenaars hun onderzoek voort, terwijl alle tentoonstellingsprojecten geleidelijk de productiefase ingingen. De publieksactiviteiten die met deze tentoonstellingen verband hielden, omvatten onder meer:

Playground

In 2025 organiseerde het team Publieken een reeks workshops rond de toekomstige speelruimte van Kanal. Deze speelsessies maakten het mogelijk om ideeën en inzichten van deelnemers te verzamelen, die vervolgens werden meegenomen in het definitieve ontwerp van de speelplek. Het project is het resultaat van een samenwerking tussen Penny Wilson (Assemble Play), Gratiene Dubois en Aurore Boucquey van het team Publieken en Gregory Castera, de curator die het project leidt.

Metabolic University debating chambers

In 2025 werd dr. Clémentine Deliss, curator at large bij Kanal, uitgenodigd als 'Kanal–Centre Pompidou Gastprofessor' aan de Koninklijke Academie voor Schone Kunsten van Brussel (ARBA). In die rol ontwikkelde ze een opleidingsonderdeel voor masterstudenten uit verschillende artistieke disciplines. Via wekelijkse seminars en terreinonderzoek in verschillende Brusselse musea sloot de cursus aan bij de archivistische en dekoloniale benaderingen binnen de hedendaagse kunst. De focus lag op de herwaardering en heractivering van onderzoekscollecties die worden bewaard in Brusselse musea en universiteiten. Daarnaast maakten de studenten kennis met de geschiedenis en theorie van de museologie, benaderd vanuit de praktijkervaring van een internationaal erkende specialist. De cursus stimuleerde een kritische blik op museumcollecties en mondde uit in een 'Debatkamer', ontwikkeld en georganiseerd door de studenten zelf.

Deze samenwerking, die is vastgelegd in een overeenkomst tussen Kanal en de Stad Brussel, inrichtende macht van de ARBA, illustreert de mogelijkheden voor kennisuitwisseling tussen een museum en een kunsthogeschool.

Stefaan Decostere Onderzoek en archieven

Het project

Het project (01.07.25—26.09.25), geïnitieerd door Eliel Jones, curator Performance en Time-based Media, werd opgezet als een gezamenlijk werkplatform van Kanal, KIOSK en KASK & Conservatorium School of Arts (Gent). Het bracht leden van de artistieke en productieteams van Kanal samen, ondersteund door drie stagiairs. Gedurende bijna drie maanden werkte het team eerst in de ateliers in de kelder van KASK, waar de archieven van de Belgische televisieproducent Stefaan Decostere al meer dan tien jaar werden bewaard, en vervolgens in een speciaal ingerichte werkruimte bij KIOSK. Het project verliep in verschillende, onderling samenhangende fasen: selectie, collectiebeheer, catalogisering en gericht onderzoek. Elke stap had tot doel het archiefmateriaal te identificeren, te ordenen en een bruikbare archief- en onderzoeksstructuur op te zetten die toekomstige raadpleging mogelijk maakt. Stefaan Decostere, inmiddels met pensioen, was gedurende het hele traject nauw betrokken. Hij begeleidde en contextualiseerde het werk, gaf feedback op de werkwijze die binnen KASK werd ontwikkeld, nam deel aan interviews over zijn werkmethodes, zijn televisiepraktijk, zijn professionele parcours en artistieke referenties, en formuleerde aanbevelingen en praktische richtlijnen voor het toekomstige beheer van zijn archief.

Doelstellingen

Het project had als doel een archief tot stand te brengen dat duurzaam kan worden bewaard, geraadpleegd en geactiveerd. In een eerste fase werden de persoonlijke archieven van Stefaan Decostere doorgelicht, met bijzondere aandacht voor het behoud van het materiaal dat verband houdt met zijn televisiewerk uit de periode van eind jaren 1970 tot eind jaren 1990, zowel op papier als op video. Vervolgens werd een heterogene verzameling documenten en ander archiefmateriaal geselecteerd en geordend om een samenhangend archiefcorpus

op te bouwen. Daarbij werd ook een archiefdatabank ontwikkeld die het toekomstige beheer, de beschrijving en de raadpleging van de collectie ondersteunt. Daarnaast had het project een uitgesproken onderzoekscomponent. Binnen het archief werd gezocht naar sporen die niet alleen inzicht geven in het werk van Decostere zelf, maar ook in het bredere ecosysteem van de hedendaagse kunst en videokunst in Brussel en België waarin zijn praktijk zich ontwikkelde. Tot slot stond ook de dialoog centraal als methode om het archief te ontsluiten. Onderzoekers, kunstenaars en master- en doctoraatsstudenten werden uitgenodigd om samen nieuwe interpretaties te ontwikkelen, onderzoeksvragen te formuleren en na te denken over mogelijke toekomstige presentatievormen van (delen van) het archief.

Externe deelnemers

- Doctoraatscohort *Archival Sensations* (KASK, BE)
- Godart Bakkers (NW Aalst, BE)
- Masterstudenten Film (KASK, BE)
- Yuri Pattison (IR)
- Cécile B. Evans (Londen, UK)
- Adeena Mey (Afterall / Université d'art et de design Lausanne, CZ)
- Autumn Knight (US)
- Gerard-Jan Claes (Sabzian / Avila, BE)
- Xavier Garcia Bardon (ERG / ULB, BE)
- Katia Rossini (Argos, BE)
- Edwin Carels (School of Arts KASK / HoGent, BE)

Kiosk x Kanal

Elke 3e zondag van de maand
09:00—10:00
www.kioskradio.com/label/kanal

In 2025 lanceerde Kanal–Centre Pompidou, in het kader van een *Outsiders*-residentie, een maandelijks radioprogramma op Kiosk. Met dit initiatief wil Kanal een breed publiek bereiken en tegelijk de diversiteit van zijn programmatie onder de aandacht brengen: van tentoonstellingen en collecties tot symposia en participatieve projecten. De samenwerking met Kiosk bouwt voort op de sterke lokale verankering en geloofwaardigheid van het Brusselse radioplatform, een enthousiaste en vanzelfsprekende partner voor Kanal. De kunstenaars, curatoren en ontwerpers die voor de maandelijkse uitzending worden uitgenodigd, zijn telkens verbonden aan de programmatie van Kanal. Onder hen bevinden zich onder meer Joëlle Tuerlinckx, Anne-Mie Van Kerckhoven, MacKenzie Wark, Ad Minoliti en Joshua Serrafin. Op die manier biedt het radioprogramma een inkijk in de artistieke werking van Kanal, nog vóór de opening van het museum. Tegelijk onderstreept dit initiatief dat Kanal niet alleen een grote culturele instelling is die omvangrijke projecten realiseert, maar ook een wendbare organisatie die experimenteert met flexibele formats en actief deel uitmaakt van het Brusselse culturele ecosysteem.

Outsiders-residentie

Roger 3000
16.02.2025

Roger 3000 is het muzikale alter ego van de Brusselse schilder Julien Meert. Zijn muziek is vreemd en melancholisch, maar tegelijk optimistisch en naïef. Als solitaire muzikant creëert hij abstracte, symfonische miniaturen opgebouwd uit evoluerende gitaarloops, afgewisseld met gefluisterde teksten.

Werk van Julien Meert maakt deel uit van de collectie van Kanal.

Club Moral
16.03.2025

Club Moral is het legendarische Belgische noisecollectief dat in 1981 werd opgericht door Anne-Mie Van Kerckhoven en Danny Devos. Als radicale kunstruimte én noisegroep gaf Club Moral mee vorm aan de Antwerpse undergroundscene met rauwe soundscapes en grensverleggende performances.

Anne-Mie Van Kerckhoven realiseerde een monumentaal zeildoek voor de gevel van de Showroom van Kanal tijdens de renovatiewerken.

Marwan Kaabour
20.04.2025

Na zijn deelname aan de *Brussels Ass Book Fair* in 2024 keerde de in Londen gevestigde Libanese kunstenaar, ontwerper en schrijver Marwan Kaabour terug met een geluidslandschap rond Takweer, een ambitieus project waarin hij queer verhalen uit de Arabische geschiedenis en populaire cultuur onderzoekt.

McKenzie Wark, Zoë Beery et Geoffrey Mak
18.05.2025

In 2022 lanceerden Zoë Beery en Geoffrey Mak de lezingenreeks *Writing on Raving*, een platform waar ravers ideeën konden delen die ontstaan op de dansvloer. Kort daarna sloot McKenzie Wark zich als mede-curator aan.

De mix is geïnspireerd op de door O/R Books uitgegeven bloemlezing *Writing on Raving*, met teksten uit de eerste drie jaar van het project. Sommige geselecteerde nummers worden in het boek vermeld, andere zijn gemaakt door bijdragers of komen voort uit persoonlijke verhalen van ravers: muziek die de weg markeert naar een gedeelde praktijk van dans en samenwerking.

McKenzie Wark nam in januari 2025 als spreker deel aan het programma *World Histories of the Commons*.

Matt Connors
15.06.2025

Matt Connors is schilder uit New York en oprichter van Pre-Echo Press, een platform voor experimentele geluidsopnames en publicaties. Hij is al jarenlang een gepassioneerd verzamelaar van Belgische postrock- en indiemuziek. Voor deze aflevering stelde hij een persoonlijke playlist samen, losjes geïnspireerd op het iconische label Les Disques du Crépuscule, eind jaren 1970 opgericht door Annik Honoré, Michel Duval en Benoît Hennebert.

Les Disques du Crépuscule vormt in 2027 het vertrekpunt van de tentoonstelling *From Brussels With Love* in Kanal, genoemd naar de iconische newwavecompilatie uit 1980.

Nicolas Ballet
20.07.2025

Nicolas Ballet is kunsthistoricus en geassocieerd conservator bij de afdeling Nieuwe Media van het Musée national d'art moderne – Centre Pompidou. Begin 2025 publiceerde hij *Shock Factory: The Visual Culture of Industrial Music* (Intellect Books). Zijn selectie verkent de verbanden tussen de pioniers van de industriële muziek (zoals SPK, Throbbing Gristle en Z'EV) en andere artistieke stromingen, van de geluidsexperimenten van Pauline Oliveros en Maryanne Amacher tot een nieuwe generatie kunstenaars die deze erfenis op een hybride manier verderzet.

Atelier Brenda
17.08.2025

Atelier Brenda is de samenwerking tussen ontwerpers Nana Esi en Sophie Keij. Hun praktijk evolueert voortdurend en omvat uiteenlopende culturele projecten. Ze werkten samen met kunstenaars, muzikanten en instellingen zoals Stroom, Damien and The Love Guru en Beursschouwburg.

Atelier Brenda verzorgt ook het grafisch ontwerp van de catalogus van de tentoonstelling *From Brussels With Love*.

Joshua Serafin et Pierre Bayet
21.09.2025

Deze soundscape bevat fragmenten uit *Relics: Ocean Vessel*, een performance van Joshua Serafin die in de zomer plaatsvond tijdens Horst Summer Club, in samenwerking met Gay Haze & Sundaze. De productie was in handen van Pierre Bayet, met bijkomende productie door Klsr. Het werk ontvouwt zich als een hybride geluidslandschap waarin poëzie, samples en muziek samenkomen.

Joshua Serafin maakt deel uit van het openingsprogramma van Kanal.

Vincen Beeckman et Samusocial
19.10.2025

Vincen Beeckman is kunstenaar en documentairefotograaf. Zijn praktijk draait om ontmoeting en samenwerking met de mensen die hij fotografeert, die vaak mede-auteur worden van zijn projecten.

Sinds 2024 werkt hij samen met Samusocial aan gedeelde schetsboeken met mensen die dak- of thuisloos zijn. Binnen deze samenwerking ontstaat een collectief oeuvre waarin beelden via collages, tekeningen en andere artistieke ingrepen voortdurend worden heruitgevonden.

Voor deze uitzending namen Beeckman en de deelnemers de luisteraar mee op een muzikale en auditieve tocht door Brussel, opgebouwd uit verhalen, stemmen en playlists verzameld binnen de Samusocial-gemeenschap.

Ad monoliti et Jael Caiero
16.11.2025

Deze aflevering brengt studio-opnames, bootlegs en zeldzame opnames samen uit het geluidsarchief van Jugo de Basura. Ze omvat samenwerkingen met undergroundgroepen zoals Racha, Purpubel, Simplejo en Problemas de Gente Blanca, naast demo's, covers en liveopnames.

De uitzending is een samenwerking tussen kunstenaar, archivaris, ontwerper en punkmuzikant Jael Caiero en kunstenaar Ad Minoliti, die in oktober 2025 deelnam aan de *Brussels Ass Book Fair* in Kanal.

Morad Montazami
21.12.2025

Deze SWANA MIX brengt zowel gevestigde als minder bekende stemmen samen uit Zuidwest-Azië en Noord-Afrika, met kunstenaars uit onder meer Marokko, Algerije, Tunesië, Palestina, Irak, Jordanië en Libië, evenals uit hun diaspora's.

Door Arabisch, Frans, Engels, Darija en andere talen te combineren, toont de selectie hoe muzikale tradities zich blijven ontwikkelen en nieuwe vormen aannemen. De mix werd samengesteld door Morad Montazami, oprichter van Zamân Books & Curating, een platform gewijd aan Arabische, Afrikaanse en Aziatische kunst en archieven.

Morad Montazami modereerde daarnaast een gesprek tijdens de conferentiemiddag *A Collective Labour*, gewijd aan het artistieke en culturele erfgoed van Noord-Afrikaanse gemeenschappen in België en de banden met hedendaagse kunstenaars op het Afrikaanse continent.

Miho Hatori + IVM Trio

In het kader van de *Outsiders*-residentie werkte Kanal samen met The Standard Hotel voor een uitzonderlijk concert op een bijzondere locatie. De serre van het hotel vormde voor één avond het decor voor een optreden van de legendarische Miho Hatori. Hatori is wereldwijd bekend als de helft van het iconische New Yorkse duo Cibo Matto en door haar samenwerkingen met Gorillaz en Beastie Boys. Al decennialang behoort zij tot de pioniers van de experimentele muziek- en kunstscene. De avond werd geopend door de Brusselse muzikanten Sébastien Forrester, Mika Oki en Apulati Bien, samen bekend als het IVM (Inner Voice Movement) Trio. Dit concert bood een eerste inkijk in de muzikale programmatie van Kanal, waarin internationale pioniers van de experimentele muziek in dialoog treden met kunstenaars uit Brussel.

Discursief programma

World Histories of the Commons

World Histories of the Commons is een discursief programma en vormt de eerste fase van het project *Learning from the Commons*, dat tot doel heeft het concept van de commons geleidelijk te verankeren binnen Kanal–Centre Pompidou. Het programma sluit aan bij de bijzondere aanwezigheid van 20 000 m2 publieke straatruimte binnen Kanal en bij de bredere ambitie van de instelling om een inclusieve ontmoetingsplek te creëren. Na een reeks evenementen en workshops in 2024 werd het programma in 2025 voortgezet met verschillende bijeenkomsten, waarvan een aantal rechtstreeks verbonden waren met projecten die binnen Kanal in ontwikkeling zijn. Naast zijn sterke verankering in Brussel werd *World Histories of the Commons* opgevat als een platform voor de uitwisseling en circulatie van ideeën op zowel lokaal als internationaal niveau. Het programma bood ruimte voor debat binnen de instelling zelf en betrok zowel de teams van Kanal als het publiek bij een gezamenlijke reflectie. Tegelijk vormde het een laboratorium waarin de waarden en praktijken van de commons concreet werden verkend en in de praktijk gebracht. Daarvoor bracht het programma denkers en praktijkmensen samen die de Belgische geschiedenis en tradities in dialoog plaatsten met internationale perspectieven.

McKenzie Wark: The Uncommons **26.01.2025**

Cyclus	<i>World Histories of the Commons</i>
Partners	De Singel, Celador
Deelnemers	McKenzie Wark

De eerste bijeenkomst van *World Histories of the Commons* stond in het teken van een uitnodiging aan McKenzie Wark, een toonaangevende denker over de commons. Sinds het begin van de jaren 2000 levert Wark een belangrijke bijdrage aan het debat over digitale commons. Deze bijeenkomst, georganiseerd in

samenwerking met deSingel, vormde het vertrekpunt voor een kritische reflectie over de plaats van het digitale binnen Kanal en in Brussel. Daarbij werd digitale cultuur benaderd, niet louter als een technologisch domein, maar als een geheel van sociale, politieke en esthetische praktijken. In het verlengde van de tentoonstelling *Connecting* en in dialoog met toekomstige programma's leverde de lezing ook waardevolle inzichten op voor de verdere ontwikkeling van toekomstige projecten binnen Kanal–Centre Pompidou.

Cinema as Assembly **13-15.03.2025**

Cyclus	<i>World Histories of the Commons</i>
Partners	Kaaithheater
Deelnemers	Forum Lenteng, Marinho de Pina (Mediateca Abotcha), La Voix des sans papiers de Bruxelles (in samenwerking met Mieriën Coppens en Elie Maissin), Marwa Arsanios, Massimiliano Mollona, Bojana Cvejić, Elettra Bisogno, Lara Khaldi, Elhum Shakerifar, Subversive Film en Robin Vanbesien

Cinema as Assembly, de tweede bijeenkomst van *World Histories of the Commons*, werd georganiseerd in samenwerking met het Kaaithheater, een historische partner van Kanal. Het driedaagse programma vond plaats in Kaaistudio's en bracht Belgische en internationale kunstenaars samen rond de vraag hoe cinema kan worden opgevat als een praktijk van samenkomst en collectieve organisatie. De lezingen, gesprekken en presentaties onderzochten dit thema vanuit verschillende invalshoeken: de manier waarop films worden gemaakt, de processen van montage, maar ook de filmvertoning zelf als een collectief en politiek moment van ontmoeting. In de aanloop naar het evenement vond bovendien een workshop plaats als onderdeel van de voorbereiding van het Film Klub-programma, gecoördineerd door Eliel Jones. Deze workshop vormde een onderzoeksruimte rond mogelijke formats en benaderingen van bewegend beeld en film binnen een museumcontext. Met *Cinema as Assembly* wilde Kanal een aanvullende benadering ontwikkelen naast de bestaande filmpraktijken in Brussel en België, rekening houdend met de hedendaagse evoluties binnen het domein van de bewegende beelden en de cinema in de brede zin van het woord.

The Library of the Commons: How to live from fire to fire
18.06.2025

Cyclus	World Histories of the Commons
Partners	CIVA
Deelnemers	Kayfa ta, Olivier Marboeuf, Anastasia Sosunova

Library of the Commons bouwde voort op een eerste workshop die op 26 november 2024 werd georganiseerd rond de rol van de boekhandel en de bibliotheek als plekken voor het delen en gemeenschappelijk maken van kennis. Tijdens het evenement werd het collectief Kayfa ta uitgenodigd, samen met verschillende sprekers die zich kritisch buigen over de rol van het boek, hedendaagse vormen van informatiecirculatie en het beleid rond de verspreiding van kennis. Het project vond plaats in CIVA, waar vandaag een belangrijk deel van de bibliotheekcollecties wordt bewaard die later naar Kanal zullen verhuizen. Ook de teams die in de toekomst zullen instaan voor het beheer van de boekhandels zijn er momenteel gevestigd. Deze context maakte van CIVA een bijzonder geschikte plek om de reflectie voort te zetten over de ontwikkeling van een boekhandel die binnen een culturele instelling als een commons wordt opgevat. Naast deze institutionele dimensie bood Library of the Commons het publiek ook een kader om na te denken over de voorwaarden voor toegang tot kennis, de manieren waarop kennis wordt verspreid en de politieke en culturele verantwoordelijkheden die gepaard gaan met het delen ervan.

AFIELD Forum:
Transitional Justice by Artists

27-30.05.2025

Partners	Kunstendestivaldesarts
Deelnemers	Pio Abad, Archivo de la Memoria Trans, Alejandra Ballón Gutiérrez, Federico Campagna, CATPC, Manuel Correa, Clémentine Deliss, Laura Dubois, Sevinaz Evdike, First Waves, Globe Aroma, Joana Hadjithomas & Khalil Joreige, Jack Halberstam, Jail Time Records, Ella Joyner, Joseph Kaifala, William Kentridge, Haneen Koraz, Jesse Krimes, Rosanna Lewis, François Makanga, Hannah Meszaros Martin, Basel Nasr, Justine Jaz Okolodkoff, Brunilda Pali, Ada Pinkston, Elizabeth Povinelli, Lia Rodrigues, Ahmed Saleh, Selvagem, Ukraine War Archive and You You Group.

De tweede editie van *AFIELD Forum* stond in het teken van transitiegerechtigheid, als antwoord op de centrale plaats die gewapende conflicten innemen in de hedendaagse geopolitieke context. Het forum vertrok vanuit de noodzaak om na te denken over strategieën om de gevolgen van conflicten te erkennen, te herstellen en te verwerken. Tegelijkertijd sloot het aan bij de sterke aanwezigheid in Brussel van niet-gouvernementele organisaties die, rechtstreeks of onrechtstreeks, actief zijn op het vlak van transitiegerechtigheid. Als uitgesproken internationaal platform bracht *AFIELD Forum* tal van internationale sprekers samen, die in dialoog gingen met Brusselse actoren. Die internationale dimensie werd versterkt door een samenwerking met Kunstenfestivaldesarts, waardoor het evenement aan zichtbaarheid en uitstraling won.

Het forum vond plaats op verschillende locaties — K1, Beursschouwburg en Globe Aroma — en onderstreepte zo zijn verankering in uiteenlopende stedelijke, institutionele en maatschappelijke contexten. Het bracht een breed publiek van professionals samen rond een programma met lezingen, workshops en informele ontmoetingsmomenten, die de uitwisseling van ideeën en kennis bevorderden. Deze editie was een van de eerste evenementen in Europa die een gestructureerde en diepgaande reflectie bood over de relatie tussen kunst en transitiegerechtigheid. Daarmee positioneerde *AFIELD Forum* zich als een internationale ruimte voor onderzoek, debat en experiment.

A Collective Labour

14.11.2025

Voortbouwend op de geschiedenis van de arbeidsmigratie tussen de Maghreb en Europa in de 20^e eeuw bracht Kanal kunstenaars, curatoren en onderzoekers samen om diasporische en continentale praktijken met elkaar in dialoog te laten gaan. Vanuit deze geschiedenis van extractieve arbeid verlegden de gesprekken de focus van het begrip arbeid naar gemeenschapsgerichte intellectuele en artistieke praktijken waarin herinnering, herstel en solidariteit centraal staan. Gelegen in een Brusselse wijk op het kruispunt van migratiegeschiedenissen wil Kanal via zijn programma een agora creëren voor de stad van de 21^e eeuw.

Panel 1: A Bilateral Vision — Kunst en archieven rond het Noord-Afrikaanse erfgoed in België (EN)

Dit panel ontleent zijn titel aan de naam van het akkoord inzake arbeidsmigratie dat België en Marokko in 1964 sloten. Het bracht in België gevestigde kunstenaars en onderzoekers samen van wie de praktijk de geschiedenis van de Noord-Afrikaanse migratie belicht vanuit familiegeschiedenissen, racisme, arbeid en de archieven van sociale strijd, met bijzondere aandacht voor de esthetische dimensie.

Panel 2: A Labour in Common / Un travail en commun: Praktijken voor de 21^e eeuw (FR)

Dit panel onderzocht praktijken in Marokko en binnen transnationale contexten die zich richten op het onderbelichte erfgoed van vrouwenarbeid, de Zwarte ervaring in Marokko en de geschiedenis van het ambacht. De besproken thema's overstegen afgebakende categorieën zoals ras, historische afstamming, kunst en auteurschap, en nodigden uit tot een meer open benadering van arbeid, erfgoed en collectieve kennis.

Levende kunsten

Reeks workshop Film Klub

Het project

Op weg naar een filmclub was een reeks van drie workshops die werden georganiseerd om samen een gemeenschapsplatform rond film binnen Kanal te bedenken en vorm te geven.

Workshop 1
12.03.2025 / K1

Workshop 1 bracht, binnen de studiegroep *Cinema as Assembly*, verschillende gemeenschapsgerichte filminitiatieven samen om te onderzoeken hoe een filmclub bij Kanal gezamenlijk beheerd, lokaal verankerd en duurzaam georganiseerd zou kunnen worden.

Na een reeks korte presentaties gingen de deelnemers in twee opeenvolgende groepssessies aan de slag. De eerste vertrok vanuit de eenvoudige vragen waarom en hoe; de tweede richtte zich op de vraag met wie, aan de hand van de centrale vraag: 'Hoe oefent cinema gemeenschap, en hoe oefent gemeenschap cinema?' De gesprekken leidden tot een para-institutioneel model: een klein kernteam dat fungeert als brug en gastheer, gedeelde besluitvorming via assemblees en meerdere filmclubs die naast elkaar bestaan binnen één overkoepelende filmclub, telkens geprogrammeerd door de betrokken gemeenschappen.

Deelnemers aan de eerste workshop:

- Alice Carson en Art Kocharyan (Cinemaximiliaan, Brussel)
- Arwa Aburawa en Turab Shah (Other Cinemas, Londen)
- Henriette Essami-Khaullot en Milady Renoir ('Exil.s et création.s, Brussel)
- Hafzi Rancajale en Yuki Aditiya (Forum Lenteng, Jakarta)
- Marinho De Pina (Mediateca Abotcha, Malafo)
- Can Sungu en Malve Lippman (Sinema Transtopia, Berlijn)
- Petna Ndaliko Katondolo (Yole! Africa, Goma)

De workshop werd begeleid in samenwerking met Robin Vanbesien, kunstenaar, filmmaker, onderzoeker en educator. In zijn praktijk onderzoekt hij de complexe wisselwerking tussen artistieke poëtica en sociale praktijken.

Workshop 2
24.04.2025 / K1

Workshop 2 vertaalde de waarden die tijdens de eerste workshop naar voren kwamen naar een werkmodel dat door kunstenaars wordt gedragen. De dag was opgebouwd uit vier onderdelen: Game On (het delen van beelden uit de werking van de verschillende betrokken initiatieven), On Board (vragen rond governance en ecologie), In Principle (het uitwerken van een handleiding en eerlijke werkpraktijken) en Onwards (een bespreking van de volgende stappen). Het hoofddoel van de workshop was het ontwikkelen van een basisstructuur voor de toekomstige werking van de filmclub (of vereniging), waarbij werd nagedacht over de vormen van programmatie, financiering, administratie en lidmaatschap die het best aansluiten bij de toekomstige filmclub van Kanal.

Deelnemers aan de tweede workshop:

- Gerard-Jan Claes (Sabzian / Avila, Brussel)
- Anouk de Clercq (Cinema Nova / Auguste Orts, Brussel; Monokino, Oostende)
- Emma van der Put en Chloé Malcotti (Blue Screen / Level Five, Brussel)
- LuCi moving image collective (Brussel)
- Anne Reijniers (Collectif Faire-Part, Brussel-Kinshasa)

De workshop werd begeleid in samenwerking met Rebecca Jane Arthur (Elephy), een beeldend kunstenaar die voornamelijk werkt met bewegend beeld en schrijven.

Atelier 3
22.05.2025 / K1
14:30—18:00
18:00—22:00

Workshop 3 stelde het debat open voor een breder publiek via twee gratis sessies op reservatie. Onder de titel 'Het

scenario schrijven voor de filmclub van Kanal' richtte de uitnodiging zich tot kunstenaars die werken met bewegend beeld, filmmakers met interesse in beeldende kunst, filmstudenten en jongeren, maar ook tot buurtbewoners die op zoek zijn naar een gemeenschap rond artistieke cinema.

Tijdens de sessies werden de voorstellen besproken die na de twee eerdere interne workshops op tafel lagen en werd ruimte gemaakt voor nieuwe ideeën met het oog op de mogelijke oprichting van een filmclub. Om de uitwisseling ter plaatse te bevorderen, werden de workshops in het Engels begeleid, met facilitatoren die de groepsgesprekken ondersteunden in het Frans, Nederlands en Engels.

De sessies van de derde workshop werden begeleid in samenwerking met Rebecca Jane Arthur (zie hierboven) en Katia Rossini. Katia Rossini is filmactivist, curator en archivaris. Haar werk richt zich op netwerken, participatieve projecten en alternatieve vormen van filmarchivering. Ze is medeoprichter van Cinema Nova en mede-initiatiefnemer van de netwerken Filmlabs.org en Kino-Climates.

Doelstellingen en resultaten

De drie workshops hadden drie hoofddoelstellingen:

- 1 *Doelstelling:* De uitgangspunten van de filmclub delen met een groep lokale en internationale actoren en feedback verzamelen om de relevantie ervan te toetsen.

Resultaat: Momenteel wordt een definitief voorstel uitgewerkt waarin de krijtlijnen van de filmclub worden vastgelegd. Dit voorstel zal door Kanal worden beoordeeld en goedgekeurd en behandelt onder meer de regelmaat van het gebruik van de ruimtes, het jaarlijkse budget, de personeelsbehoeften en de artistieke koers.

- 2 *Doelstelling:* Gezamenlijk aanbevelingen formuleren voor een mogelijk werkingskader van de filmclub die na de opening van het gebouw binnen Kanal zal worden opgericht.

Resultaat: De uitgenodigde facilitatoren hebben drie aanbevelingsdocumenten opgesteld waarin mogelijke

werkingsvormen van de filmclub worden beschreven: hoe die kan functioneren, met wie en met welk doel. De rapporten gaan ook in op de politieke dimensie van de oprichting van een filmclub in en voor Brussel, die onderdak zal vinden bij Kanal, en weerspiegelen de modellen en initiatieven die tijdens de workshops als inspiratie dienden.

- 3 *Doelstelling:* De eerste contacten leggen met lokale en internationale actoren die belangstelling hebben voor de filmclub en de opstart ervan kunnen ondersteunen.

Resultaat: via deze workshops werden meer dan 100 mensen bereikt en werden potentiële partners geïdentificeerd voor de eerste jaren van de filmclub.

Opkomst

De eerste twee workshops vonden plaats op uitnodiging. De deelnemers werden door Kanal geselecteerd op basis van hun ervaring en expertise, zodat zij konden bijdragen aan de gesprekken die tijdens de workshops werden gevoerd.

Voor de derde workshop werd een open oproep gelanceerd voor kunstenaars, filmmakers, curatoren, onderzoekers en iedereen die geïnteresseerd was in het potentieel van een filmclub binnen Kanal. De oproep werd verspreid via de sociale media en de website van Kanal. Geïnteresseerden konden zich inschrijven via een onlineformulier.

Door het grote aantal inschrijvingen werd het aantal deelnemers beperkt tot 80 personen: 40 voor de namiddagssessie en 40 voor de avondsessie.

Publiekswerking

Het jaar 2025 stond voornamelijk in het teken van de operationalisering van de strategie die het jaar voordien werd ontwikkeld. Dit gebeurde via talrijke ontmoetingen op het terrein met onze toekomstige publieken: buurtbewoners, verenigingen, collectieven, lokale kunstenaars, scholen en alle anderen die mee zullen bouwen aan de ontwikkeling van onze projecten.

Daarnaast lag de focus op het versterken van de partners die een sleutelrol zullen spelen in de uitwerking van ons publieksprogramma, als aanvulling op de artistieke programmatie. In dat kader werden de verschillende soorten activiteiten (rondleidingen, workshops, talks, ...) gedefinieerd en afgestemd op de planning van de artistieke programmatie.

Tegelijkertijd was het noodzakelijk onze interne administratieve, financiële en juridische procedures aan te passen, zodat projecten met specifieke doelgroepen optimaal kunnen worden ondersteund, in overeenstemming met de uitgangspunten van onze strategie.

Conform deze strategie konden in de loop van het jaar verschillende projecten worden opgestart en gerealiseerd, waardoor de stem van onze publieken een plaats kreeg binnen de openingsexposities via uiteenlopende participatieve praktijken, zoals hieronder wordt toegelicht.

Exils & Création.s

met VSP, ERG en ESA Saint-Luc

In het kader van het meerjarige partnerschap (drie jaar) met het programma *Exils & Création.s*, in samenwerking met La Voix des Sans Papiers de Bruxelles (VSP BXL) en de kunsthogescholen ERG en ESA Saint-Luc.

Exils & Création.s is een programma met een expositie, lezingen, debatten, workshops en performances over participatieve kunstprojecten en publieksbemiddeling van hedendaagse kunstenaars, culturele instituten in samenwerking met mensen zonder papieren. Het programma wordt geleid door La Voix des Sans Papiers,

een Brusselse grassroot organisatie van mensen zonder papieren, die bewustzijn en structurele verandering willen creëren voor mensen zonder papieren aan de hand van kunstprojecten en in relatie met hedendaagse kunstenaars. Kanal–Centre Pompidou faciliteert dit programma samen met de kunstschole ERG en ESA Saint-Luc. Het programma deelt good practices en gaat op zoek naar meer ethische manieren om de realiteit, strijd en levens van mensen zonder papieren zichtbaar te maken door kunst en culturele evenementen. Hoe kunnen culturele instellingen bijdragen aan de regularisatie van mensen zonder papieren? Hoe kunnen kunstenaars en culturele instellingen de publieke opinie rondom regularisatie/migratie beïnvloeden? In 2025 vond dit programma plaats in K1, de tijdelijke locatie van Kanal–Centre Pompidou, gespreid over twee dagen.

De eerste dag richtte zich naar professionals uit het socio-culturele veld uit Brussel. Via een specifieke outreach hebben we tot 60 socio-culturele werkers kunnen bereiken, zoals publiekswerkers uit partnerinstellingen of sociaal-culturele werkers uit organisaties voor doelgroepen. De tweede dag richtte zich tot het grote publiek, waar zo'n 150 mensen aanwezig waren. Tijdens deze dag hebben kunstenaars hun participatieve projecten, vaak met een maatschappelijke boodschap rondom kwesties van regularisatie, toegelicht. Tezamen met de betrokken mensen van La Voix des Sans Papiers werden goede praktijkvoorbeelden besproken, alsook mogelijkheden tot verbetering.

Gedurende twee dagen liep er een expo met archiefbeelden van verschillende acties ondernomen door La Voix des Sans Papiers. Er waren eveneens rondleidingen, georganiseerd door VSP zelf om de beelden toe te lichten.

In dialoog met de Kanal collectie

met BBOT (Brussel Behoort Ons Toe)

Samen met de organisatie Brussel Behoort Ons Toe brachten we een bezoek aan enkele kunstwerken in de stockplaats van Kanal–Centre Pompidou in Zaventem met een groep Brusselaars. Via enkele gespreksmethodes uit de Visual Thinking Strategie brachten we een ontmoeting

op gang tussen de deelnemers en de kunstwerken. BBOT registreerde de opname en herbergt deze registraties in hun enorme geluidsbibliotheek van Brusselse stemmen. Met dit project willen we de collectie van Kanal–Centre Pompidou toegankelijk maken voor verschillende publieken en verankeren in de stad Brussel. Door de gespreksmethode weet iedereen zich uit te drukken in relatie tot een kunstwerk, zelfs als dat abstract of conceptueel is. De Visual Thinking Strategie is een manier om de persoonlijke band tussen kunst en de toeschouwer aan te wakkeren, ver weg van codes en genres uit de kunstgeschiedenis. Het toont ons dat kunst niet elitair hoeft te zijn en het brengt ons terug naar de tijd nemen om te kijken, te interpreteren. Onder de Brusselaars hadden we kunstminnende participanten die vaak musea bezochten en dus zich makkelijk wisten te verhouden tot de kunstwerken, alsook participanten voor wie hedendaagse kunst nieuw is, en ver weg van hun interesse. Deze mix van mensen resulteerde in interessante conversaties die de jonge, nieuwe Kanal collectie naar buiten brengt via luistercapsules die we zullen delen op onze website en sociale media.

Rondleidingen musée miroir

met Habitant-es des images

Voor het *MolenFest* — een artistiek buurtfestival in het kader van MolenbeekForBrussels 2030 — organiseerden we in samenwerking met Habitant.es des Images zes wandelingen in de publieke ruimte langsheen het kanaal. Habitant.es des Images is een kunstenaarsduo met een sociale praktijk die verschillende socio-artistieke projecten in Molenbeek hebben gerealiseerd. Voor de wandelingen baseerden zij zich op enkele sleutelwerken van de toekomstige collectiepresentatie waarin werken uit het Centre Pompidou in Parijs zullen dialogeren met werken uit de Kanal collectie, en waarin moderne en hedendaagse werken iets vertellen over hun omgeving, onder het overkoepelende thema “beweging” met thema's zoals migratie, kolonisatie, grenzen, tradities, modernisme, extractie, ... Doel van het project was om een conversatie te starten met Brusselaars, en specifiek inwoners van Molenbeek, om de toekomstige collectiepresentatie te bespreken. Kan deze collectiepresentatie met overwegend werken uit het Centre Pompidou in Parijs iets vertellen

over ons, over onze omgeving? De rondleiding langsheen het kanaal was een interactieve rondleiding waarin de werken in verband werden gebracht met socio-economische geschiedenis van de wijk, een wijk die bekend staat om multicultureel te zijn, een wijk met een industriële geschiedenis die zorgde dat verschillende gemeenschappen uit de arbeidsmigratie zich daar gingen nestelen, stuk voor stuk thema's die de collectiepresentatie behandeld via moderne en hedendaagse kunst.

Collectief luistermoment en fotoreeks in metrostation IJzer

met Samusocial en Vincent Beeckman

Kunstenaar Vincen Beeckman is een fotograaf met een co-creatieve praktijk die gedurende enkele jaren een intensief, cocreatie project heeft met thuislozen via de Brusselse organisatie Samusocial. Daarin wordt hij ondersteund door Kana-Centre Pompidou die verschillende étappes langsheen zijn participatief traject onder de aandacht brengt. In 2025 realiseerden we dit op twee manieren: Kanal heeft een structureel partnerschap met Kiosk Radio waar één keer per maand een radio-uitzending wordt gerealiseerd door een kunstenaar verbonden aan Kanal. De oktoberversie werd verzorgd Vincen Beeckman samen met de thuislozen van Samusocial en voor deze editie creëerden we ook een collectief luistermoment voor het publiek waarbij de thuislozen interageren met de muziek die ze selecteerden en de verhalen die ze vertelden op hun uitzending. Een intiem moment waarbij ook tranen vloeiden en er meer begrip werd opgebracht voor hun situatie.

Een andere actie was om enkele beelden te exposeren in het metrostation IJzer waarbij de focus lag op 'Kinderen en thuisloosheid.' In Brussel is één derde van de thuislozen minderjarig, voor hen is de situatie op psycho-sociaal vlak enorm belastend voor hun ontwikkeling. De foto's werden bewerkt met stiften en verf door de kinderen zelf en moeten zorgen voor een bewustwording bij de metro-reizigers.

Werfbezoeken

De afdeling Publiekswerking heeft de organisatie van werfbezoeken voor Brusselse verenigingen verdergezet.

Aanvankelijk waren deze bezoeken vooral gericht op organisaties uit de onmiddellijke buurt, met als doel toekomstige burens met elkaar in contact te brengen en een dialoog op gang te brengen.

Gaandeweg werd het bereik uitgebreid naar doelgroepen buiten de directe omgeving. Tijdens de bezoeken kwamen tal van thema's aan bod en vormden de gesprekken een uitnodiging tot mogelijke toekomstige samenwerkingen. In totaal bereikten we een dertigtal organisaties, die hun visie deelden op het toekomstige museum en de rol die het in de wijk kan opnemen.

Participatieve herlezingen

anal betreft zijn partners en publieken actief bij de ontwikkeling van zijn tentoonstellingen. Om de toegankelijkheid van de zaalteksten te verbeteren, trok een publiekswerkersteam naar bijna 200 leerlingen van vier scholen in de omgeving van Kanal. Samen bespraken zij een selectie kunstwerken en lazen ze de bijbehorende teksten kritisch na om na te gaan welke elementen moeilijk te begrijpen bleven. De leerlingen namen ook deel aan creatieve schrijf oefeningen die in 2026 zullen uitmonden in de publicatie van een fanzine. De betrokken scholen waren het Athénée Royal Toots Thielemans, het Collège de la Fraternité, het Institut Bisschofsheim en het Institut Saint-Boniface Parnasse.

In samenwerking met Amnesty International Belgique francophone heeft Kanal de zaalteksten van de tentoonstelling *A Truly Immense Journey* herzien om er een perspectief rond mensenrechten en internationaal recht in te verankeren. Meer algemeen ontwikkelt Kanal een reeks lexicons en schrijfgidsen onder de noemer *Langages Communs*. Deze instrumenten worden opgesteld in samenwerking met Franstalige en Nederlandstalige Brusselse verenigingen en stimuleren het gebruik van zorgvuldige terminologie rond belangrijke maatschappelijke thema's. Ze zijn bedoeld voor de museumteams, maar ook voor artistieke, socioculturele en sociaal-educatieve organisaties die een nauwkeurige en inclusieve taal willen gebruiken om diverse publieken aan te spreken. De drie eerste lexicons behandelen genderdiversiteit, seksuele en relationele diversiteit, migratie en validisme. Het lexicon rond antivalidisme werd in 2025 ontwikkeld in

samenwerking met Eqla, Frida, Arts et Marges en Ateliers Indigo. In 2025 werd bovendien, samen met Open Source Publishing, gestart met de ontwikkeling van een wiki. Die zal in het najaar van 2026 verschijnen en moet deze instrumenten vrij en laagdrempelig toegankelijk maken voor iedereen, terwijl ook het collaboratieve redactieproces wordt voortgezet.

Ontwikkeling van een Wiki Langages Communs

Het project *Langages Communs*, geïnitieerd door de afdeling Publiekswerking, omvat de gezamenlijke ontwikkeling van lexicons en schrijfgidsen rond maatschappelijke thema's, in samenwerking met Franstalige en Nederlandstalige Brusselse verenigingen.

Deze instrumenten helpen om zaken op een nauwkeurige, vooruitstrevende en respectvolle manier te benoemen, in lijn met sociale strijd en met waarden zoals respect en gelijkwaardigheid. Dankzij de kritische betrokkenheid van de partnerorganisaties willen ze ook het risico op linguïstisch extractivisme vermijden. De thema's die aan bod komen zijn gender- en seksuele diversiteit, migratie, validisme, antiracisme en kolonialiteit, feminisme, sociaaleconomische kwetsbaarheid, geloof en religies. De lexicons en gidsen zijn bedoeld voor communicatieteams van culturele organisaties en organisaties voor sociaal-cultureel volwassenenwerk die deze instrumenten willen inzetten om op een inclusieve en zorgvuldige manier met een breed publiek te communiceren.

Om deze hulpmiddelen voor zoveel mogelijk mensen toegankelijk te maken, ze te verankeren in de principes van de commons en gezamenlijke actualisering mogelijk te maken, werd beslist een wiki te ontwikkelen. Daarvoor ging Kanal op zoek naar een geschikte partner. Op basis van de samenwerking met de partnerorganisaties van *Langages Communs* en het onderzoek naar de commons binnen Kanal werd Open Source Publishing geselecteerd als ideale partner om dit onderdeel van het project te realiseren.

Ontwikkeling van het publieksprogramma (met oog op de opening)

Bemiddeling

Structureren van het uitgebreide team publiekswerkers
Kanal–Centre Pompidou houdt sterk vast aan een filosofie waarin publiekswerkers, een groep mensen representatief voor de buurt en de stad, instaan om de relatie tussen de kunstwerken en de bezoekers te creëren. Gedurende 2025 kreeg deze strategie steeds verder vorm en werden er contacten gelegd met buurtorganisaties die in hun sociale missie mensen begeleiden in hun zoektocht naar werk. Onder andere het Maison des Cultures in Molenbeek en Ras El Hanout werden uitgenodigd om kennis te maken met het expositie aanbod. Via collectieve sessies konden we enthousiasme aanwakkeren om potentieel deel uit te maken van Kanal–Centre Pompidou en een rol op te nemen in de publiekswerking. In 2026 zullen we deze contacten verzilveren in meer structurele samenwerkingen om ervoor te zorgen dat onze publiekswerking deels in handen is van lokale handen.

Analyse van de exposities en Brusselse samenwerkingen
Na het finaliseren van het tentoonstellingsprogramma door de curatoren, werden de exposities verder geanalyseerd door het publieksteam en werden accenten gelegd hoe we de tentoonstellingen best kunnen laten resoneren met diverse museumbezoekers, alsook met lokale publieken met wie we een sterke band willen opbouwen. Voor de tentoonstellingen werden dan ook verschillende Brusselse samenwerkingen opgezet zodat bij de opening van Kanal–Centre Pompidou de stad zich verbonden voelt met de artistieke inhoud. Ook op vlak van toegankelijkheid werden de exposities onder de loep genomen en werden strategische partnerschappen uitgewerkt.

Er werden creatieve banden gecreëerd om workshops op poten te zetten met de organisaties Midispoésies, Troubled Archives, Ateliers des Tropiques, Psst Mlle, Sew for Life Brussels, Iles Mardis. Er werden inhoudelijke banden gecreëerd om maatschappelijke thema's zoals dekolonisatie, mensenrechten, migratiegeschiedenissen aanwezig in de tentoonstellingen dieper uit te spitten met publieken met organisaties zoals Amnesty International Francophone Belgique en Fémiya.

Ook op het vlak van toegankelijkheid kwamen er vorderingen zoals het betrekken van organisaties voor mensen die blind of slechtziend zijn (Symfoon) of organisaties voor mensen die doof of slechthorend zijn (Arts & Culture, VGTC) en een meer algemene richting voor toegankelijkheid met Brussels Museums (Open Museum–Julie Debois-Jones).

Educatie

Sinds september 2024 wordt gewerkt aan een strategie en methodologie voor de educatieve werking en de begeleiding van kinderen en jongeren van 0 tot 18 jaar, met het oog op de opening van Kanal in 2026. In 2025 bereikte het educatieve team 6 500 kinderen en jongeren tussen 3 en 24 jaar via uiteenlopende creatieve projecten. Het belangrijkste doel was Kanal voor te stellen en de behoeften van jonge publieken in kaart te brengen, zodat deze kunnen worden meegenomen in de toekomstige educatieve programmatie. Project na project krijgt een eigen pedagogische identiteit steeds duidelijker vorm. Die identiteit wordt samen ontwikkeld met het publiekswerkteam, dat vandaag bestaat uit vijftien pedagogen, kunstenaars, gidsen en animatoren die gespecialiseerd zijn in de begeleiding van jonge kinderen.

Ontwikkeling van de educatieve identiteit

Sinds september 2025 wordt gewerkt aan de ontwikkeling van een eigen educatieve identiteit en strategie, in lijn met de bredere strategie van de afdeling Publiekswerking. Deze aanpak steunt op verschillende pijlers die de pedagogische visie richting geven, zoals spel, het stellen van vragen en een zintuiglijke benadering van kunst. De educatieve identiteit wordt daarnaast ontwikkeld in relatie tot de thema's van de tentoonstellingen, met aandacht voor de schoolcurricula en inspiratie uit actieve pedagogische methodes. Het doel is een eigen, herkenbare pedagogische identiteit voor Kanal uit te bouwen, die zich kan aanpassen aan elke ontmoeting en aan uiteenlopende publieken, terwijl de diversiteit aan benaderingen centraal blijft staan.

Ontmoetingen

De oorspronkelijke doelstelling was om partnerschappen op te bouwen met de 27 Franstalige en Nederlandstalige onderwijsinstellingen (kleuter-, lager, secundair en buitengewoon onderwijs) die zich op maximaal vijftien minuten wandelen van Kanal bevinden. In het kader van verschillende educatieve projecten werd contact gelegd met 20 van deze 27 scholen.

Kanal in de klas

Dit project bestaat uit het organiseren van ontmoetingen in scholen in de omgeving van Kanal. De workshops werden gratis aangeboden aan klassen uit het kleuter-, lager, secundair en buitengewoon onderwijs, in het Frans en het Nederlands. In totaal werden in het kader van Kanal in de klas 250 workshops georganiseerd in scholen in Molenbeek.

Elke sessie duurde twee uur en bestond uit verschillende onderdelen:

- Een voorstelling van een maquette van Kanal.
- Een kennismaking met de wereld van het museum.
- Een presentatie van het kunstwerk *No Ice* (uit de collectie van Kanal).
- Een creatieve workshop textieltekenen.

De gebruikte stukken stof zijn afkomstig uit de Souplothèque van Molenbeek. Nadien worden alle stukken aan elkaar genaaid tot een gezamenlijk patchwork waarin de creaties van de verschillende deelnemende scholen samenkomen. Dit patchwork zal dienen als tafelloper tijdens het wijkbanket dat plaatsvindt naar aanleiding van de opening van Kanal op 25 november 2026.

Uit dit project konden verschillende lessen worden getrokken:

- Het uitbouwen van duurzame relaties met de scholen uit de buurt.
- Het in kaart brengen van de behoeften van leerkrachten voorafgaand aan een museumbezoek.
- Het uittesten van toekomstige activiteiten voor jonge publieken in een reële context.

Atlas van verhalen

Bij dit project waren vier basisscholen betrokken die zich op minder dan vijftien minuten wandelen van Kanal bevinden. Het doel was een evoluerende kaart te creëren die tussen maart en juni 2025 stap voor stap werd verrijkt tijdens de ontmoetingen met de kinderen.

Deze kaart bracht de pedagogische principes van Kanal in beeld, met bijzondere aandacht voor artistiek experiment, de actieve rol van kinderen als drijvende kracht achter de projecten en de gezamenlijke evaluatie door leerlingen en leerkrachten. Daarnaast fungeerde de kaart als een volwaardig bemiddelingsinstrument, ontworpen door en voor kinderen, om het project van Kanal en de verankering ervan in de stedelijke omgeving op een toegankelijke manier uit te leggen.

Stage bij SOMA

Bij SOMA werd een pilootstage georganiseerd om toekomstige activiteiten rond beweging uit te testen. Aan de stage namen 40 kinderen van 3 tot 9 jaar deel, verdeeld over kleine groepen. De activiteiten verkenden de relatie tussen lichaam, ruimte en creatie via speelse en zintuiglijke benaderingen. Deze experimentele fase maakte het mogelijk de reacties van de kinderen te observeren en de werkvormen af te stemmen op de verschillende leeftijdsgroepen. De inzichten uit deze proefperiode werden meegenomen in de ontwikkeling van de toekomstige activiteiten van het educatieve team in het kader van de tentoonstelling *A Truly Immense Journey*.

Residentie met Assemble Play

In april organiseerden het educatieve team en Assemble Play, vertegenwoordigd door Penny Wilson, gedurende één week een onderzoeks- en experimenteerresidentie. Het doel van deze residentie was om, voorafgaand aan de realisatie ervan, mogelijke gebruiksvormen en activiteiten voor de playground uit te testen. De residentie vond plaats in samenwerking met de École de l'Héliport en de Brusselse circusschool en bracht kinderen van 3 tot 12 jaar met uiteenlopende achtergronden samen.

Tijdens de experimenten stonden vrij spel, bewegingsverkenning en lichamelijke praktijken centraal, waarbij gebruik werd gemaakt van *loose parts*. De kinderen werden uitgenodigd om de ruimte — onder meer in K1 —, de materialen en de spelregels actief en zelfstandig te verkennen.

De residentie maakte het mogelijk om groepsdynamieken, behoeften op het vlak van veiligheid en toegankelijkheid en de pedagogische mogelijkheden van de *playground* te observeren. De feedback van de kinderen en de begeleiders vormde de basis voor een gezamenlijke reflectie over de inrichting, de bemiddeling en de begeleidingshouding. De inzichten uit deze testweek vormden een belangrijke basis voor de verdere ontwikkeling van de *playground* en de toekomstige activiteiten voor jonge publieken.

Kanal Play

In het verlengde van de residentie met Assemble Play werden tien speelsessies georganiseerd op de speelpleinen in de omgeving van Kanal. Deze activiteiten maakten het mogelijk om gezinnen uit de buurt te ontmoeten op de plaatsen waar zij leven en spelen. Via speelse en laagdrempelige activiteiten stelde het publiekswerksteam Kanal en de toekomstige activiteiten voor kinderen en gezinnen voor. Deze speelmomenten stimuleerden de uitwisseling met buurtbewoners en droegen bij aan het opbouwen van een eerste vertrouwensband. Ze versterkten bovendien de lokale verankering van het project en maakten het mogelijk om de eerste reacties te verzamelen over de playground en het toekomstige gebruik ervan.

Huiswerkbegeleiding

Drie keer per week wordt in Kanal huiswerkbegeleiding georganiseerd, in samenwerking met de Université des Familles. Aan dit initiatief namen ongeveer 3 000 Franstalige en Nederlandstalige kinderen en jongeren van 6 tot 24 jaar deel. De activiteiten combineerden schoolondersteuning, uitwisselingsmomenten en creatieve werkvormen. Deze regelmatige ontmoetingen bevorderden inclusie, meertaligheid en een geleidelijke toe-eigening van de plek door de jongeren. Het project droeg bij aan de versterking van de rol van Kanal als laagdrempelige educatieve ontmoetingsplek in de buurt.

Ontwikkeling van het programma

Voor scholen werden workshops en rondleidingen ontwikkeld voor kleuter-, lager, secundair en hoger onderwijs. Voor elke leeftijdsgroep werden drie kennismakingsactiviteiten uitgewerkt, die een eerste ontdekking van het museum, zijn ruimtes en zijn thema's mogelijk maken. Deze activiteiten werden afgestemd op de schoolcurricula en aangepast aan de mogelijkheden en het ritme van de verschillende doelgroepen.

Daarnaast werd gewerkt aan het aanbod voor gezinnen en publieken buiten de schoolcontext. Dat omvat de ontwikkeling van familieateliers, vakantiekampen, verjaardagsactiviteiten en activiteiten op woensdagnamiddag. Al deze formats zijn erop gericht creatieve, toegankelijke en intergenerationele ervaringen aan te bieden, in overeenstemming met de pedagogische visie van Kanal.

MolenFest

De editie 2025 van *MolenFest* — een festival dat de publieke ruimte in Molenbeek nieuw leven inblies met meer dan 80 activiteiten, gaande van dans en muziek tot sociale interventies — getuigde opnieuw van een sterke inzet voor participatie en gemeenschapsvorming. Kanal speelde een sleutelrol in de financiering en coördinatie van het festival, dat de ambities van Molenbeek als kandidaat voor de titel van Culturele Hoofdstad van Europa 2030 onderstreepte. Deze initiatieven gaan verder dan het organiseren van evenementen: ze dragen bij aan de ontwikkeling van collectieve verhalen op lange termijn en tonen de rijkdom en diversiteit van het Brusselse culturele landschap aan een breder Europees publiek.

MolenFest steunt op drie centrale pijlers:

- 1 Molenbeek
- 2 Publieke ruimte
- 3 Participatieve artistieke praktijken

Activiteiten en partners

'Quelle vision culturelle pour Bruxelles?'

Protestencil 2.030

Teresa sdraleovich, Chiquinquira Garcia, Larissa Vanhee en Julia Lebrao Sendra

Galère

Oussama Tabti

The Garden of the Future: WOODPECKER

Kris Verdonck

Wij Oui We plant!

Laure Prouvost en Singing Molenbeek

Segen

YouYou Group

Few Days Before Tomorrow

Serge Aimé Coulibaly

Mariage
Leon, Seppe Baeyens

LANAK, Musée Miroir
Les habitant·e·s des images

Boring, three evenings of soil readings
Decoratelier

Parade Urban Selex (Metx)

The Round
Claire Croizé / ECCE

Sound of Brussels Orchestra

Living Apartment Together
Berlin, Yves Degryse en NTGent

Brussel, la Congolaise
Migratie-Museum-Migration

Molenbeek
Public Art Space

Sounds of Molenbeek

Fête de Belgisation
Anyuta Wiazemsky Snauwaert

MolenCirk
MCCS, Ecole de cirque de Bruxelles, Molenbeek

Cinema trottoir: *Mea culpa*
Cinemaximiliaan

Sadaka Party
Cinemaximiliaan en Lavalée

Sadaka Banquet

Temps des Billes
Sarah Vanagt

A Bunch of Questions With No Answers

Het project *A Bunch of Questions With No Answers* is een film van 23 uur van de Brusselse kunstenaars Alex Reynolds en Robert M. Ochshorn. Het werk bundelt alle vragen die journalisten sinds 3 oktober 2023 tijdens persbriefings aan het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken hebben gesteld over Palestina. De kunstenaars maakten daarbij een ogenschijnlijk eenvoudig, maar krachtig gebaar: alle officiële antwoorden werden verwijderd. Wat overblijft is een indringend portret van journalisten die om verduidelijking, verantwoording en een juridische onderbouwing vragen aan een staatsapparaat dat die systematisch ontwijkt.

De film is tegelijk een verslag van wat zich gedurende vijftien maanden in Palestina heeft afgespeeld en een portret van journalisten en hun rol binnen een democratie. Reynolds en Ochshorn werpen daarmee fundamentele vragen op over media, narratieven, representatie en leesbaarheid.

Naar aanleiding van de vertoning van *A Bunch of Questions With No Answers* organiseerden Kanal en de kunstenaars een dag met workshops en ontmoetingen rond Palestina, gericht op mediawijsheid en kritische analyse. Vanuit een beweging van het mondiale naar het lokale perspectief werd dit 23 uur durende evenement opgezet in samenwerking met verschillende uitgenodigde organisaties die zich toeleggen op het analyseren van narratieven in traditionele en sociale media met behulp van vernieuwende juridische en technische instrumenten.

Deze instrumenten werden voorgesteld als vormen van solidariteit en engagement ten aanzien van de Palestijnse bevolking, maar ook in relatie tot Molenbeek, een gemeenschap die in lokale en internationale media vaak een vertekend beeld krijgt.

De filmvertoning en de workshops werden aangevuld met een gesprek met de kunstenaars, gemodereerde debatten en gezamenlijke maaltijden.

Doelstellingen

Het publieksprogramma rond de film *A Bunch of Questions With No Answers* besteedde bijzondere aandacht aan de rol van journalisten in hun zoektocht naar verantwoordelijkheid en transparantie, in een context van desinformatie, mediavooroordelen, bureaucratie en nepnieuws. Daarnaast maakte het programma zichtbaar wat er gebeurt wanneer woorden en hun juridische implicaties hun betekenis verliezen, en onderzocht het welke instrumenten juristen en mensenrechtenorganisaties kunnen inzetten om die betekenis via concrete acties opnieuw op te eisen. Elk onderdeel van het programma bood de gelegenheid om gezamenlijk een respectvolle ruimte te creëren voor dialoog, reflectie en het zoeken naar antwoorden op deze vragen, zowel in een lokale als in een internationale context.

Programma

Vrijdag
05.09.2025

14:00 (loop)	Vertoning van <i>A Bunch of Questions With No Answers</i> , met gelijktijdige uitzending van het geluid van de film op Radio Alhara.
14:00	Korte introductie van de film en het 23 uur durende programma door Eliel Jones.
14:00—16:00	‘Wat betekent het om vertegenwoordigd te worden in de media?’, gespreksgroep onder leiding van Peter Aers.
17:00—18:30	Gesprek over de film met de kunstenaars Alex Reynolds en Robert M. Ochshorn, gemodereerd door Reem Shilleh en Omar Jabary Salamanca.
19:00—20:30	‘Tegen straffeloosheid — Internationaal recht doen naleven voor de Palestijnen’ Met vertegenwoordigers van drie in België gevestigde organisaties die oorlogsmisdaden tegen Palestijnen aanklagen, gemodereerd door Carine Thibaut, directeur van Amnesty International Belgique.

22:00—00:00	‘In een wereld die steeds sterker wordt gemediatiseerd en gecontroleerd, waarin tal van technologiebedrijven medeplichtig zijn aan machtsmisbruik, kan technologie dan worden ingezet in het belang van gerechtigheid en herstel?’ Met bijdragen van Tech for Palestine, Newscord en The Institute for Technology in the Public Interest (TITiPI).
-------------	---

Zaterdag
06.09.2025

00:00—09:30	De filmvertoning loopt de hele nacht door.
09:30—11:00	The Institute for Technology in the Public Interest (TITiPI) bespreekt en verzamelt veelgestelde vragen en leidt een debriefing over de voorbije nacht.
11:00—12:30	‘Vragen stellen in tijden van genocide’ Met Annette Ekin (Al Jazeera), Nouredine Fridhi (Al Arabiya), Anna Mulrine Grobe (Lie Detectors / Christian Science Monitor), Ruth Vandewalle (VRT) en moderator Nicky Aerts (Pompidou, VRT MAX)
13:00	Einde van de vertoning en het publieksprogramma van <i>A Bunch of Questions With No Answers</i> .

Het evenement was gratis toegankelijk en trok gedurende de 23 uur meer dan 250 bezoekers. Het programma in Kanal werd bovendien belicht in Art in America en door ArtNews geselecteerd als een van de belangrijkste kunstprojecten van 2025. De berichten op sociale media naar aanleiding van deze publicaties genereerden meer dan 20 000 interacties.

Brussels Ass Book Fair

28—30.11.2025

Na het succes van de eerste editie van de *Brussels Ass Book Fair* in 2024 keerde deze queer kunstboekenbeurs terug voor een tweede editie. De *Brussels Ass Book Fair*, een coproductie van de Paris Ass Book Fair en Kanal, is gewijd aan onafhankelijke kunstuitgeverijen en bracht opnieuw 55 exposanten uit België en het buitenland samen. De beurs werd aangevuld met een publieksprogramma van live-evenementen, talks en bijzondere interventies. Ze bood in de eerste plaats een platform aan projecten en exposanten uit de LGBTQIA+-gemeenschappen en bracht makers, auteurs, collectieven en liefhebbers samen rond boeken, fanzines en kunstobjecten die ingaan tegen de dominante normen. De missie van de beurs is helder: met plezier en humor bijdragen aan een rechtvaardigere en inclusievere samenleving.

Kunstenaar Ad Minoliti ontwierp zowel de visuele identiteit als de scenografie van de *Brussels Ass Book Fair*.

Het publieksprogramma omvatte onder meer:

Alex Sourbis, Floèmee (<i>live</i>) en Stanislaw TESTING PATTERNS	openingsavond
Textieldrukworkshop WERKER Collective	workshop + drukatelier
Flash Days bubble brussels	tattoostudio
Country Lesbians: the Story of the WomanShare Collective	gesprek + lezingen
MONEY HORSE BOOK Sands Murray-Wassink	boekvoorstelling + gesprek
Ötza: The Skinny Body Without Organs Ötza	boekvoorstelling + lezingen

Marouchka	dj-set
Love & Lightning: A Collection of Queer and Feminist Manifestos	collectieve lezing
I Will Always Be Looking For You — A Queer Anthology on Arab Art	boekvoorstelling + gesprek

Met de steun van de Nationale Loterij.

Collectie Archieven Bibliotheek

A large, abstract black graphic element that starts as a thin line from the top right, curves down and left, then turns sharply to curve up and right, ending in a pointed shape on the right side of the page. It also has a horizontal extension at the bottom that curves upwards towards the center.

Afdeling

Strategie

De strategie voor de collectie, de archieven en de bibliotheek van Kanal werd begin 2025 afgerond en voorgesteld aan het aankoopcomité, het directiecomité en de raad van bestuur van Kanal. Ze omvat de strategie voor de verwerving, het beheer en de valorisatie van alle collecties.

Parallel daaraan werden de belangrijkste beleidsdocumenten en de meeste standaarddocumenten uitgewerkt. Deze worden voortdurend bijgewerkt en verbeterd op basis van feedback en de besprekingen binnen verschillende werkgroepen (onder meer rond MVO).

Reeds beschikbaar:

- 1 Collectiestrategie (inclusief *live art*), archieven en bibliotheek (FR/EN).
- 2 Verwervingsbeleid per type werk (fysieke werken, digitale werken en *live art*) (FR).
- 3 Huishoudelijk reglement van het aankoopcomité en standaarduitnodigingsbrief voor nieuwe leden (FR).
- 4 Verwervingsformulieren (FR/NL/EN).
- 5 Technische vragenlijsten per type werk (fysieke werken, digitale werken en *live art*) (FR/NL/EN).
- 6 Evaluatie van de milieu-impact van verwervingen (FR).
- 7 Verwervingsovereenkomsten voor de collectie (FR/NL/EN).
- 8 Verwervingsovereenkomsten voor *live art*.

- 9 Schenkingsovereenkomst voor de collectie (FR/NL/EN).
- 10 Schenkingsovereenkomsten voor archieven en bibliotheek (handgiften) (FR/NL/EN).
- 11 Intern en extern bruikleenbeleid (FR/EN).
- 12 Algemene bruikleenvoorwaarden voor de collectie (FR/NL/EN).
- 13 Conditierapporten (fysieke objecten, digitale objecten, archieven en kostbare reserve).
- 14 Activatierapport (*live art*) (FR).
- 15 Model voor een installatieprotocol (FR).

In voorbereiding:

- 1 Verwervingsbeleid voor archieven en publicaties.
- 2 Verwervingsformulieren voor archieven en publicaties.
- 3 Technische vragenlijsten voor archieven en publicaties.
- 4 Evaluatie van de milieu-impact voor archieven, bibliotheek en bruikleenaanvragen.
- 5 Verwervingsovereenkomst voor publicaties.
- 6 Schenkingsovereenkomst voor publicaties.
- 7 Overeenkomst voor de overdracht van rechten met het oog op digitalisering (archieven en bibliotheek).
- 8 Algemene bruikleenvoorwaarden voor archieven en bibliotheek.
- 9 Strategie voor preventieve conservatie (fysieke objecten, digitale objecten en *live art*).
- 10 Noodplan.
- 11 Checklist voor ecologische verpakking.

Op termijn zullen al deze documenten minstens beschikbaar zijn in het Frans en het Nederlands.

HR

De afdeling ontwikkelt de strategie voor de verwerving, de collectie, de bibliotheek en de archieven van Kanal en voert het bijbehorende actieplan uit.

De belangrijkste opdrachten zijn:

- Toezicht houden op de verwervingsprocessen en de opname van werken in de collectie.
- Instaan voor de conservatie, logistiek en opvolging van de verplaatsingen van de collectie (interne en externe bruiklenen).
- Gegevens over de collectie onderzoeken, verzamelen, documenteren en organiseren, en deze valoriseren.

Het team bestaat uit:

- 1 Verantwoordelijke Verwervingen, Collectie, Archieven en Bibliotheek
Jennifer Beauloye, sinds januari 2018
- 1 Documentalist
Alison Hocq, sinds juni 2022
- 1 Collectiemedewerker
Laia Lozano Lopez, sinds juli 2023
- 1 Restaurator
Frances Berry, sinds september 2024

De uitbreiding van het collectieteam tussen 2022 en 2024 maakte het mogelijk de strategie verder uit te werken, de procedures van de afdeling (beleid, formulieren en andere templates) verder te optimaliseren, de verwervingsdossiers te verfijnen, toekomstige behoeften beter te anticiperen en begrotingsprognoses op te stellen.

Naam	Periode en frequentie	Project
Marion Goffin Stagiair (ULiège)	mei–sep 36 dagen	Verwervingen 2025
Hà Uyên Tran Stagiair (ULB)	feb–mei 2,5/5	Archieven (Baronian archief)
Léopoldine Barth Stagiair (Institut Catholique de Paris)	jul 5/5	Bibliotheek
Soline Heurtebise Freelancer	oct–dec 2/5	Invoer van publicaties in de databank en opmaak van een handleiding voor toekomstige invoer
Quentin Vanroelen Freelancer	oct–dec 1/5 / 18 dagen	Verpakken en reinigen van kunstwerken
Camille Tota Freelancer	nov–dec 1/5 / 5 jrs	Verdere verfijning van de inventarisatie van complexe installaties

Het team zou zijn kerntaken echter niet kunnen uitvoeren zonder de waardevolle inzet van stagiairs en de ondersteuning van verschillende freelancers.

Gezien de exponentiële groei van de collectie, de voorziene verhoging van het verwervingsbudget (beheersovereenkomst 2024—2028) en het toenemende aantal bruikleenaanvragen, lijkt het aangewezen om de personeelsbezetting van het CAB-team na de opening te herzien. Zo kan de afdeling haar kerntaken blijven vervullen en de bijkomende werklast opvangen.

Jaarbudget

Het totale budget van de afdeling bedroeg in 2025 € 676 325, waarvan € 420 825 bestemd was voor verwervingen (op basis van het systeem van de voorlopige twaalfden, toegepast op de bedragen voorzien in de beheersovereenkomst 2024—2028).

Het CAB-budget is onderverdeeld in zes budgetten:

- 1 Verwervingsbudget voor de collectie (jaarlijks budget van € 500 000 + mogelijkheid tot overdracht van kredieten — voorlopige twaalfden)
- 2 Budget voor het beheer van de collectie, bestaande uit:
 - Collectiebeheer (exponentiële groei)
 - In de eerste plaats bestemd voor de kosten van preventieve conservatie van de werken die het voorgaande jaar aan de collectie werden toegevoegd (vervaardiging van kisten, restauratie, inkadering, ...).
 - Kosten voor de voorbereiding en/of installatie van werken binnen de programmatie.
 - Bepaalde kosten in het kader van bruikleenaanvragen kunnen eveneens ten laste van dit budget worden genomen.
 - Grootchalige restauratieprojecten worden met de directie besproken om in het budget van het daaropvolgende jaar te worden opgenomen.
 - Opslag en verzekering (exponentiële groei)
- 3 Budget voor de verwerving en beheer van de bibliotheek
 - Lopende verwervingen (25%)
 - Strategische verwervingen (50%)
 - Abonnementen (25%)
 - Dit jaar werd een bijkomend deelbudget gecreëerd voor projecten rond de ‘commons’.

4 Budget voor het beheer van de archieven

5 Budget voor de valorisatie van de collecties

Dit nieuwe budget werd voorzien met het oog op de opening van Kanal, de ontwikkeling van de collectiedatabank en de lancering van de nieuwe website. Het maakt het mogelijk fotografische opdrachten en andere projecten te financieren die bijdragen aan de valorisatie van het erfgoed van Kanal, zowel online als in de toekomstige museumruimtes.

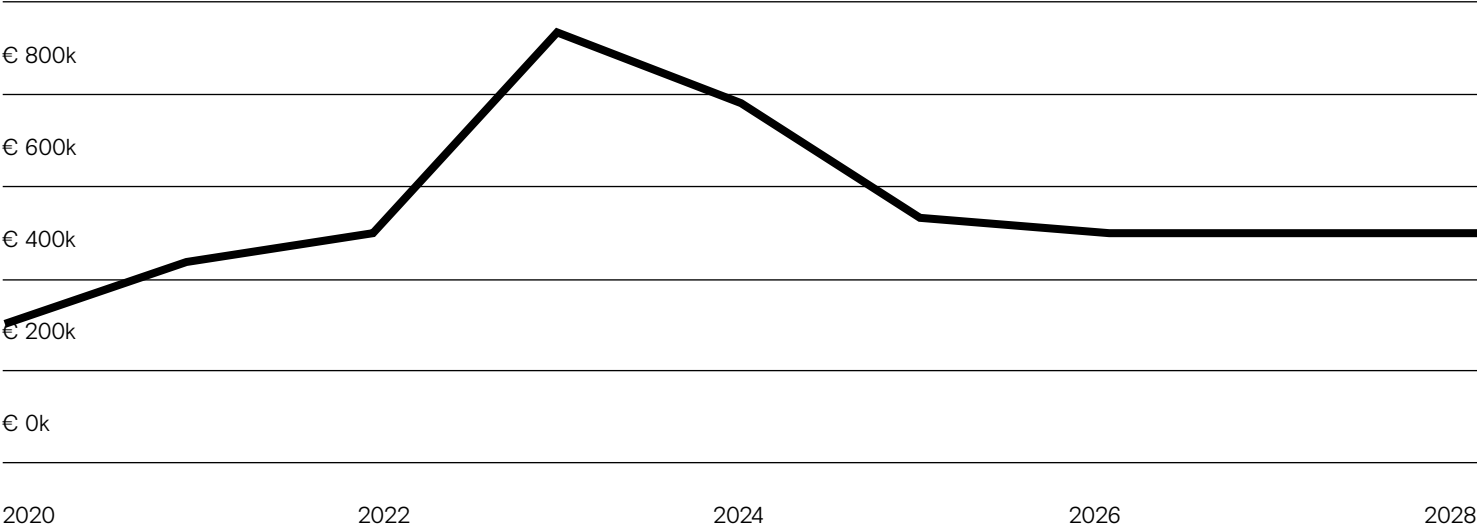
6 Budget voor de transversale werkingskosten van de afdeling

De budgetten voor opslag, verzekering en collectiebeheer, zoals voorzien in de beheersovereenkomst 2024—2028, blijven momenteel ongewijzigd. Uit de analyse van de voorbije jaren blijkt echter dat:

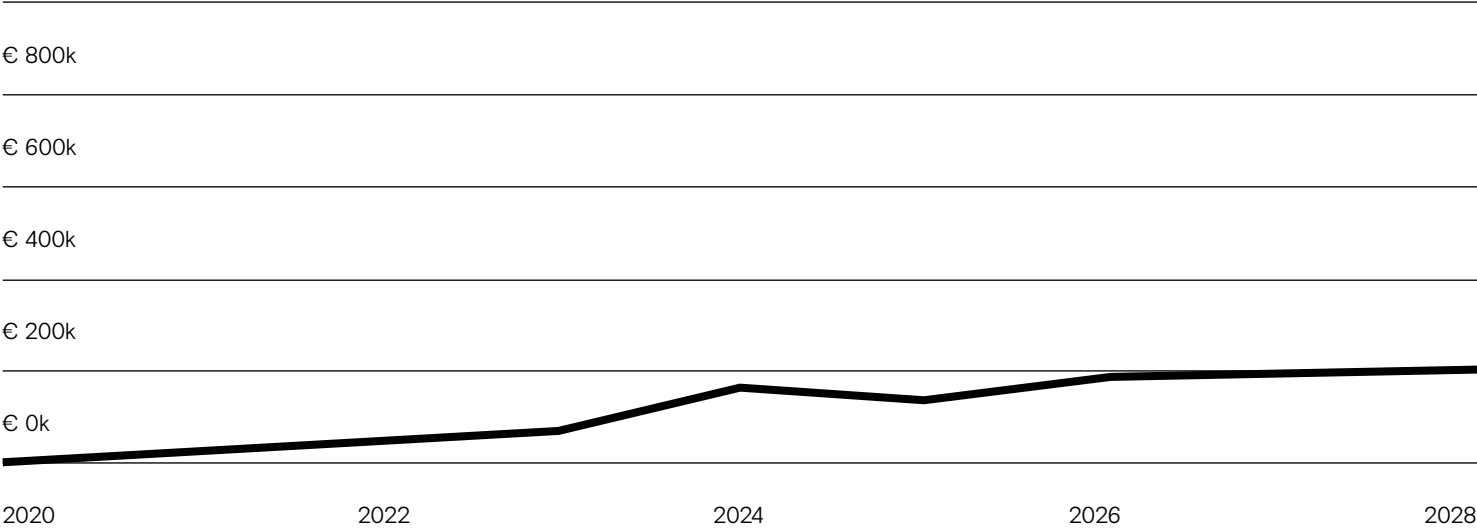
- Het budget voor opslag en verzekering tussen 2022 en 2024 gemiddeld met 116% per jaar is gestegen.
- Het budget voor collectiebeheer tussen 2021 en 2024 gemiddeld met 123% per jaar is gestegen.

Deze budgetten zullen daarom in de toekomst moeten worden verhoogd, in verhouding tot de verdere groei van de collectie.

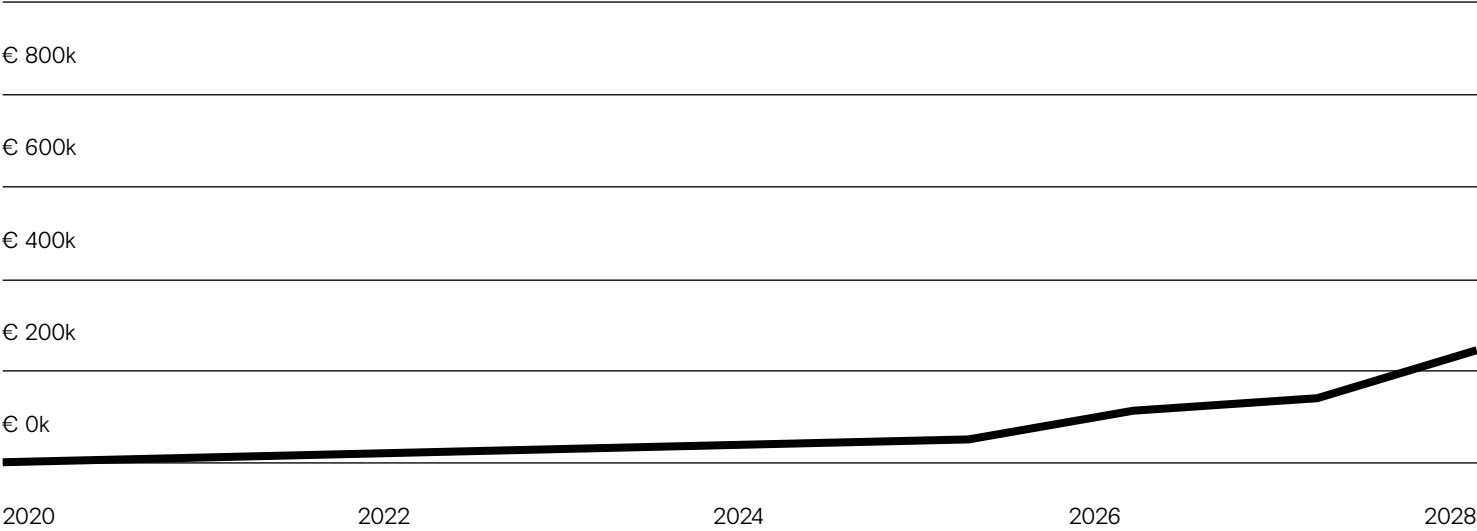
Budget — Verwervingen

Budget — Beheer

Budget — Opslag

Software

Na de openbare aanbesteding die in november 2022 werd gepubliceerd, werd SkinSoft geselecteerd voor de implementatie van een beheerssysteem voor de collectie, de archieven en de bibliotheek in 2024.

Na de configuratie van de verschillende modules, de opleiding van de teams, de migratie van de gegevens en de opschoning van de gemigreerde data in 2024 zijn de databank en de meeste toepassingen ervan operationeel. Sinds begin 2025 zijn de volledige collectie en de bibliotheek in de databank opgenomen..

In 2025 werden verschillende belangrijke trajecten opgestart om de databank verder te optimaliseren:

- Een stapsgewijs registratieproces uitwerken voor alle nieuwe werken die aan de collectie worden toegevoegd
- Verpakkingen, locaties en alle andere informatie die nodig is voor bruiklenen registreren om de objectfiches te vervolledigen.
- QR-codes aanmaken die gekoppeld zijn aan de verpakkingen, zodat toekomstige herlokalisaties automatisch in de databank kunnen worden verwerkt.
- De collectie publicaties invoeren, zodat deze — net als de kunstwerken — volledig wordt beschreven, becommentarieerd, gefotografeerd en gedocumenteerd.
- De beeldbank opschonen en uitbreiden met nieuwe fotografische opdrachten.
- De object- en publicatiefiches opschonen met het oog op hun publicatie op de nieuwe website, de compatibiliteit met die website controleren en eventuele fouten identificeren en oplossen in samenwerking met het communicatieteam en SkinSoft.

Parallel hieraan werden gesprekken opgestart met de teams van CIVA om een gemeenschappelijke interface tussen de databanken van beide instellingen voor te bereiden en een beheermodel uit te werken voor de archieven en de bibliotheek.

Collectie

- 118 werken
- 64 kunstenaars + 1 collectief
- € 3 490 044 excl. btw besteed (waarvan meer dan € 100 000 voor Alj's, Janssens, Nkanga en McKenzie)
- € 29 576 excl. btw per werk gemiddeld (schenkingen niet meegerekend)
- € 5 323 270 excl. btw totale verzekerde waarde (waarvan € 1 900 000 voor Alj's)

Sinds 2018 ondersteunt de verwervingsstrategie van Kanal de hedendaagse artistieke creatie in Brussel en België, in lijn met het interdisciplinaire karakter van de instelling. De collecties van Kanal, gefinancierd door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, hebben de ambitie om zowel het verhaal van de hedendaagse Belgische kunstscene als dat van Kanal zelf te vertellen.

De eerste verwervingen werden gerealiseerd in het kader van Kanal Brut in 2018. Deze eerste ervaring gaf vorm aan de verwervingsstrategie van de daaropvolgende jaren. Sindsdien wordt het werk voortgezet door het aankoopcomité, dat bestaat uit leden van het Kanal-team en onafhankelijke experts. Samen leggen zij de fundamenten van de Kanal-collectie. Die is stevig verankerd in de diversiteit van de Belgische kunstscene en weerspiegelt de complexiteit van hedendaagse artistieke praktijken.

Chronologisch overzicht

2017	Oprichting van een jury voor de artistieke opdrachten in het kader van Kanal Brut (2018—2019). Na oplevering werden de werken opgenomen in de inventaris van de Stichting Kanal, waarna ze werden tentoongesteld tijdens Kanal Brut (mei 2018—juni 2019).
2018	Oprichting van het verwervingscomité door de Raad van Bestuur op 17 september 2018.
2019	Uitwerking van de methodologie, selectiecriteria en procedures (voor indiening en opname in de collectie).

2020	Eerste verwervingsronde. • Budget van € 250 000.
2021	Tweede verwervingsronde. • Budget van € 500 000 dankzij de overdracht van het budget van 2019.
2022	Voorstelling van de collectie aan de pers op 10 maart 2022. + Derde verwervingsronde. • Budget van € 400 000 dankzij de overdracht van het budget van 2021.
2023	Verdere internalisering van het verwervingsproces na de komst van de artistiek directrice en de versterking van het artistieke team. + Vierde verwervingsronde. • Budget van € 977 000 euro dankzij de uitzonderlijke cumulatie van de overdracht van het budget van 2022 met dat van de Programmatie 2022.
2024	Vernieuwing van het verwervingscomité. + Vijfde verwervingsronde. • Budget van € 568 951 dankzij de overdracht van het budget van 2023.
2025	Verdere verfijning van de verwervingsstrategie. + Zesde verwervingsronde. • Budget van € 420 825.

Verwervingscomité

In 2025 bestaat het verwervingscomité uit:

- 4 leden van Kanal–Centre Pompidou:

- 1 Yves Goldstein (Opdrachthouder, Kanal)
- 2 Kasia Redzisz (Artistieke Directrice, Kanal)
- 3 Jennifer Beauloye (Verantwoordelijke Collectie, Archieven en Bibliotheek; Kanal)
- 4 Xavier Rey (Directeur van het Musée National d'Art Moderne, Centre Pompidou)

- 8 externe leden:

- 1 Daniel Blanga Gubbay (Artistiek Directeur,

- KunstenFestivaldesArts)
- 2 Diana Campbell (Artistiek Directrice, Samdani Art Foundation / Hoofdcurator, Dhaka Art Summit)
- 3 Karima Boudou (Curator, S.M.A.K.)
- 4 Ayoko Mensah (Onafhankelijk Curator)
- 5 Lucy Pereira (Privéverzamelaar)
- 6 Raphaël Pirenne (Doctor Kunstgeschiedenis / Docent, ERG / La Cambre)
- 7 Maria Inès Rodriguez (Directrice, Fondation Walter et Nicole Leblanc / Adjunct-Conservator, Museu de Arte de São Paulo)
- 8 Pierre-Olivier Rollin (Directeur, BPS22 Charleroi)

In november 2025 diende Pierre-Olivier Rollin zijn ontslag in om zich op andere opdrachten te kunnen concentreren. De benoeming van Barbara Cuglietta voor een mandaat van vijf jaar werd bekrachtigd door de raad van bestuur op 12 januari 2026.

Procedure en planning

Elk werk dat wordt opgenomen in de collectie van de Stichting Kanal — ongeacht of het gaat om een schenking, een betaling in natura, een legaat, een langdurige bruikleen of een aankoop — wordt grondig onderzocht. De voorstellen worden eerst besproken binnen de collectiegroep, die maandelijks samenkomt, alvorens de drie fasen van de acquisitieprocedure te doorlopen:

- 1 Intern precomité (ontvankelijkheid)
- 2 Verwervingscomité (selectie)
- 3 Raad van bestuur (goedkeuring)

In 2025 kwam het aankoopcomité samen in Kanal:

- Donderdag 23 januari 2025: prospectief comité.
- Woensdag 15 mei 2025: precomité
- Donderdag 5 juni 2025: verwervingscomité.

De beslissingen van het acquisitiecomité werden bekrachtigd door de raad van bestuur op maandag 30 juni 2025.

Na deze goedkeuring start de opnameprocedure in de collectie. Die omvat de communicatie met de kunstenaars en/of galeries, de contractuele afhandeling, de controle van de technische dossiers en van alle vereiste documenten, de ontvangst in het depot, de conditiecontrole door de restauratoren, de planning van eventuele kisten of conserveringsingrepen, de definitieve aanvaarding van de werken en ten slotte de facturatie.

Verwervingen 2025

Budget

Het vaste jaarlijkse verwervingsbudget bedraagt € 500 000 excl. btw zoals voorzien in de beheersovereenkomst 2024–2028. Bij gebrek aan een regering wordt op dit bedrag een besparing van 20% toegepast. Het beschikbare budget komt daardoor uit op € 400 000 excl. btw.

Daarbinnen is:

- Een budget € 10 000 excl. btw voorbehouden voor de verwerving van kunstenaarspublicaties, zoals voorzien in de verwervingsstrategie.

Op dit bedrag:

- Wordt het resterende saldo van het voorgaande jaar toegevoegd (€ 716 excl. btw);
- Worden de invoerrechten voor de verwerving van het werk van Judith Barry afgetrokken (€ 3 054 excl. btw).

Het totale beschikbare budget voor de Verwervingscommissie 2025 bedraagt daarmee € 387 661 excl. btw. Een herziening van de budgetten van de Programmatie zal het bijkomende bedrag van € 38 211 excl. btw, dat nodig is voor de verwervingen van 2025, dekken.

Goedgekeurde wervingen en mutaties voor de publicaties

Zoals voorzien in de verwervingsstrategie van Kanal

2025–2028 werd een budget van € 10 000 euro excl. btw afgezonderd van het verwervingsbudget om, via een vereenvoudigde procedure, verder te bouwen aan de collectie publicaties van Kanal.

De 33 in 2025 verworven publicaties:

- JAP (x25)
- KEIJIBAN (x1)
- WIELS (x2)
- COMBO TOYS (x2)
- Triangle Books (x2)
- S.M.A.K., via Saint Martin (x1)
- Reserve voor verwervingen tijdens de Ass Book Fair 2025

Deze publicaties moeten worden onderscheiden van de edities die deel uitmaken van de collectie-inventaris. Die laatste omvat uitsluitend fotografische edities, filmedities en/of edities die niet door een uitgeverij werden geproduceerd, maar ontstonden binnen de artistieke context van de creatie. Op basis van deze afbakening werd een herziening van de inventarissen uitgevoerd. Verschillende herclassificaties werden voorgelegd aan de Verwervingscommissie en vervolgens goedgekeurd door de raad van bestuur.

De volgende publicaties zijn hierbij betrokken:

- Herclassificatie van publicaties naar kunstwerken in de collectie (x7):

- 1 *Cadavre exquis 17, 29 et 43*
Eric Croes & Simon Demeuter
2014–2017, Triangle Books

- 2 *Pasa nada: limited edition AP II, 3 et 20/40*
Jean-Baptiste Bernardet
2020, Triangle Books

- 3 *Météorisme, limited edition, n°24, Untitled*, Julien Meert
2020–2022, Triangle Books

- Herclassificatie van een kunstwerk uit de collectie naar publicatie (x1):

- 1 *Edition 3/3*
Willem Oorebeek
Triangle Books

Na verwerking van deze mutaties en de nieuwe verwervingen omvatten de inventarissen:

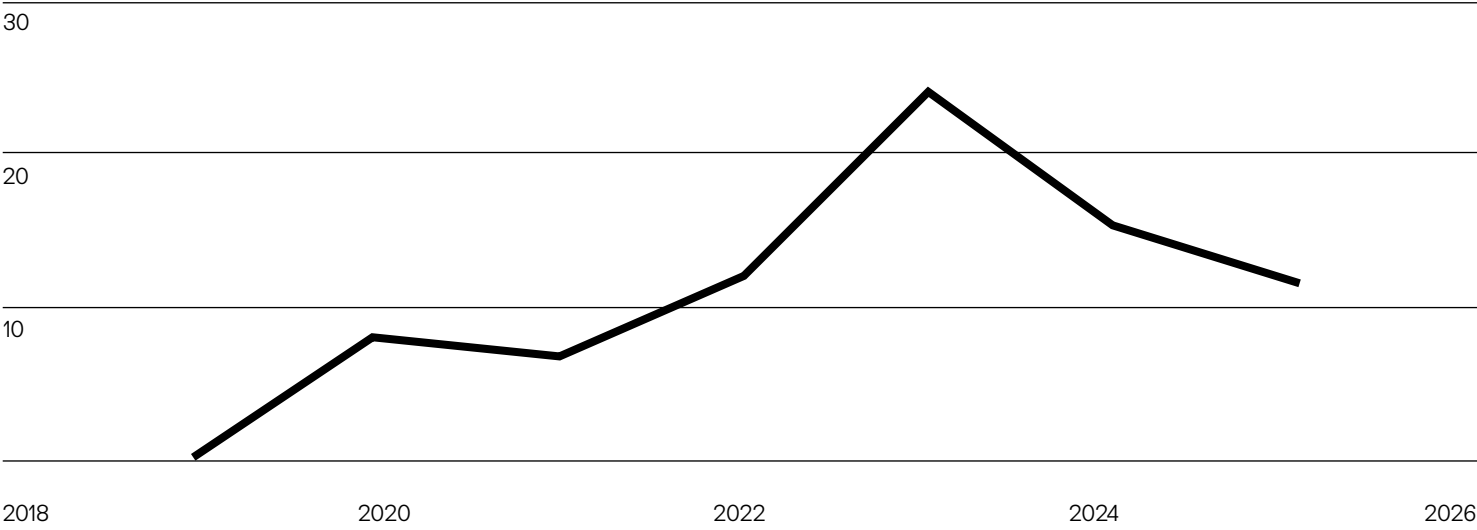
- 142 publicaties van 74 kunstenaars in de inventaris van de publicaties.
- 95 kunstwerken van 54 kunstenaars in de collectie-inventaris (exclusief de verwervingen van 2025).

Behandelde en onderzochte voorstellen

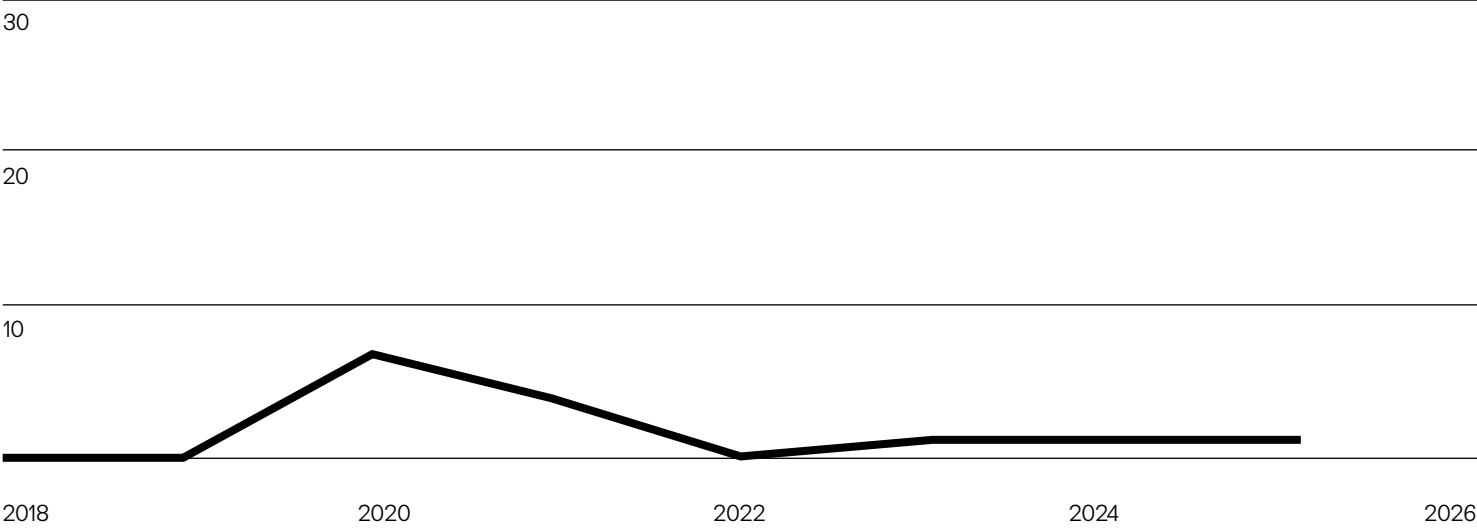
Sinds de oprichting van de Verwervingscommissie in 2018 werden 377 voorstellen geregistreerd, waarvan:

- 80 in 2025.
- 15 niet werden voortgezet.
- 52 werden afgewezen, uitgesteld of doorverwezen.
- 13 werden goedgekeurd door de Verwervingscommissie en vervolgens bekrachtigd door de raad van bestuur.

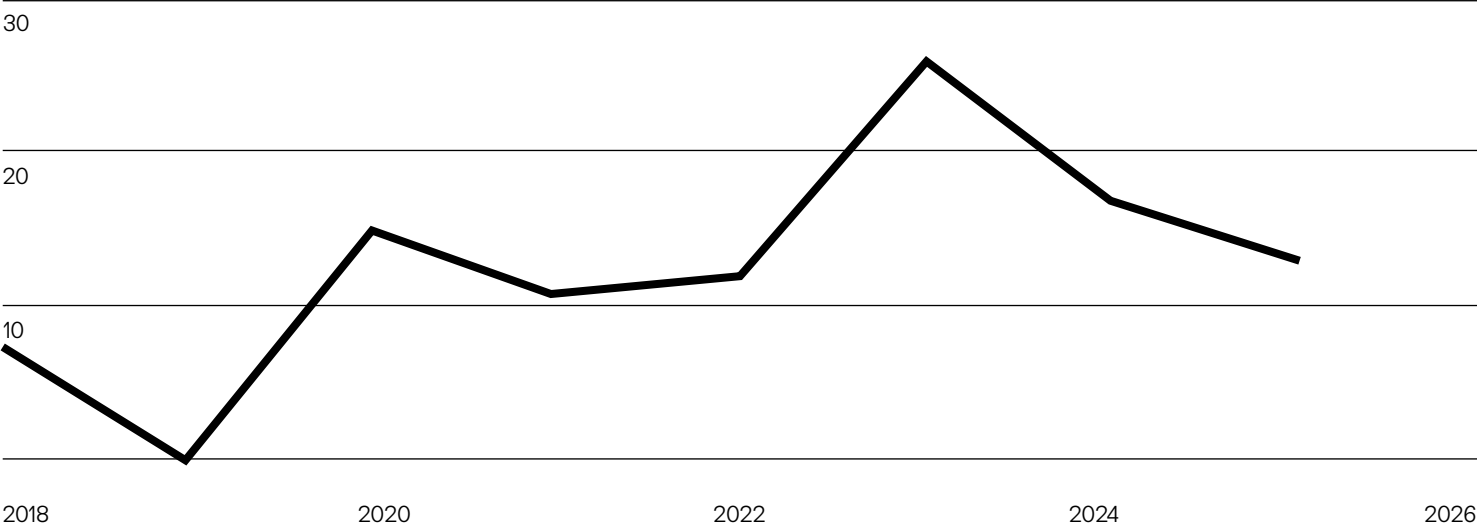
Voorstellen — Intern

Voorstellen — Spontaan

Voorstellen — Totaal

Gezien de werklust, de druk die de behandeling van spontane voorstellen op het collectieteam legt en het beperkte aantal spontane voorstellen dat uiteindelijk wordt weerhouden, werd beslist om geen spontane voorstellen meer te aanvaarden. Deze nieuwe regeling treedt in werking met het oog op de Verwervingscommissie 2026 en blijft van kracht tot nader order. De communicatie op de website werd bij de start van het schooljaar 2025 aangepast. Op de nieuwe website (lancering gepland in januari 2026) zal het e-mailadres acquisition@kanal.brussels bovendien worden vervangen door het meer algemene adres collections@kanal.brussels.

Verworven werken

In 2025 werden 23 nieuwe werken van 12 kunstenaars/collectief verworven, voor een totaal onderhandeld bedrag van € 410 825 excl. btw:

- 1

Kate McIntosh
 - *Worktable* (2011)COLL-2024-0255
- 2

Hélène Amouzou
 - *Autoportrait, Molenbeek* (x6) (2007—2011)COLL-2024-0256
- 3

Sophie Nys
 - *Ivo* (Belgisch links trekken), *Vincent* (Belgisch links duwen), *Ana* (Belgisch rechts trekken), *Herr Eberle* (Belgisch rechts duwen) (2020)
 - *Two Revolutions a Day* (2019)COLL-2024-0262

- 4

Sammy Baloji
 - *Aequare. The Future that Never Was* (2023)COLL-2023-0231
- 5

Melissa Gordon
 - *Female Readymade* (Pollock's shed, photos of Janet Sobel, Letter from Mark Rothko, keys, wire cutters, Blow Up detail of Pollock painting and of Sobel painting, chain, smoking gun, p.218 of 'American Type Painting', gestures) (2021)
 - *Myopic View* (1930 / 2022) (2023)COLL-2024-0263
- 6

Rosella Biscotti
 - *The Journey* (2022—2023)COLL-2024-0264
- 7

Hamedine Kane
 - *Salesman of a Revolt* (2018)
 - *Habiter le monde* (2016)COLL-2024-0265
- 8

Mekhitar Garabedian
 - *fig.a, a comme alphabet* (2021)
 - *Les autres* (2011)
 - *Nora* (Gentbrugge, 2000), *Laurice & Nora* (Gentbrugge, 2010), *Nora* (Gentbrugge, 2016) (2016)COLL-2024-0267
- 9

Etablissements d'en face
 - *Celluloid Brushes* (2011)COLL-2024-0270

- 10

Oriol Vilanova
 - *Reproductions* (2022)COLL-2024-0322
- 11

Luna Mahoux
 - *The Other Queen of Memphis* (2024)
 - *In 54th Street, a child died today* (2021)COLL-2025-0325
- 12

Lucy McKenzie
 - *Mural Proposal for Jeffery Epstein's New York Townhouse* (Filming of *American Psycho*) (2024)COLL-2024-0313
- 13

Banu Cennetoğlu
 - *Right?* (2026—2027)COLL-2024-0320

De collectie van Kanal omvat vandaag in totaal 118 werken van 64 kunstenaars (33 vrouwen en 31 mannen) en één collectief, afkomstig uit 19 verschillende nationaliteiten.

Er blijft geen saldo van het verwervingsbudget 2025 over om over te dragen naar de Verwervingscommissie 2026.

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Aantal	8	/	15	11	12	+25 ^(.)	+12,5 +17	+25 ^(..) +23 + 6 ^(...)	+25	+25	+25
Totaal	8	8	23	34	46	71 72	88,5 89	113,5 118	138,5	163,5	188,5

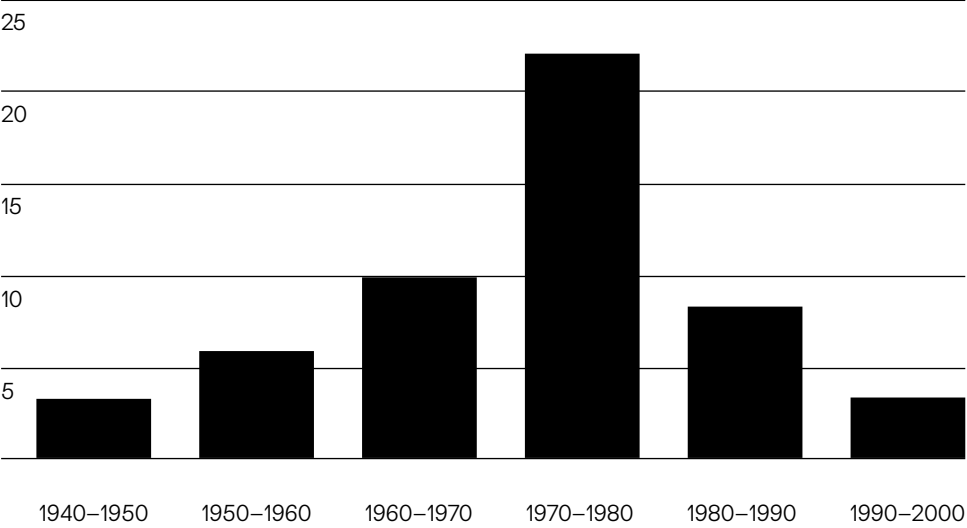
Statistieken en projecties van de collectie
Tussen 2018 en 2022 werden gemiddeld 12 à 13 werken per jaar verworven (vast budget van € 250 000) en gemiddeld 7 à 8 nieuwe kunstenaars per jaar toegevoegd.

(.) Uitzonderlijk budget voor 2023
(..) Verdubbeling van het budget vanaf 2025 (beheersovereenkomst 2024—2028)
(...) Herclassificatie van bepaalde publicaties

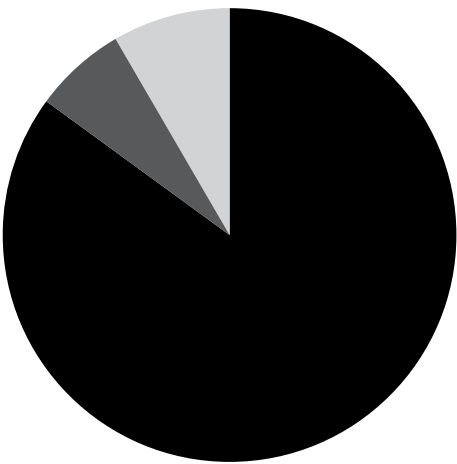
Eind 2025 bestaat de collectie van Kanal uit 118 werken (8 opdrachten en 110 verwervingen), waaronder:

- 24 video's of videoinstallaties
- 2 geluidsinstallaties
- 9 foto's of prints (inclusief reeksen)
- 7 tekeningen (inclusief reeksen)
- 8 gravures of lithografieën
- 17 installaties, waarvan 2 site-specifiek
- 8 textiele werken of textielinstallaties
- 11 schilderijen of tweedimensionale werken
- 12 sculpturen
- 5 protocollen
- 4 performances
- 1 keramisch werk

Generaties
118 kunstenaars, van wie 22 geboren zijn in de jaren 1970

Verwervingswijze
118 werken, waarvan 10 schenkingen

Verwervingskanaal
118 werken, 41 rechtstreeks aangekocht bij de kunstenaar en 77 via galeriën (89% Belgische galeriën)

Gender
64 kunstenaars (33 vrouwen en 31 mannen), 2 kunstenaarscollectieven en 1 structuur

● Verwervingen 84,7%
● Bestellingen 6,8%
● Donaties 8,5%

● Galerie 65,3%
● Kunstenaar 34,7%

● Vrouw 51,6%
● Man 48,4%

Beheer, opslag en restauratie

Budget

Naast de verwervingen werd in totaal € 114 055 excl. btw (op een budget van € 122 000 excl. btw) besteed aan het beheer, de bewaring en de conservatie van de collectie. De kosten voor de opslag en verzekering van de collectie bedroegen € 49 516 excl. btw (op een budget van € 50 000 excl. btw).

In totaal werd in 2025, inclusief de verwervingen, € 584 397 excl. btw besteed aan de collectie van Kanal.

Opslag

In afwachting van een extern depot voor Kanal worden alle werken gecentraliseerd bewaard bij MOBULL Fine Art Packers in Zaventem. Met 118 werken (inclusief de master files van de digitale werken, die in 2025 werden overgebracht), de publicaties en een deel van de archieven beslaat de collectie er een totaal volume van 346 m². Dankzij een voortdurende optimalisatie kon de benodigde vloeroppervlakte worden beperkt tot 250,5 m².

Sinds juni 2025 huurt Kanal een tweede opslagruimte bij MOBULL om deze volumetoename op te vangen, maar vooral ook om werk- en voorbereidingsruimtes (ongeveer 40 m²) te creëren voor het collectieteam, dat steeds vaker ter plaatse werkt (110 à 120 dagen per jaar).

De kosten voor de interne verhuis, aangerekend door MOBULL, bedroegen € 2 080, wat overeenkomt met vier mandagen voor de handling van kunstwerken. Deze kost werd gecompenseerd door een beperkter gebruik van de tentoonstellingsruimte en een vermindering van de door MOBULL aangerekende handlingkosten.

Daarnaast heeft het collectieteam in 2025:

- De Kanal-werken overgebracht van de mezzanine naar de opslagruimtes van Kanal bij MOBULL.
- De collectie publicaties en een deel van de archieven verhuisd van de kantoren van Kanal naar MOBULL.

Ondanks deze inspanningen zal, gezien de jaarlijkse groei van de collectie en de verhoging van het verwervingsbudget, de benodigde opslagcapaciteit de komende jaren aanzienlijk blijven toenemen. Daarom worden momenteel verschillende oplossingen en scenario's onderzocht.

Jaar	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
NBR OE	8	8	23	34	46	● 71 ○ 72	● 83,5 ○ 89	● 114 ○ 118	● 139	● 164	● 189
VOL. (m2)	/	+30	+0	+55	+45	● +86,6 ○ +71	● +43,3 ○ +19,5	● +86,6 ○ +30	● +86,6	● +86,6	● +88,6
Totaal	/	30	30	85	130	● 216,6 ○ =201	● 259,6 ○ =220,5	● 346,2 ○ =250,5	● 432,8	● 519,4	● 606

Gemiddelde groei van de opslagcapaciteit
+43,3 m2 / jaar gemiddelde toename tussen 2019 en 2022 (vast aankoopbudget van € 250 000)
+86,6 m2 / jaar vanaf en met inbegrip van 2025 (dubbel budget)

● Projecties

○ Reële opslagcapaciteit

Via het budget voor de uitrustingskosten van de afdeling CAB werd basisuitrusting aangekocht voor preventieve conservatie en restauratie, mobiele opbergmeubels, tablets voor conditierapporten en aangepaste verlichting. Al dit ondersteunend materiaal wordt bewaard in de kantoren van Kanal of bij MOBULL.

Restauraties en preventieve conservatie

Het collectiebeleid van Kanal zet in de eerste plaats in op preventieve conservatie. Het doel is esthetische en materiële schade aan de werken te voorkomen, de nood aan grootschalige restauratiecampagnes — en de bijbehorende kosten — te beperken, en reputatieschade en een mogelijk verlies aan vertrouwen in de instelling te vermijden. De aanwerving van een restaurator binnen de afdeling CAB in september 2024 heeft deze pijler van de werking verder versterkt.

Haar aanwezigheid bij MOBULL gedurende twee dagen per week is noodzakelijk gebleken om de collectie actief op te volgen. Tot haar taken behoren onder meer:

- Het beheer van het depot in samenwerking met MOBULL.
- Het documenteren en verder aanvullen van de objectgegevens en alle daaraan gekoppelde handelingen in de databank.
- De opvolging van de bestelling en productie van nieuwe transportkisten en andere verpakkingen.
- De voorbereiding van werken voor uitgaande bruiklenen.
- De preventieve conservatie van de collectie.
- De coördinatie van restauratie-ingrepen, zowel bij MOBULL als door externe restauratoren.
- De coördinatie van het noodplan en het Integrated Pest Management (IPM).

In 2025 werden in totaal uitgevoerd of geactualiseerd:

- 164 conditierapporten

- 6 installatieprotocollen
- 31 nieuwe verpakkingen
- 6 verbeteringen aan bestaande verpakkingen
- 46 behandelingen of conserveringsingrepen
- 8 contacten met kunstenaars

Hieronder volgen enkele opmerkelijke conserverings- en restauratieprojecten die in 2025 werden uitgevoerd:

- 1 Judith Barry
The work of the Forest (1992)
K2024-015

Bij de ontvangst van het werk in 2024 werden verschillende structurele problemen vastgesteld. Na een proefopstelling in 2024 en overleg met timmerlieden en restauratoren werd een geschikte behandeling voor de MDF-structuren ontwikkeld, gemodelleerd en vervolgens goedgekeurd door de kunstenaar. Om de structuur te versterken, de stabiliteit te verbeteren en toekomstige installaties te vergemakkelijken, wordt een interne metalen draagstructuur toegevoegd. De werkzaamheden gingen van start in 2025 en worden in 2026 voortgezet, onder meer met de behandeling van de houten structuren met het oog op de presentatie van het werk bij de opening.

- 2 Sophie Whetnall
La banquise (2019)
K2022-007

Ontwikkeling van een nieuwe verpakking die het werk beter laat

ademen (na een nieuwe coating die door de kunstenaar vóór de levering werd aangebracht) en zo een betere conservering garandeert. Met toestemming van de kunstenaar volgde Margaux De Greef, onderzoeker aan de Universiteit Antwerpen, dit traject als observator in het kader van haar doctoraat over toxische stoffen in moderne en hedendaagse kunst binnen de conservatiewetenschappen (Onder leiding van professor Héléne Verreyke).

- 3 Etablissement d'en face
Celluloid brushes (2011–2025)
K2025-019-100

Julie Swennen, extern papierrestaurator, voerde kleine restauratie-ingrepen uit aan 26 affiches uit de reeks (verwijderen van lijmresten, stabiliseren van kleine scheuren en verstevigen van uitgerekte gaatjes van punaises). Vierentwintig affiches zullen in 2026 in het restauratieatelier nog een uitgebreidere behandeling ondergaan.

- 4 Sammy Baloji
A Blueprint for Toads and Snakes (2018)
K2021-005

Na een eerste fase in 2024 werd in 2025 de laatste fase van het project afgerond: de verbetering van het bevestigingssysteem van de schilderijen (vervanging van de elektrische schroevendraaier door metalen steunen waarin de structuren kunnen worden

geplaatst) en de aanpassing van de verpakking van de schilderijen en van de kist voor de ventilator. Tijdens overleg met de kunstenaar bleek bovendien dat een geluidscomponent van het werk ontbrak. Deze werd uiteindelijk in 2025 aan Kanal geleverd.

- 5 Aline Bouvy
Potential for Shame (2022)
K2022-003

Behandeling van vier urinoirs en acht onderdelen van de installatie (opvullen van schroefgaten, rechten en verstevigen van de randen), in overleg met de kunstenaar, die bovendien een van de auto's meenam om deze opnieuw te programmeren.

- 6 Lucy McKenzie
Mural proposal (2024)
K2025-023

Vanwege de afmetingen van het werk werden inspectie, stofverwijdering en documentatie uitgevoerd terwijl het niet opgespannen doek uitgerold op de vloer lag, beschermd door afdek materiaal. Hiervoor werd gebruik gemaakt van een speciaal laag verrijdbaar platform op ongeveer 50 cm hoogte. Vervolgens werd het werk opnieuw verpakt met Tyvek en een zuurvrije koker met grote diameter.

Naast de hierboven vermelde projecten, die in 2026 worden voortgezet, zijn ook al verschillende

nieuwe interventies gepland, onder meer naar aanleiding van de verwervingen van 2026 of met het oog op de openingstentoonstellingen:

- 1 Danai Anesiadou
Teucrium for Man, Caladium for Woman (2023)
K2023-021-022

Nieuw ophangstelsel.

- 2 Sophie Nys
Ivo, Vincent, Ana, Herr Eberle (2020)
K2025-008

Versteviging en eventuele herstelling van de hoeken van de deuren om de manipulatie tijdens de installatie te vergemakkelijken.

- 3 Otobong Nkanga
Veins Aligned (with) a Lapse, a Stain, a Fall (2018)
K2020-015

Reiniging van het marmer met het oog op de presentatie van het werk bij de opening.

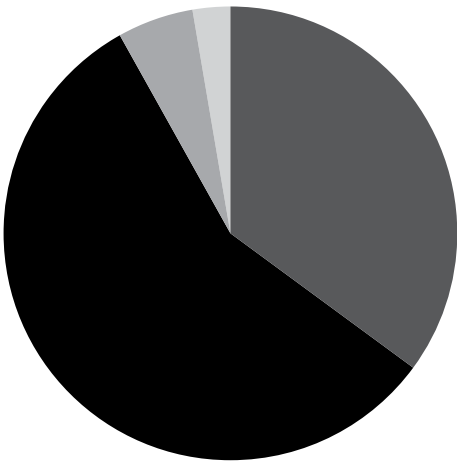
- 4 Francis Alijs
Untitled (2008—2017)
K2024-002

Herinkadering van de tekeningen.

Bruikleen- aanvragen

Hoewel de collectie van Kanal nog relatief bescheiden is, ontving ze inmiddels al verschillende bruikleenaanvragen, waaronder meerdere uit het buitenland. In afwachting van een gebouw waar de collectie permanent kan worden getoond, is Kanal uiteraard verheugd dat de werken op deze manier zichtbaar kunnen worden gemaakt.

Naarmate de collectie verder groeit, zal ook het aantal bruikleenaanvragen toenemen. Binnenkort zullen die bovendien niet alleen betrekking hebben op de collectie, maar ook op de bibliotheek — in het bijzonder de collectie kunstenaarsboeken — en op de archieven.

Externe bruiklenen

Sinds 2018 ontving de Stichting Kanal 37 bruikleenaanvragen:

- 4 in 2018
- 5 in 2019
- 3 in 2020
- 2 in 2021
- 5 in 2022
- 9 in 2023
- 6 in 2024
- 3 in 2025, waarvan 2 met koeriersbegeleiding van de werken (heen en terug)

Alle aanvragen werden goedgekeurd, met uitzondering van twee. De eerste betrof de site-specifieke installatie van Younes Baba-Ali (FKS/C2018/005). De tweede werd geweigerd wegens een te korte aanvraagtermijn (minder dan één week).

Van de 37 aanvragen waren er 26 internationaal (UK/FR/US/DE/ES/CH/LU/GY/GR/AT).

Interne bruiklenen

In 2025 werd de planning van de bruiklenen voor de openingstentoonstellingen van Kanal in 2026 opgevolgd. Op dit moment is voorzien dat tussen 2026 en 2028 zes tentoonstellingen één of meerdere werken uit de Kanal-collectie zullen presenteren.

De tentoonstelling *A Truly Immense Journey* (26.10.2025—30.03.2027) brengt werken uit de collectie van Centre Pompidou samen met tien werken uit de Kanal-collectie:

- 1 Otobong Nkanga
Veins aligned (with) a Lapse, a Stain, a Fall (2018)
K2020-015
- 2 Aglaia Konrad
Desert Cities (2007—2009)
K2024-006-16
- 3 Charif Benhelima
Petit Château, Brussels (1996—1997)
K2024-005-19
- 4 Judith Barry
The Work of the Forest (1992)
K2024-015
- 5 Chrystel Mukeba
Portraits Style Congo (2021)
K2023-025-6
- 6 Hana Miletic
Felt Workshops I-XI (2018—2020)
K2022-006

-
- 7 Ana Torfs
TXT (Engine of Wandering Words) (2013)
K2021-002
-

- 8 Mekhitar Garabedian
Les autres (2011)
K2025-017
-

- 9 Melissa Gordon
Vue myope (1929/2021) (2023)
K2025-012
-

- 10 Hélène Amouzou
Autoportrait, Molenbeek #74, #78 & #79 (2008—2010)
K2025-002-004
-

De lijsten met interne bruiklenen voor de overige tentoonstellingen zijn nog in voorbereiding.

Valorisatie

Website

Sinds 2022 is de collectie online raadpleegbaar via www.kanal.brussels. In de rubriek die aan de collectie is gewijd, wordt eerst een algemene inleiding gegeven, waarna de werken één voor één worden voorgesteld. Elk werk bevat een materiële beschrijving, een toelichting en beeldmateriaal. Voor elke kunstenaar is een biografie opgenomen, evenals een video indien beschikbaar. Dankzij een zoekfunctie kunnen bezoekers de collectie eenvoudig verkennen. Deze informatie wordt regelmatig bijgewerkt, onder meer door aan het einde van elk jaar de nieuwe verwervingen toe te voegen. De procedures voor verwervingen en bruikleenaanvragen worden toegelicht in afzonderlijke rubrieken. Vanaf eind 2025 worden spontane verwervingsvoorstellen niet langer aanvaard, wegens de werklast en de druk die de behandeling ervan op het team uitoefent. Daarnaast is ook een — voorlopig nog beknopte — rubriek voorzien voor de bibliotheek en de archieven van Kanal.

Kanal collectie

Elk jaar worden de kunstenaars die aan de collectie worden toegevoegd uitgenodigd om deel te nemen aan de videoreeks Kanal Collection, die te zien is op de website, de sociale media en het YouTube-kanaal van Kanal. In 2025 werden drie nieuwe video's gerealiseerd en online gepubliceerd. Vandaag zijn in totaal 19 video's beschikbaar, elk met een duur van ongeveer drie tot vijf minuten.

In volgorde van publicatie:

Ariane Loze, Saskia Gevaert, Ana Torfs, Aline Bouvy, Manon de Boer, Sophie Whettnall, Raffaella Crispino, Hana Miletic, Eric Van Hove, Maarten Vanden Eynde, Julien Meert, Jacqueline Mesmaeker, Hana Miletic, Kasper Bosmans, Pélagie Gbaguidi, Léonard Pongo, Laurie Charles, Eric Croes, Melissa Gordon et Hélène Amouzou.

Daarnaast zijn nog drie video's in productie en zullen die binnenkort beschikbaar zijn:

Chrystel Mukeba, Luna Mahoux en Kate McIntosh.

Publicatie

In samenwerking met de afdeling Communicatie wordt momenteel een leaflet ontwikkeld waarin de jaarlijkse verwervingen worden voorgesteld aan zowel partners als het brede publiek. De verschillende leaflets zullen nadien worden samengebracht in een cassette met de verwervingen van 2018—2026, die bij de opening van Kanal zal verschijnen.

Room 7

In het toekomstige gebouw wordt een tentoonstellingsruimte van 450 m² gewijd aan kunstenaars uit de Kanal-collectie. Met dit specifieke programma wil Kanal opkomende kunstenaars uit de lokale kunstscene die in de collectie vertegenwoordigd zijn een eerste institutionele solotentoonstelling bieden. In 2024 werden de eerste twee kunstenaars uitgenodigd die Room 7 tijdens de eerste twee seizoenen na de opening zullen inaugureren. De productie van beide tentoonstellingen ging van start in 2025.

Fotografische opdrachten en digitaliseringscampagne

In november 2025 werden, met het oog op de lancering van de nieuwe website van Kanal in januari 2026, twee fotografische opdrachten uitgevoerd in een fotostudio die werd ingericht in de tweede opslagruimte van MOBULL:

- De volledige reeks affiches van *Celluloid Brushes* (K2025-019-100).
- De publicaties waarvoor nog geen beeldmateriaal beschikbaar was.

Daarnaast werden, met het strategische verwervingsbudget van de bibliotheek van Kanal, alle beschikbare publicaties van de Belgische kunstenaar Bernard Villers aangekocht. Het gaat om ongeveer honderd boeken, boekjes en leporello's, die worden bewaard in de kostbare reserve. Om deze collectie beter toegankelijk te maken voor het publiek werd in december 2025 een digitaliseringscampagne opgestart, die begin 2026 wordt afgerond. Zo kunnen de publicaties ruimer worden geraadpleegd, terwijl de originele exemplaren optimaal worden beschermd.

Archieven en bibliotheek

Net als voor de collectie heeft Kanal een strategie uitgewerkt voor de archieven en de bibliotheek. Er werd een verwervingsbeleid opgesteld, samen met selectiecriteria en procedures voor de opname van archieven en documentatiemateriaal. Daarnaast werden de doelgroepen, de behoeften en de mogelijke gebruiksvormen van deze collecties in kaart gebracht.

Voorstelling

De archieven en bibliotheek van Kanal hebben de ambitie uit te groeien tot een onderzoekscentrum dat gespecialiseerd is in alle vormen van hedendaagse kunst uit de 21^e eeuw. Deze documentatie zal nauw verbonden zijn met de Kanal-collectie en met de multidisciplinaire programmatie van de instelling. Het documentatiecentrum wil bovendien een weerspiegeling vormen van de Brusselse en Belgische kunstscene en uitgroeien tot een toegankelijke, levende en kritische geheugenplaats.

De archieven van Kanal zullen instaan voor de bewaring en valorisatie van zowel de archieven van de Stichting Kanal als van archiefondsen die historisch met Kanal verbonden zijn of aan de instelling in bewaring worden gegeven. De bibliotheek van Kanal zal een collectie opbouwen van publicaties over hedendaagse kunst, met de ambitie een zo breed mogelijk overzicht te bieden van de historische en disciplinaire domeinen van de kunst van de 20^e en 21^e eeuw.

Tegen 2026 zullen deze documentaire collecties — volgens nog nader te bepalen modaliteiten — toegankelijk worden gemaakt voor het publiek, om (her)ontdekkingen en de ontwikkeling van nieuwe kennis te stimuleren.

Bibliotheek

Verwervingen

Naast de reguliere verwervingen (25% van het budget) en abonnementen op gespecialiseerde tijdschriften (25% van

het budget), verricht de bibliotheek van Kanal twee soorten strategische verwervingen (50% van het budget):

- De verwerving van volledige fondsen van gespecialiseerde uitgeverijen die samenwerken met kunstenaars uit de collectie of met kunstenaars die mogelijk binnenkort in de collectie worden opgenomen (onder meer Gevaert Editions, Triangle Books, (SIC), ...).
- De verwerving van volledige fondsen kunstenaarsboeken en kunstenaarsfanzines van in België wonende kunstenaars voor wie het boek een essentieel onderdeel van hun artistieke praktijk vormt en wier werk aansluit bij de criteria en uitgangspunten van de collectie (bijv.: Sophie Nys, Lise Duclaux, Pierre Leguillon, ...)

In 2025 heeft de bibliotheek van Kanal, in lijn met haar verwervingsbeleid, 117 boeken verworven en 16 abonnementen afgesloten op gespecialiseerde tijdschriften, waarvan 4 kosteloos.

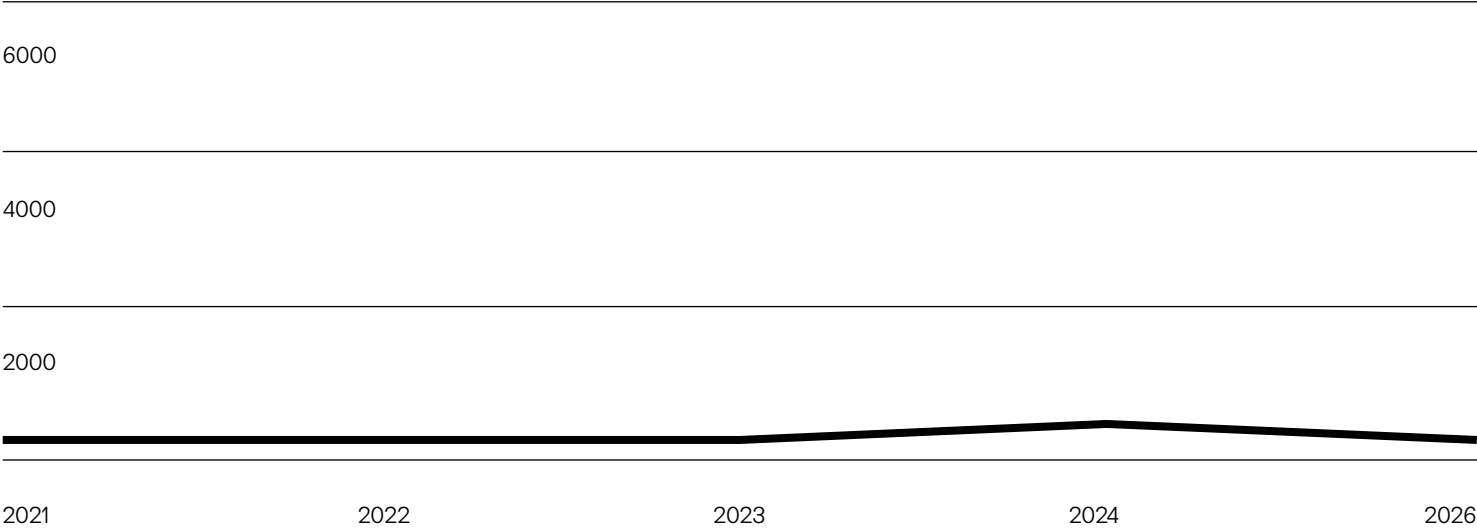
Alles samen genomen groeit de bibliotheek jaarlijks gemiddeld met 1 092,2 publicaties.

Bijzondere aandacht ging uit naar kunstenaarsboeken. Er werden 37 kunstenaarsboeken verworven, waaronder publicaties van Bunk Club, Nora Turato en Joëlle de La Casinière. De inventaris van kunstenaarsboeken omvat inmiddels meer dan 500 items. De publicaties van Bunk Club werden pas aan het einde van het jaar verworven en zijn daarom nog niet in de inventaris opgenomen.

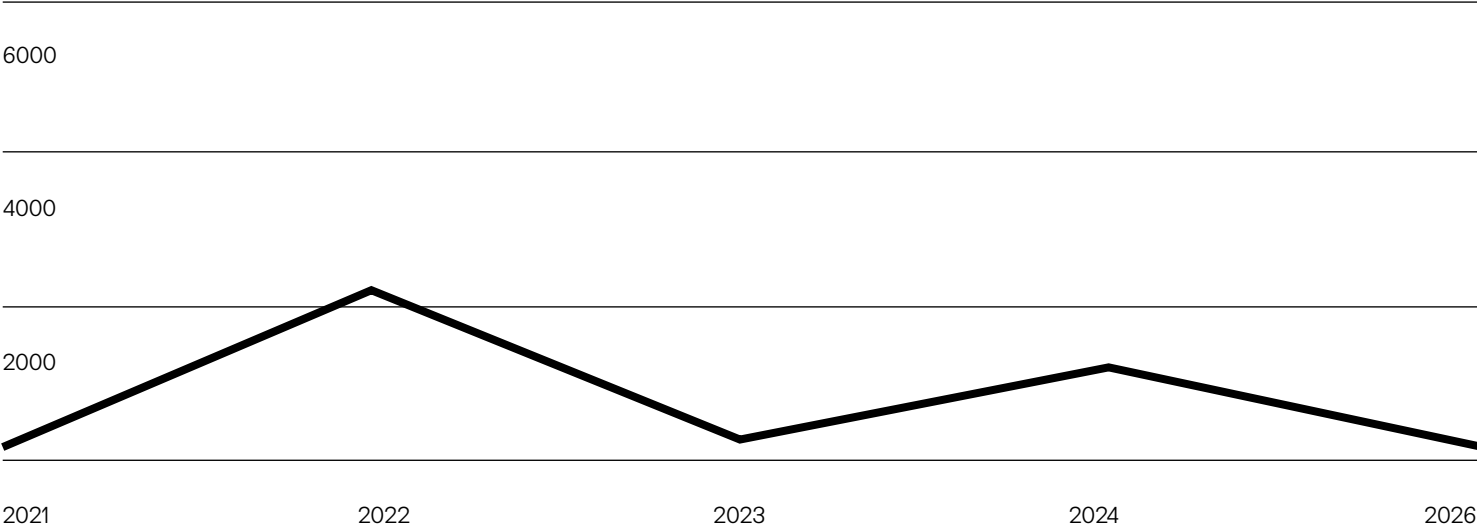
In samenwerking met de afdeling Publiek wordt momenteel een aparte categorie voor kinderboeken ontwikkeld. Die omvat inmiddels een twintigtal titels.

Bibliotheek	2021	2022	2023	2024	2025
Verwervingen					
Tijdschriften	/	73	23	30	90
Boeken	132	93	146	207	117
Kunstboeken	74	73	87	250	37
Kunstedities	74	31	37	10	34
Donaties					
Tijdschriften	/	1340	/	587	45
Boeken	150	805	202	546	101
Kunstboeken	/	26	40	/	/
Kunstedities	/	/	/	/	1
Subtotaal	430	2441	535	1630	425
Totaal	430	2871	3406	5036	5461

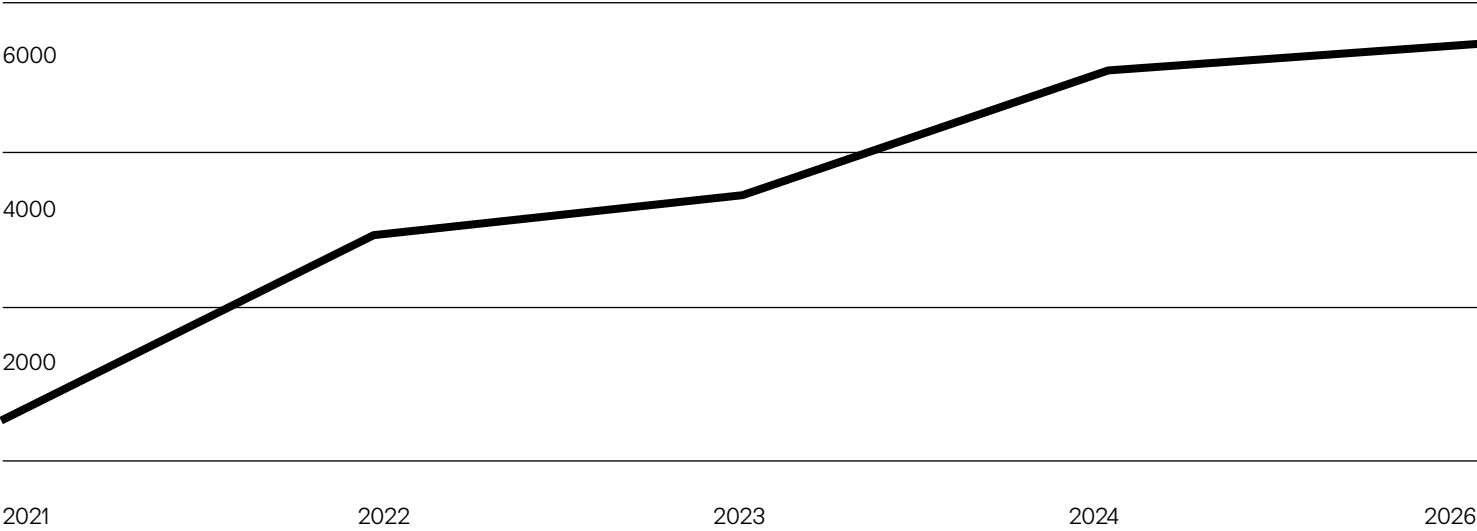
Bibliotheek — Verwervingen

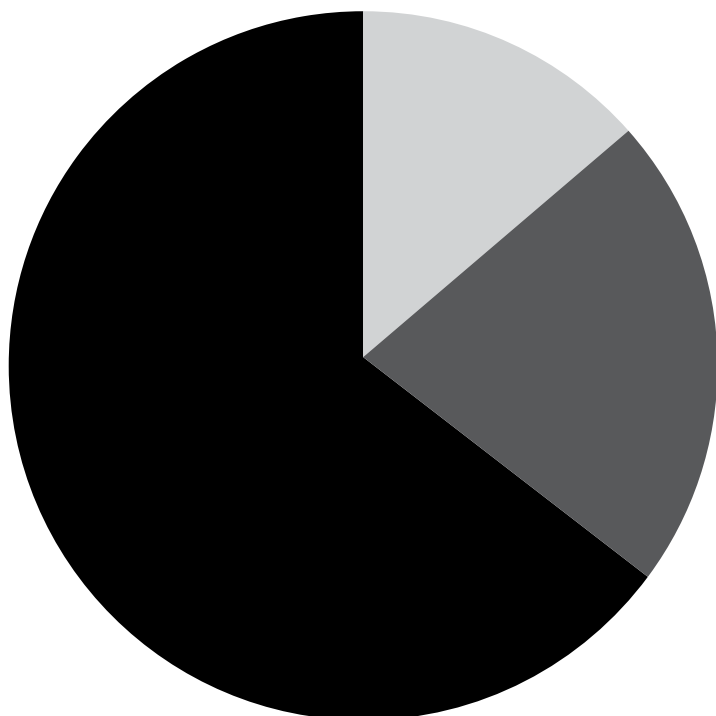
Bibliotheek — Donaties

Bibliotheek — Totaal

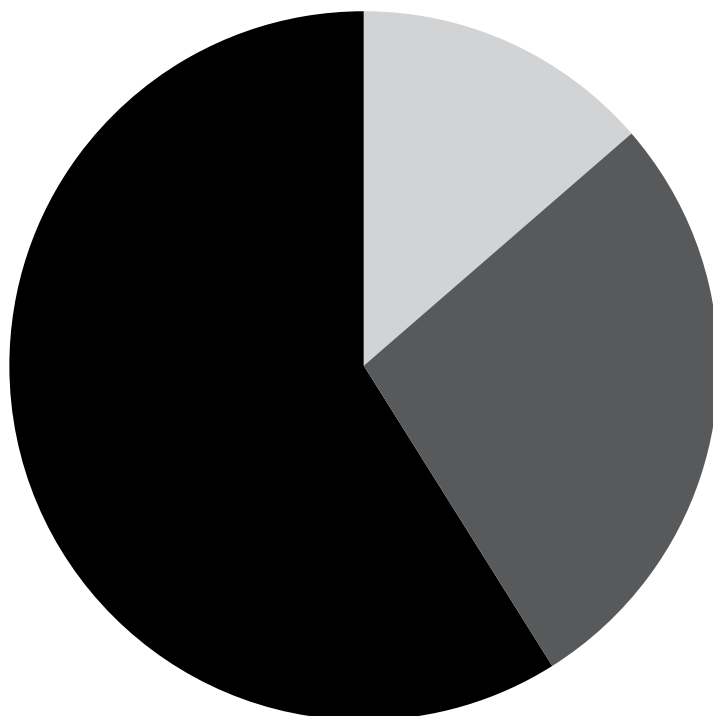

Kunstedities
Verdeling per artiest

● Mannen 64,4%
● Vrouwen 21,9%
● Collectieven 13,7%

Kunstedities
Verdeling naar aantal werken

● Mannen 58,4%
● Vrouwen 27,5%
● Collectieven 14,1%

Inventaris

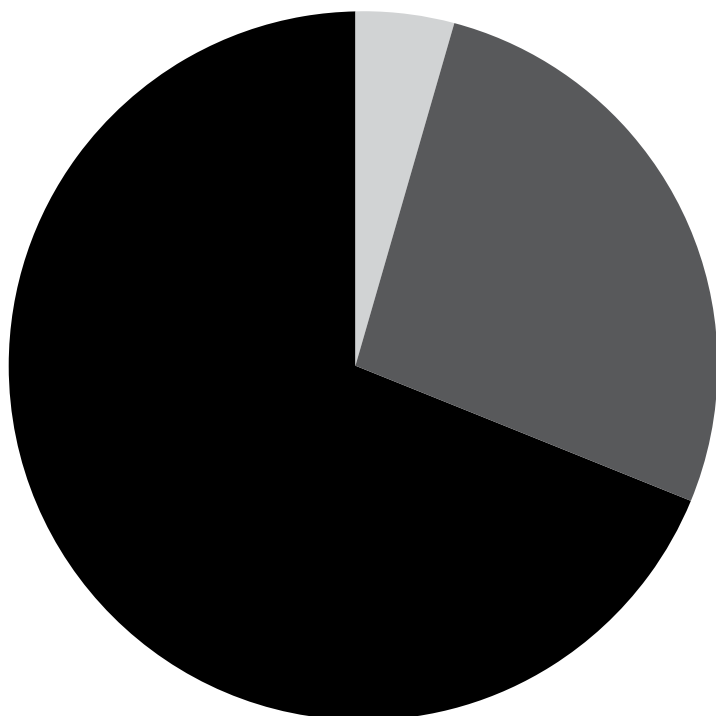
Na de aanwerving van een archivaris-bibliothecaris in juni 2022 is de bibliotheek volledig operationeel voor de teams van Kanal. De Excel-catalogus van de BFK werd in 2024 volledig gemigreerd naar de SkinSoft-databank. De opschoning en harmonisatie van de gegevens werden in de loop van 2025 afgerond.

De bibliotheek van Kanal telt vandaag in totaal 5 461 items, over alle categorieën heen en inclusief dubbels. De inventaris is thematisch opgebouwd volgens de regels van de Universele Decimale Classificatie (UDC). De bibliografische beschrijving van de boeken volgt de ISBD-norm.

Binnen de collectie kunstenaarsedities is de genderongelijkheid onder de vertegenwoordigde kunstenaars groter dan binnen de museumcollectie. Een eerste analyse, gebaseerd op de verdeling per kunstenaar, toont een meerderheid van mannelijke kunstenaars. Een tweede benadering, waarbij rekening wordt gehouden met het aantal bewaarde edities, nuanceert dit beeld echter: wanneer het aantal edities in de collectie wordt meegeteld, zijn vrouwelijke kunstenaars sterker vertegenwoordigd.

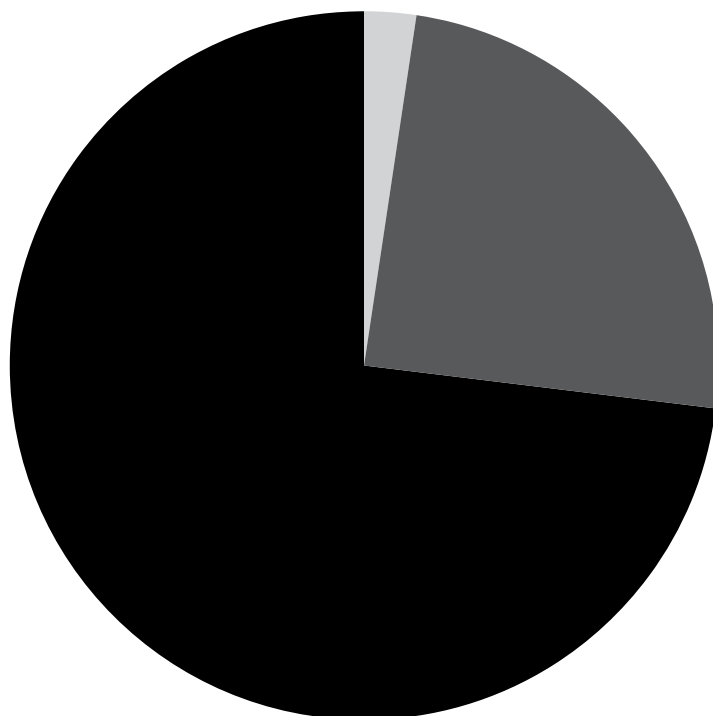
Deze ongelijkheid is deels het gevolg van de verwerving van verschillende volledige fondsen van gespecialiseerde uitgeverijen, waardoor de collectie ook hun selectie van kunstenaars weerspiegelt. De komende jaren zal het verwervingsbeleid bijzondere aandacht besteden aan het verkleinen van deze onevenwichtigheid, met het oog op een grotere diversiteit.

Kunstenarsboeken
Verdeling per artiest

● Mannen 68,9%
● Vrouwen 27,0%
● Collectieven 4,1%

Kunstenarsboeken
Verdeling naar aantal werken

● Mannen 72,8%
● Vrouwen 24,6%
● Collectieven 2,6%

Eenzelfde onevenwicht is zichtbaar in de collectie kunstenaarsboeken en wordt nog duidelijker wanneer rekening wordt gehouden met het aantal bewaarde kunstenaarsboeken.

Ook deze ongelijkheid is onder meer het gevolg van de verwerving, in 2024, van het volledige oeuvre in boekvorm van Bernard Villers en Jef Geys, dat een aanzienlijk aandeel van de collectie uitmaakt. Daarnaast vloeit ze voort uit de verwerving van volledige fondsen van gespecialiseerde uitgeverijen, waarvan de kunstenaarsboeken historische contexten en hun eigen selectie van kunstenaars weerspiegelen.

Bijzondere bewaarcollectie

De bijzondere bewaarcollectie werd in 2024 opgericht om de reguliere bibliotheekcollectie te onderscheiden van publicaties met een bijzondere erfgoed- of verzamelwaarde. Aanvankelijk beperkte deze collectie zich tot kunstenaarsboeken en een aantal zeldzame tentoonstellingscatalogi. In 2025 werd de indeling verder verfijnd om de diversiteit en de eigenheid van de collectie beter tot uiting te laten komen.

De bijzondere bewaarcollectie is voortaan onderverdeeld in drie afzonderlijke deelcollecties:

- 1 Kunstenaarsboeken
- 2 Fanzines
- 3 Zeldzame en kostbare boeken

Deze laatste categorie wordt momenteel opnieuw geëvalueerd om publicaties die als zeldzaam, bijzonder kwetsbaar of van hoge verzekeringswaarde worden beschouwd, te identificeren en over te brengen van de reguliere bibliotheekcollectie naar de bijzondere bewaarcollectie.

Voor deze publicaties gelden strengere bewaarvoorwaarden. Ze worden afzonderlijk bewaard volgens de museale conserveringsnormen en kunnen uitsluitend op aanvraag worden geraadpleegd.

Ruilbeleid

Aangezien Kanal in 2025 geen publicaties heeft uitgebracht, werd het ruilbeleid dit jaar niet actief uitgerold.

Een lijst met dubbels en publicaties die voor ruil beschikbaar zijn, blijft echter op aanvraag raadpleegbaar via de website. Momenteel omvat deze lijst 202 boeken en 145 tijdschriftnummers. In 2025 werden evenwel geen ruilaanvragen ontvangen.

Schenken

In 2025 ontving de bibliotheek van Kanal twee belangrijke schenkingen:

- 1 Het Oleffe-fonds, bestaande uit een honderdtal gespecialiseerde boeken en catalogi.
- 2 Het Dewil-fonds, bestaande uit enkele honderden veilingcatalogi.

Het Oleffe-fonds werd eind 2025 verwerkt. De verwerking van het Dewil-fonds staat gepland voor 2026 en zal gebeuren met de ondersteuning van stagiairs. Daarnaast ontvangt de bibliotheek van Kanal, naar aanleiding van ontmoetingen en samenwerkingen, regelmatig spontane schenkingen van kunstenaars, galeries en andere partners van Kanal.

Waar mogelijk en met inachtneming van de schenkingsovereenkomsten wordt de herkomst van de schenkingen in de inventaris vermeld.

Archieven

De archieven van Kanal beheren momenteel zes archieffondsen, in fysieke en/of digitale vorm.

- Fysieke archieven:
 - Oleffe-fonds
 - Kanal-fonds + architectuurproject
 - Kanal UNDERGROUND fonds
 - Citroën-fonds
 - Galerie Albert Baronian-fonds
- Digitale archieven:
 - (SIC)-fonds
 - Galerie Albert Baronian-fonds

Architectuurfonds

Met de ondersteuning van CIVA werd in 2021 het architectuurfonds van de Stichting Kanal opgezet. Dit fonds heeft tot doel de transformatie van het Citroëngebouw tot museum te documenteren. Aan Atelier Kanal werd een bewaargevingsovereenkomst voor archieven voorgelegd, met het oog op de overdracht van hun archieven aan dit fonds.

De verwerking van de aanwas ging in november 2025 van start, met de ondersteuning van een stagiaire archivistiek. Het fonds, dat hoofdzakelijk uit digitale archieven bestaat, zal in 2026 vrijwel volledig zijn verwerkt.

Bij gebrek aan opslagruimte die specifiek is ingericht voor de bewaring van digitale archieven, zal Kanal het fonds bewaren op zijn interne server, in een daartoe beveiligde map. De laatste aanwas van het fonds wordt verwacht na de voltooiing van de werkzaamheden aan het gebouw.

Citroën-fonds

Begin 2024 werd het Citroën-fonds, dat bij CIVA in bewaring was gegeven, overgebracht naar het Projecthuis van Kanal om er te worden verwerkt en geïnventariseerd. Het fonds omvat 100 compactusdozen, goed voor 20 strekkende meter archief. De verwerking van het fonds vorderde met de ondersteuning van een stagiaire, maar moest tijdelijk worden onderbroken om een ontsmetting met gammastraling uit te voeren. Die maatregel volgde op de vaststelling van zilvervisjes in de opslagruimtes en sporen van oude schimmelvorming op een deel van het archief.

Galerie Albert Baronian-fonds

Na de sluiting van zijn galerie in december 2024 schonk Albert Baronian het archief van zijn galerie, die actief was van 1973 tot 2024, aan Kanal (evenals een deel van zijn bibliotheek — zie hierboven). Deze schenking bestrijkt meer dan vijftig jaar galerijwerking en vormt daardoor een uniek archieffonds om de evolutie van de lokale kunstscene en de Belgische kunstmarkt te volgen, onder meer dankzij de betrokkenheid van Albert Baronian bij de internationale kunstbeurs Art Brussels.

De verwerking van het fonds, met de ondersteuning van een stagiaire, is momenteel aan de gang. Het wordt geraamd op 6 strekkende meter archief. Daarnaast omvat het fonds bijna 300 GB aan digitale archieven, voornamelijk tentoonstellingsfoto's, persknipsels, plattengronden van de galerie en ontwerpen voor catalogi en monografieën van kunstenaars die door de galerie werden vertegenwoordigd. Tot op heden is

ongeveer de helft van het fonds, zowel het fysieke als het digitale deel, verwerkt. De werkzaamheden moesten tijdelijk worden onderbroken om een ontsmetting met gammastraling uit te voeren, nadat zilvervisjes waren aangetroffen in de opslagruimtes. De verwerking zal in 2026 worden afgerond.

Gezien de uitzonderlijke omvang van deze schenking en haar grote historische waarde werd op 26 februari 2025 een interview met Albert Baronian afgenomen. Dat had als doel eventuele lacunes in het archief aan te vullen en bijkomend audiovisueel materiaal te verzamelen voor de toekomstige ontsluiting van het fonds. De montage van het interview is nog aan de gang. Gezien het uitzonderlijke karakter ervan wordt ook de mogelijkheid van een publicatie onderzocht.

Raadplegingen

In 2025 ontvingen de archieven van Kanal één externe aanvraag tot raadpleging van een onderzoeker in de hedendaagse geschiedenis. Deze aanvraag had betrekking op het Citroën-fonds. Daarnaast werd dit fonds ook intern geraadpleegd in het kader van een publicatieproject.

Partnerschap

Na de eerste contacten met Raphaël Pirenne in 2022 neemt Kanal deel aan het project 'Archiefcentrum voor hedendaagse artistieke praktijken'. Dit centrum is momenteel in oprichting en wordt gedragen door vier stichtende instellingen: Kanal, MACS, BPS22 en het Musée de la Photographie.

Het centrum heeft onder meer als doel diensten aan te bieden, synergieën en samenwerkingen tot stand te brengen en duurzame goede archiveringspraktijken te verankeren. Het is niet in de eerste plaats bedoeld om zelf archieven te bewaren. Die verantwoordelijkheid blijft in gedeeld beheer bij de archiefvormers en de instellingen binnen het netwerk. Dit interinstitutionele samenwerkingsmodel is het resultaat van verschillende factoren, maar wordt ook ingegeven door een uitdagende budgettaire en economische context. Het stimuleert een netwerkgerichte aanpak, duurzame samenwerkingen en een geleidelijke uitbouw van het initiatief.

Op 3 december 2024 keurde de raad van bestuur van Kanal de vestiging van de maatschappelijke zetel van de toekomstige vzw bij Kanal goed, onder voorbehoud van de toekenning van een subsidie door de Fédération Wallonie-Bruxelles. De vzw werd eind 2025 opgericht, nadat de statuten op 30 juni 2025 door de raad van bestuur waren goedgekeurd.

Documentatie

Sinds 2022 verzamelt de afdeling documentatiemateriaal over de kunstenaars uit de collectie, partnerinstellingen en andere actoren uit de lokale kunstscene. Deze documentatiedossiers, bestaande uit uitnodigingen, persdossiers, beeldmateriaal, ... zijn zowel op papier als in digitale vorm beschikbaar en kunnen intern vrij worden geraadpleegd.

Momenteel omvat de documentatie bijna 200 documentatiedossiers, die regelmatig worden aangevuld en

bijgewerkt, onder meer dankzij de ondersteuning van stagiairs.

Verzekeringswaarde

De archieven en de bibliotheek zijn gedekt door de gebouwenverzekering. De reguliere bibliotheekcollectie is verzekerd voor een waarde van € 60 000. Deze dekking omvat zowel de boeken als de tijdschriften. De bijzondere bewaarcollectie is verzekerd voor een totale waarde van € 138 909 (€ 42 960 voor de kunstenaarsboeken en € 95 949 voor de kunstenaarsedities). In 2025 zal een waarderingsoefening worden uitgevoerd om de verzekeringswaarde van de archieven te bepalen.

In 2025 werd een noodplan opgesteld voor het archief- en bibliotheekergoed van Kanal dat in de kantoren wordt bewaard. Daarnaast werden noodkits aangekocht. Consultancy Object Care werkte bovendien een beheerplan op maat uit voor de bestrijding van schadelijke organismen. De uitvoering van deze maatregelen zal worden ondersteund door praktijkoefeningen en sensibiliseringssessies voor de medewerkers. Deze gaan van start in 2026.

Toegankelijkheid en uitrusting

De archief- en bibliotheekcollecties worden momenteel bewaard in de kantoren van de Stichting Kanal, aan het Saincteletteplein 11/12.

Ze zijn als volgt verdeeld:

- *Projecthuis* (gelijkvloers): hier worden de archieven, de bijzondere bewaarcollectie, de maquette van het architectuurproject en

het Gevaert-fonds bewaard (kunstenaarsboeken en zeldzame en/of kwetsbare catalogi, opgeborgen in zuurvrije bewaar dozen). Sinds 2024 zijn de rekken beveiligd met beschermnetten (50 strekkende meter).

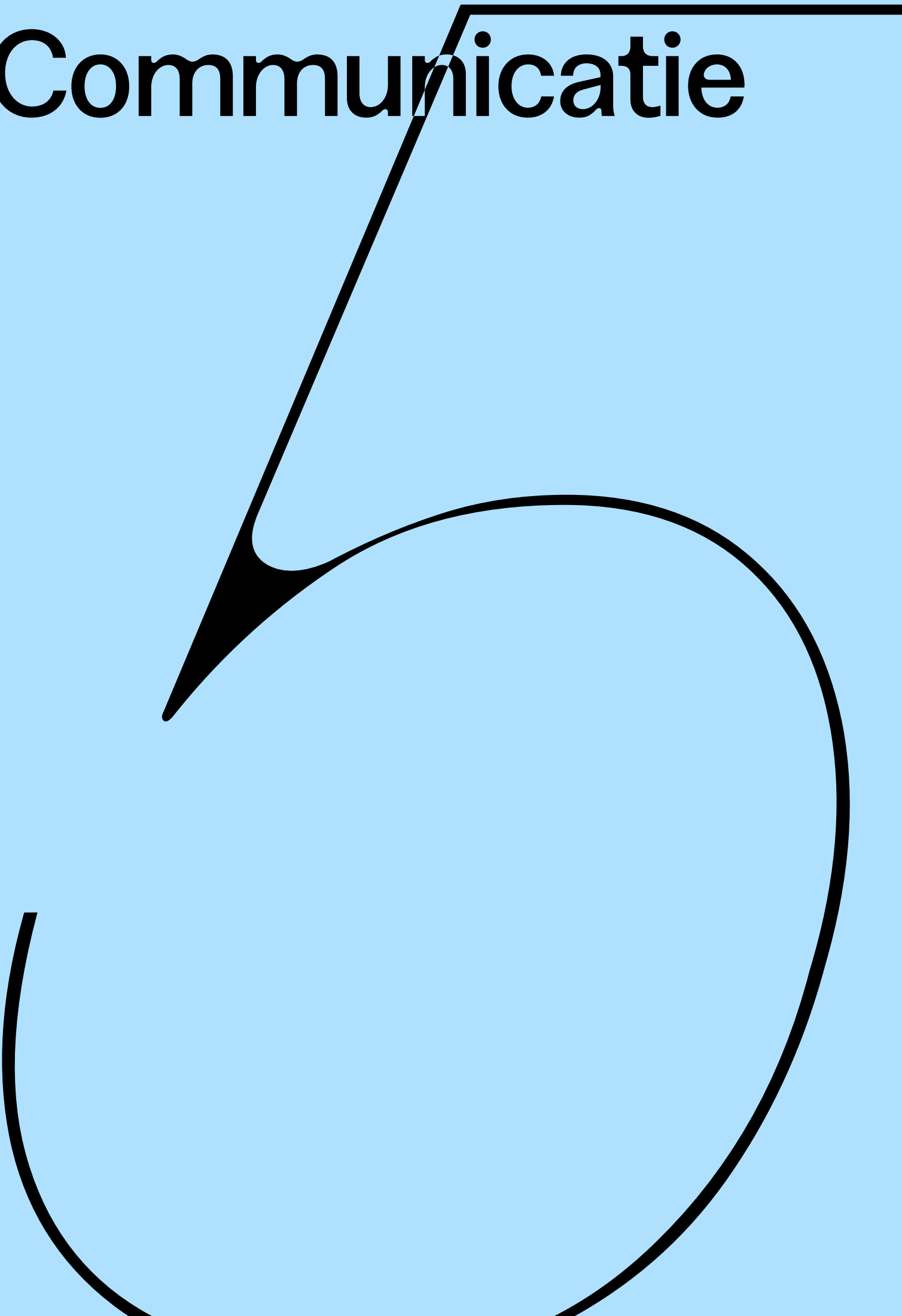
- *Sophie Podolski-zaal* (7^e verdieping): hier bevindt zich de reguliere bibliotheekcollectie (67 strekkende meter).
- *Hangmappen* (7^e verdieping): hier wordt de documentatie bewaard.
- *Aino Aalto-zaal* (8^e verdieping): hier worden de gespecialiseerde tijdschriften bewaard (40 strekkende meter).

Samen nemen de archieven en de bibliotheek bijna 160 strekkende meter in beslag. De bibliotheek groeit, schenkingen buiten beschouwing gelaten, jaarlijks gemiddeld met 31 strekkende meter.

Aangezien de opslagcapaciteit bij Kanal haar limiet heeft bereikt en om optimale bewaaromstandigheden te garanderen, werden alle kunstenaarsedities in 2025 overgebracht naar MOBULL. Daarbij werden de edities opnieuw verpakt en opnieuw geïnventariseerd, met de toekenning van nieuwe inventarisnummers en aangepaste bewaarmaterialen.

Momenteel zijn deze collecties hoofdzakelijk toegankelijk voor de teams van Kanal. Bij de opening van Kanal in 2026 zullen ze ook voor het publiek toegankelijk zijn. De catalogus zal dan online beschikbaar worden gesteld via de nieuwe website. Het beheermodel wordt momenteel nog uitgewerkt in overleg met CIVA.

Communicatie

Vanuit communicatieopzicht was 2025 het laatste jaar van relatieve stilte voor de storm. Het was een jaar van bouwen, online en offline, aan publieken en communicatieinfrastructuur. Het startschot van de openingscampagne voor het brede publiek, de launch van de nieuwe website, de nationale en internationale perscampagne rond het programma, de reveal van de nieuwe identiteit: dezelfde datum, 28 januari 2026, stond gepind als deadline voor de oplevering van een hele reeks werven. Dat bouwproces op zich was tegelijk ook publiek: online en offline werden bezoekers meegezogen in het verhaal rond de coming of age van Kanal.

Op het vlak van communicatie betekende dit in eerste instantie bouwen aan een merk. Samen met partners Base Design, Kiosk Radio en Digizik werd de nieuwe merkidentiteit en -architectuur van het museum vormgegeven. Er werd gesleuteld aan de missie, visie, belofte en ambitie van Kanal en de vertaling naar een merkenkompas. Naar een visuele, verbale en sonore identiteit die de veelheid aan verhalen die het museum in pacht heeft kon laten zien en horen. Naar een campagne die de laatste rechte lijn naar de opening inzet op een écht inclusieve manier.

Het merk Kanal is, net als het gebouw, veelzijdig. De hoofdentiteiten zijn vanzelfsprekend en toch had de weg ernaartoe heel wat voeten in de aarde:

- *Kanal* is de plek, het huis, de website, de roepnaam
- *Kanal-Centre Pompidou* dekt de artistieke vlag. We gebruiken het merk voor alles wat het programma aan tentoonstellingen, live voorstellingen en film betreft
- Met *Kanal Architecture* kreeg het Brussels museum voor architectuur, landschapsarchitectuur en stedelijke ecosystemen (voorheen: CIVA) naast een nieuwe signatuur ook een nieuwe toekomst.

Daarnaast kregen niet alleen de tentoonstellingen en andere programma-onderdelen een eigen grafische identiteit. Ook een aantal sleutelbestemmingen in het toekomstige museum (hallo Jeanne! coucou *Carrosserie!*) werden op zichzelf staande *sub brands*. Social media accounts werden herdacht, content werd voorzien van swingende motion design, emailhandtekeningen en powerpoints kregen een upgrade van jewelste. Het merk en haar architectuur is klaar om zich vanaf 2026 aan Kanal en haar veelheid aan doelpublieken te onthullen.

We bouwden ook aan een website. Een best ingewikkelde website. Want de virtuele toegang tot Kanal verloopt via evenveel poorten als de echte versie (met dank aan Minsky en Sparklink om die mee te boetsen). Ook online vertelt Kanal immers honderduit over een museum met tentoonstellingen, voorstellingen, talks, screenings, workshops en concerten. Maar ook over een collectie en een bakkerij, over te ontdekken studieplekken en te huren zalen. De *touch points* zijn altijd anders, mikkend op verschillende doelgroepen. Video, audio en geschreven content: alles staat binnenkort online, mikkend op een divers en breed publiek. Die nieuwe website ging zoals gepland live eind januari 2026. Op dezelfde dag werd het openingsprogramma van tentoonstellingen voorgesteld aan de internationale en nationale pers.

En ook dat moment werd goed voorbereid. Want het versterken van waardevolle contacten met de pers in binnen- en buitenland was een hoofddoel voor 2025. Op internationaal vlak werd een samenwerking op poten gezet met Bolton & Quinn, een gerenommeerd PR-bureau dat de afgelopen decennia onder meer Guggenheim Bilbao, Tate Modern (Londen) en M+ in Hong Kong lanceerde. De expertise van Erica Bolton en Jane Quinn zorgt ervoor dat Kanal internationaal incontournable wordt. De indrukwekkende aanwezigheid van journalisten uit het buitenland en de internationale pers aandacht sinds het partnership met Bolton & Quinn spreekt boekdelen. Eerder dat jaar, op een persconferentie in mei 2025 — waar de openingsdatum van 28 november 2026 werd aangekondigd — toonden we journalisten wat er binnenkort staat te gebeuren in een museum dat een verlengstuk van de stad wil zijn. Dat leverde een beter begrip van Kanal op in al haar facetten. En een gegeerd plekje tussen de absoluut te bezoeken bestemmingen bij CNN.

Kanal sleutelde het volledige jaar 2025 aan haar verhaal, aan een duidelijk narratief dat de verbeelding prikkelt. Heel wat social media content had tot doel kijkers, luisteraars en volgers op sleeptouw te nemen in de constructie van het gebouw, haar programma, haar *tiers lieux*. De filmpjes met curatoren, architecten of horecaverantwoordelijken op Instagram werden duchtig bekeken en gedeeld. Maar ook de lens waardoor tal van fotografen, DOP's en drone operators de werf, haar ruimtes, ambities of meubels in beeld brachten viel in de smaak. Parellel bleef ook de collectie centraal staan in

de communicatie, met fijne interviews van onder meer Hélène Amouzou, Laurie Charles, Eric Croes en Melissa Gordon die een nieuwe reeks collectieaanwinsten onder de aandacht brachten.

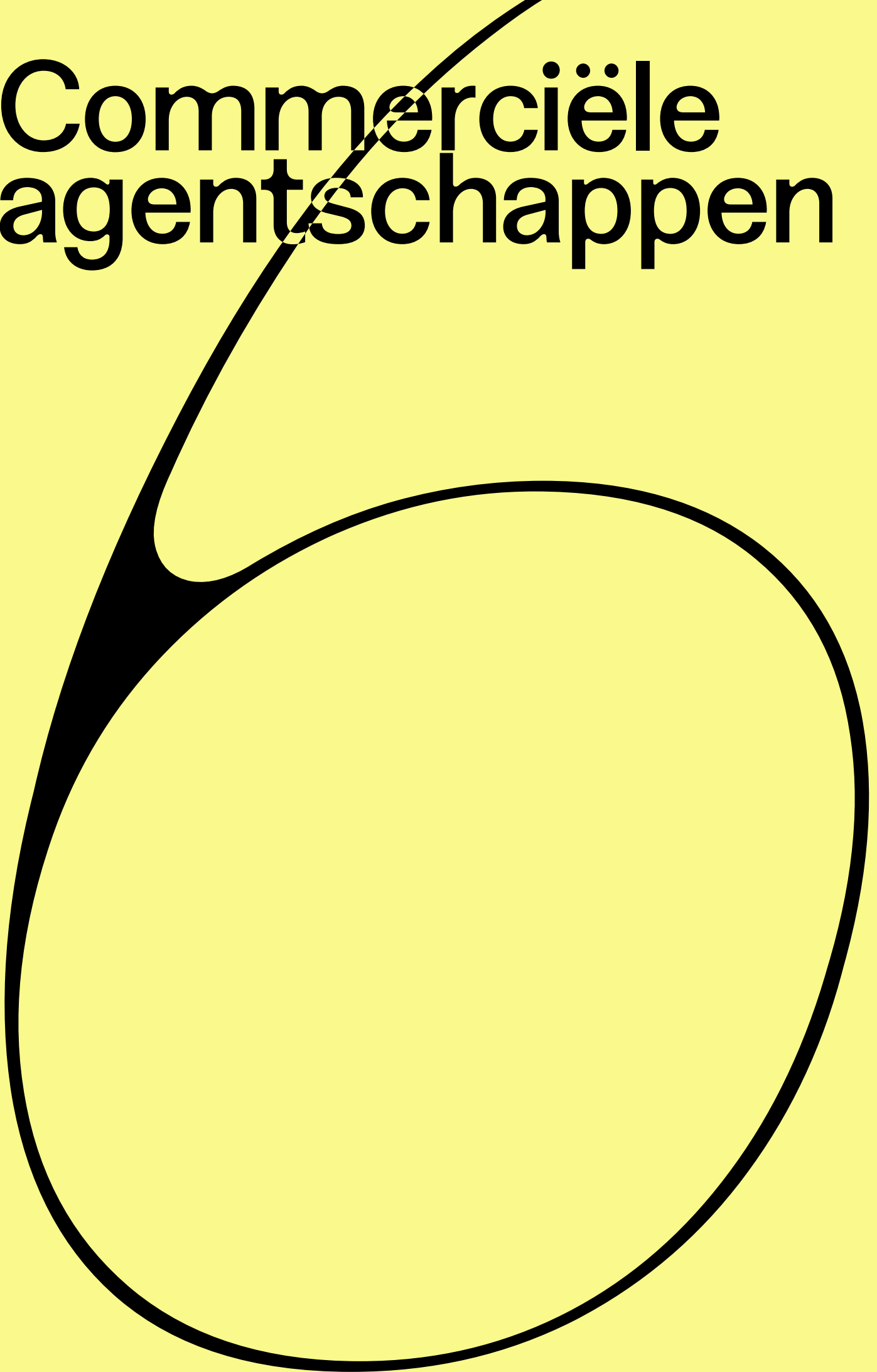
Een aantal events in en rond K1 en de online en offline communicatie hierrond zorgde er ook in 2025 voor dat communicatiestrategieën konden worden gefinetuned, een bestaand publiek kon worden geconsolideerd en een nieuwe publiek de weg vond naar Kanal:

- De *Brussels Ass Book Fair* kende met haar ruim 3000 bezoekers en een niet te onderschatten online *reach* een zeer geslaagde tweede editie.
- Een erg snel hopeloos uitverkochte lezing met McKenzie Wark behoeft weinig bijsturing qua communicatie.
- Een inspirerende co-productie met Kiosk Radio plaatste Miho Hatori en IVM Trio in de intieme setting van het Greenhouse van The Standard Hotel.
- De sets op Kiosk Radio (*Outsiders*) gaven elke maand een auditief voorsmaakje van de projecten waar Kanal achter de schermen aan werkt en werden online breed gedeeld.
- Een aantal hosted club nights van Couleur Café lieten een nieuw en jong publiek K1 (en Kanal) ontdekken.
- *A Collective Labour* werd een boeiende, drukbezochte namiddag met talks over en met Brusselse kunstenaars met Noord-Afrikaanse roots.
- ... en de tweede editie van *MolenFest* was een overweldigend succes. Zowat alle voorstellingen op reservatie waren uitverkocht, een breed aanbod aan activiteiten en disciplines vond een even breed publiek door kruisende communicatiestrategieën. De kracht van kunst, verbeelding en participatie was in alle Molenbeekse straten voelbaar. Je voelde het aan de energie tijdens de evenementen (dit jaar gebald in een festival van 5 dagen, wat communicatief ook beter werkte), aan de nieuwe website en diverse online content (gemaakt met lokale partners en makers) en de reikwijdte ervan, aan de lokale, nationale en internationale persaandacht, etc. Dat een aantal weken later het teleurstellende bericht kwam dat Molenbeek niet de Europese Culturele Hoofstad zou worden in 2030 kwam dan ook behoorlijk hard aan. Maar de banden die voor en tijdens het festival met tientallen partnerorganisaties en duizenden bezoekers werden gesmeed are *here to stay*.

Heel wat van de partnerships die in 2025 op poten werden gezet zullen overigens pas echt zicht- en hoorbaar worden in 2026. Zo werden intensieve media deals beklonken met o.m. publieke omroepen RTBF en VRT, die voorzien in een verregaande samenwerking op inhoudelijk en commercieel vlak. Ook met De Standaard, Le Soir, BRUZZ en doelgroepmedia als Different Class staan er structurele samenwerkingsverbanden in de steigers. Cruciaal hierbij is het begrip van Kanal en haar DNA. Kanal is een open huis met een veelheid aan activiteiten (expo, live, muziek, food, nightlife, study spaces, ...) en moet in die hoedanigheid ingang vinden bij al die verschillende doelpublieken, en dus over de verschillende netten en rubrieken van mediapartners heen.

Nog achter de schermen werd er intensief gewerkt aan de online omgeving van Kanal. Naast de backend en frontend van de website an sich werden *seamless flows* tussen Salesforce en website geprogrammeerd en ontworpen, werd nog via Salesforce het CRM-systeem op punt gesteld met het oog op een semi-geautomatiseerde e-mailmarketing vanaf begin 2026, en werd de social mediastrategie bedacht, klaar om te worden uitgerold. De content creator gaat maar wat graag met de strategie, z'n camera, micro en pen aan de slag.

Commerciële agentschappen

Verzelfstandigingen

In uitvoering van de beheersovereenkomst 2024—2025 werden vier commerciële agentschappen opgericht. Zij maken voortaan deel uit van het ecosysteem van Kanal—Centre Pompidou:

- *Hospitality*: verantwoordelijk voor de tijdelijke en evenementiële verhuur van ruimtes, inclusief de bijhorende dienstverlening.
- *Experience*: verantwoordelijk voor het onthaal- en bemiddelingspersoneel, het beheer van de toegang tot de site en de exploitatie van de commerciële verkooppunten die verbonden zijn aan de tentoonstellings- en livekunstruimtes.
- *Food & Beverage (F&B)*: verantwoordelijk voor de uitbating van de vier horecazones op de site: een brasserie, een restaurant, een bakkerij/café en een rooftopbar.
- *Development*: verantwoordelijk voor fondsenwerving en voor de valorisatie van de activiteiten en het merk van Kanal in samenwerking met sponsors en andere commerciële partners.

Deze gedeeltelijke verzelfstandiging via dochtervennootschappen van de stichting biedt tal van voordelen:

- Een bedrijfsstructuur onderbrengen in juridische en fiscale entiteiten die zijn afgestemd op hun activiteiten.
- De mogelijkheid om private partners (PPS) te betrekken bij de verdere ontwikkeling van de activiteiten via de opgerichte SPV-structuren.
- De creatie van jobs die rechtstreeks verbonden zijn aan de activiteiten en aansluiten bij de referentiekaders van de betrokken economische sectoren.
- De ontwikkeling van specifieke expertise die complementair is aan de kerncompetenties van de instelling.
- Een beter inzicht in de economische logica binnen het culturele ecosysteem en een versterking van de managementcontrole per activiteitendomein.
- Een grotere verantwoordelijkheid voor de eigen inkomsten, gekoppeld aan de nodige slagkracht om snel en ondernemend te kunnen inspelen op nieuwe opportuniteiten.

Uitdagingen

De oprichting van commerciële agentschappen onder het beheer en de controle van de Stichting Kanal—Centre Pompidou beantwoordt aan verschillende belangrijke vaststellingen:

- 1 De valorisatie van de commerciële activiteiten van culturele instellingen wordt steeds belangrijker om hun financiering op lange termijn veilig te stellen.
- 2 De expertise van commerciële functies binnen culturele instellingen moet worden ingebed in de bredere werking van de organisatie. De gegevens waarover de commerciële diensten als eersten beschikken, zijn essentieel voor een dynamisch beheer dat steunt op prestatie-indicatoren en bijsturingsmechanismen. Zo kan een verantwoord en efficiënt gebruik van de publieke middelen die de culturele werking ondersteunen worden gewaarborgd.
- 3 De analyse van de samenhang tussen de eigen inkomsten en bepaalde activiteiten en beleidskeuzes van de instelling — waarvan het voortbestaan afhankelijk is van die inkomsten (bijvoorbeeld de relatie tussen bezoekersaantallen en de kosten van publieksbemiddeling) — wint aan kracht wanneer zij nauw wordt verbonden met de commerciële diensten die instaan voor de realisatie en het financiële evenwicht ervan.
- 4 Door de commerciële activiteiten onder te brengen in een juridisch autonome entiteit kunnen zij op een coherente manier worden beheerd, met respect voor de eigenheid van de verschillende beroepen, arbeidskaders en werkritmes, de toepasselijke paritaire comités enzovoort. Tegelijk wordt een duidelijke scheiding gecreëerd, waardoor het risico op negatieve gevolgen voor de rest van de organisatie bij economische verliezen of een crisis wordt beperkt.
- 5 De waarden van Kanal en die van de agentschappen zijn op elkaar afgestemd, onder meer wat betreft hun engagementen op het vlak van maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO).
- 6 Er worden nauwe samenwerkingen tussen de verschillende agentschappen opgezet om een complementair aanbod van producten en diensten te ontwikkelen dat bezoekers een geïntegreerde

ervaring biedt (*cross-selling*), de verschillende ruimtes te activeren, professionele partners te betrekken, commerciële activiteiten verder uit te bouwen en marketingacties te ontwikkelen, aan te sturen en op hun doeltreffendheid te evalueren.

Ontwikkelingen 2025

Ontwikkeling van publiek-private partnerschappen. De agentschappen zijn operationeel. Het jaar 2025 vormde een belangrijke mijlpaal in de economische structurering van Kanal. De vier autonome commerciële agentschappen hebben hun juridische en operationele kader afgerond en de eerste stappen gezet om de financiële stromen veilig te stellen die nodig zijn om de duurzaamheid van het project te garanderen, in aanloop naar de opening in november 2026.

In dat kader heeft de Stichting een actieve strategie voor publiek-private samenwerking (PPS) opgezet. Het doel is private economische partners te betrekken bij de ontwikkeling van de commerciële activiteiten, vanuit een duurzame afstemming van de belangen en een gezamenlijke bijdrage aan de financiering van de culturele missie van Kanal. De geselecteerde partners zullen worden uitgenodigd om een minderheidsbelang te nemen in de betrokken agentschappen en hun vakexpertise in te zetten voor de verdere ontwikkeling van de activiteiten. Deze dubbele bijdrage – zowel financieel als operationeel – zorgt voor een duurzame belangenafstemming en een concrete verankering in de governance van het project.

In het eerste kwartaal van 2026 werden drie overheidsopdrachten gelanceerd, na een marktconsultatie die op aanzienlijke belangstelling kon rekenen van Brusselse en Belgische spelers. Kanal Hospitality bouwt partnerschappen uit op het vlak van audiovisuele dienstverlening voor evenementen en catering. Kanal Food & Beverage zet een gelijkaardig traject op voor de ontwikkeling van een eigen koffieconcept voor de site. Deze procedures illustreren de ambitie van Kanal om een ecosysteem van private partners uit te bouwen

die dezelfde waarden delen op het vlak van kwaliteit, duurzaamheid en lokale verankering in Brussel.

Actualisering en verdere ontwikkeling van het businessmodel

Het businessplan (BP), dat door het projectteam van de Stichting Kanal werd opgesteld, werd stapsgewijs geactualiseerd en getoetst aan de eerste operationele toepassingen. In het bijzonder werd het HR-luik grondig herbekeken en verder uitgewerkt onder leiding van de verantwoordelijken en met de ondersteuning van het consultancybureau OptimHR. Zo werd het loonbeleid van de agentschappen volledig uitgewerkt en werden de gehanteerde hypothesen gemodelleerd op basis van de voorziene activiteiten.

Daarnaast werden de businessplannen verder verfijnd vanuit twee invalshoeken: de btw-impact en de eerste kengetallen die zullen worden geïntegreerd in de managementcontrole van de agentschappen. Tot slot werden de contractuele relaties, financiële stromen, overdrachten en wederzijdse dienstverlening tussen de Stichting Kanal en de agentschappen verduidelijkt en opgenomen in een ontwerp van samenwerkingsovereenkomst.

RH

De agentschappen hebben in 2025 verder gebouwd aan hun teams. Meer informatie over de situatie van elk agentschap is terug te vinden in hun respectieve activiteitenverslagen via de volgende link: www.kanal.brussels/nl/jaarverslagen

Managementcontrole en financiën

Vanaf 2025 werd ervoor gekozen om binnen de Stichting Kanal een centrale ondersteunende dienst op te richten ten dienste van de Stichting, de agentschappen en op korte termijn ook CIVA. Deze dienst bundelt alle functies op het vlak van boekhouding, financiën en managementcontrole. Via een systeem van management fees wordt een gedeeld beheer van de agentschappen mogelijk gemaakt. De doelstelling was duidelijk: van bij de start een robuuste organisatie opzetten die de Stichting en alle agentschappen gelijktijdig kan aansturen, met een geconsolideerde visie en groepsresultaten gebaseerd op betrouwbare gegevens.

Vandaag werken alle entiteiten met één gemeenschappelijk systeem voor budgettair en boekhoudkundig beheer (Adfinity), gekoppeld aan de operationele toepassingen en aan Salesforce. Dit platform vormt de centrale basis voor de planning en opvolging van de activiteiten. De verschillende databanken zijn met elkaar verbonden via interfaces en API's, waardoor operationele en financiële gegevens met elkaar kunnen worden gekruist.

Daarnaast werd via Adfinity een gestructureerd systeem ingevoerd voor de opvolging en goedkeuring van financiële verbintenissen. Dit garandeert:

- Een geformaliseerd systeem voor het aangaan van uitgaven.
- Goedkeuringsprocessen waarbij zowel de operationele verantwoordelijken als de directie betrokken zijn.
- Een maandelijks budgetopvolging, aangevuld met regelmatige herforecasting.
- Een wekelijkse, en waar nodig zelfs dagelijkse, opvolging van de belangrijkste prestatie-indicatoren door de managers.

Voor alle agentschappen werd bovendien een geïntegreerd financieel model ontwikkeld. Op basis van gedetailleerde modeleringshypothese maakt dit model het mogelijk om de impact van de resultaten van de agentschappen op de geconsolideerde financiën van Kanal in realtime te meten en de financiële koers waar nodig bij te sturen.

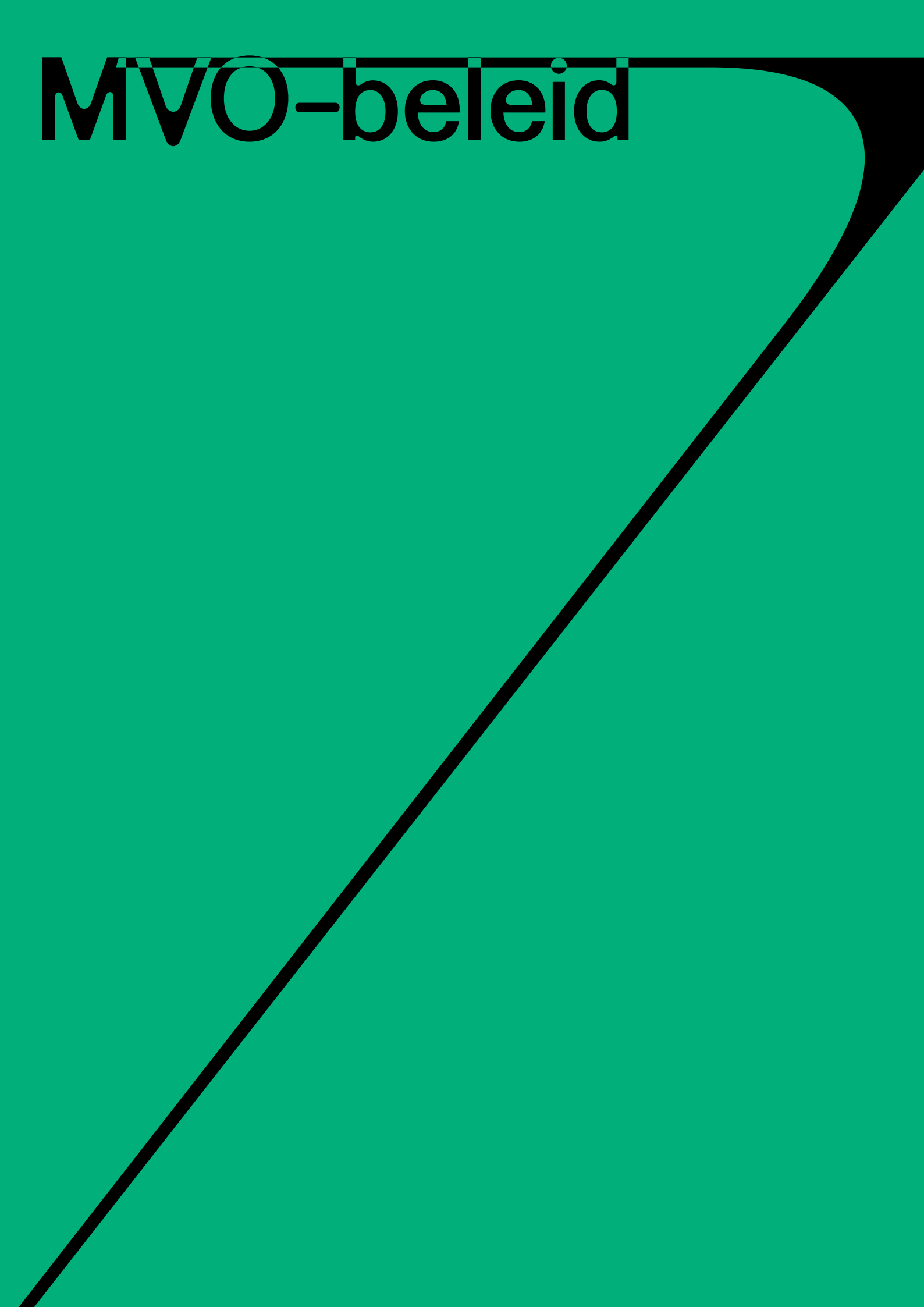
De ondersteunende diensten van de Stichting Kanal vormen een centrale pijler van deze organisatie en bestaan uit:

- Een boekhoudteam van vier medewerkers.
- Twee financeprofielen die instaan voor financiële sturing en modellering.
- Een juridische dienst met vier medewerkers.
- Een IT-uitrol die momenteel verder wordt uitgebouwd.

Daarnaast doet de organisatie een beroep op een extern fiduciair kantoor, dat een aanvullende expertise biedt en een extra controlelaag verzekert. De vennootschappen zullen, net als de Stichting Kanal, worden onderworpen aan een audit, zodat een coherente en geconsolideerde rapportering van de rekeningen kan worden gewaarborgd.

Deze volledige organisatie- en beheersstructuur maakt vandaag een geïntegreerde 360°-sturing mogelijk. Ze bevordert de commerciële synergies, ondersteunt de opvolging van de prestaties en versterkt de rapportering aan de directie en de raad van bestuur.

MVO-beleid

Een visie gebaseerd op de principes van een regeneratieve economie

In 2025 heeft de Stichting Kanal een gemeenschappelijke visie uitgewerkt en gedeeld over haar maatschappelijke en ecologische verantwoordelijkheid. Die visie is gebaseerd op de principes van een regeneratieve economie en sluit nauw aan bij zowel haar missie als haar visie. Deze benadering gaat verder dan het louter beperken van negatieve effecten: ze wil omstandigheden creëren en herstellen die bijdragen aan het herstel, de revitalisering en de regeneratie van het levende — menselijk én niet-menselijk leven.

Ze nodigt uit om elk project te benaderen als een geheel van relaties en onderlinge afhankelijkheden, waarbij ecologische, sociale en economische uitdagingen op een evenwichtige manier worden geïntegreerd. Deze aanpak steunt op samenwerking, collectieve intelligentie en gedeelde verantwoordelijkheid, zowel binnen de teams als in samenwerking met het lokale ecosysteem. Door deze principes geleidelijk te integreren in de projecten en de volledige werking van het museum, wil Kanal op lange termijn bijdragen aan een positieve impact voor én samen met het territorium en zijn ecosystemen. Dit traject werd begeleid door Corporate Regeneration en SLAU Design.

De dienst MVO droeg daarnaast bij aan de opstelling van de Code of Conduct, gecoördineerd door Grégory Castera, Associate Curator en projectleider *Learning from the Commons*, in samenwerking met Piergiorgio Pepe van Quantum Ethics. Dit document vormt het ethische kader van de Stichting Kanal en bepaalt de algemene krijtlijnen van haar beleid inzake duurzaamheid en regeneratieve ambities.

In 2025 konden verschillende structurele initiatieven worden geconsolideerd en werden nieuwe acties opgestart rond vier pijlers: governance en competenties, operationele instrumenten, meting en continue verbetering.

Een collectieve en participatieve aanpak

- Een intern regeneratiecomité van 13 leden, representatief voor de verschillende functies binnen de Stichting Kanal en de commerciële agentschappen, werd opgericht om de samenhang van de acties te bewaken, prioriteiten te bepalen en de verdere ontwikkeling van de praktijken te begeleiden. Het comité kwam voor het eerst samen in december 2025.
- Gesprekken met de verschillende teams van de Stichting Kanal vormden de basis voor een ontwikkelingsplan rond ecologische en maatschappelijke competenties, dat in 2026 zal worden uitgerold.
- In 2025 werden vier projecten goedgekeurd als resultaat van een collectief reflectietraject dat in 2024 werd gevoerd binnen thematische werkgroepen:
 - 1 Een interne campagne rond digitale duurzaamheid.
 - 2 Een instrument dat ecologische en maatschappelijke uitdagingen integreert in de ontwikkeling van artistieke projecten.
 - 3 Een reflectiekader om internationale mobiliteit kritisch te benaderen.
 - 4 De verdere ontwikkeling van het instrument voor de milieubeoordeling van aankopen.
- Vier nieuwe werkgroepen, samengesteld uit 26 collega's van de Stichting Kanal, de commerciële agentschappen en CIVA, werkten tussen september en december 2025, onder begeleiding van SLAU Design, aan de ontwikkeling van prototypes voor deze projecten. De prototypes zullen in maart 2026 worden afgerond en verder ontwikkeld.

Diversiteit Gelijkheid Inclusie (DGI)

- Voortbouwend op de aanbevelingen van de interne diversiteitswerkgroep, gecoördineerd door de HR-dienst (zie hoofdstuk 1), werd samen met de interne teams en Aequal Consulting een transversale visie op diversiteit, gelijkheid en inclusie (DGI) uitgewerkt. Dit traject werd gezamenlijk gecoördineerd door de HR-directeur en de MVO-verantwoordelijke. De afronding ervan is gepland voor begin 2026.
- Begin 2025 keurde het directiecomité van Kanal de langetermijnstrategie inzake toegankelijkheid van de instelling goed. Daarmee bevestigde het zijn engagement om een inclusief en gelijkwaardig museum te ontwikkelen. Een externe toegankelijkheidsraad, samengesteld uit medewerkers van Kanal en externe personen met een handicap, kwam samen om concrete acties te bepalen die het museum toegankelijker moeten maken in al zijn dimensies: het gebouw en de ruimtes, het onthaal, de scenografie, de communicatie en de programmatie.
- Een project onder de naam 'professionele korte ketens' wordt gezamenlijk ontwikkeld door de Stichting Kanal en het agentschap Experience. Daarbij spelen de agentschappen Food & Beverage en Experience een centrale rol, aangezien hun activiteiten belangrijke werkgelegenheidskansen bieden. Het project onderzoekt hoe de agentschappen en de Stichting Kanal een inclusief en betekenisvol verhaal kunnen integreren in hun rekruteringsprocessen, zodat elke persoon wordt ondersteund in een coherent en zinvol professioneel traject.

Verantwoord aankopen en overheidsopdrachten

De strategie voor verantwoorde overheidsopdrachten, die in 2024 werd uitgewerkt, werd toegepast op alle opdrachten die in 2025 werden gepubliceerd. In de loop van het jaar werden 36 overheidsopdrachten met een geraamde waarde van meer dan € 30 000 excl. btw gelanceerd en 30 overheidsopdrachten boven diezelfde drempel gegund.

Bij de opstart van elke procedure wordt nagegaan of ESG-criteria (Environmental, Social & Governance) kunnen worden opgenomen in het bestek. Daarnaast wordt breder gekeken naar mogelijkheden om de ecologische en maatschappelijke impact van de opdrachten te verkleinen, bijvoorbeeld door:

- De mogelijkheid te voorzien om gereconditioneerd materiaal aan te bieden.
- Bestellingen te bundelen.
- Langere garantietermijnen voor leveringen te stimuleren.
- Opdrachten voor leveringen of diensten voor te behouden aan specifieke organisaties.

Enkele voorbeelden:

Museum- en audiovisuele productie-uitrusting (audiomateriaal, montageapparatuur, verlichting, scenografie, ...)

Gunningscriteria

- De mogelijkheid om gereconditioneerd materiaal aan te bieden in plaats van nieuw materiaal, met een positieve waardering op basis van het aandeel tweedehandsmateriaal.
- Een langere garantieperiode dan de minimaal vereiste termijn, met een positieve waardering.
- Beoordeling van de voorgestelde bundeling van leveringen.
- Beoordeling van het beleid rond het beperken van verpakkingsmateriaal.

Textiel*Gunningscriteria*

- De mogelijkheid voor inschrijvers om een deel van de opdracht voor te behouden aan een maatwerkbedrijf, wat positief werd meegewogen in de beoordeling.
-

Schoonmaak*Selectiecriteria*

- Bewijs van bepaalde certificeringen, zoals ISO 9001, EMAS, Nordic Swan Ecolabel voor schoonmaakdiensten en/of ISO 14001.

Technische vereisten

- Overwegend gebruik van ecologische schoonmaakproducten.

Gunningscriteria

- Een MVO-criterium waarbij de inschrijver een nota moest indienen over de duurzaamheidsmaatregelen die hij of zij binnen de opdracht zou uitvoeren. Daarbij werd onder meer gekeken naar de kwaliteit en het gebruik van schoonmaakproducten, materialen, machines en verbruiksgoederen, evenals naar andere relevante initiatieven die bijdragen aan de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's).
-

Technisch onderhoud*Gunningscriteria*

- De capaciteit van de inschrijver om energieverbruiken te analyseren, opleidingen aan te bieden, beheers- en data-analysetools te voorzien, rapporteringen op te stellen en optimalisaties van het energieverbruik voor te stellen.
- Een MVO-criterium waarin onder meer werden beoordeeld:
 - Maatregelen die bijdragen aan de doelstellingen van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest inzake energiezuinigheid en CO₂-uitstoot.
 - Initiatieven die bijdragen aan het behalen van het label Dynamische Onderneming door de aanbestedende overheid.
 - Hergebruik, vervanging en optimalisatie van installaties en uitrusting.
 - Het aankoopbeleid en het gebruik van, waar mogelijk, gecertificeerde producten.
 - De methodologie voor de monitoring, auditing en rapportering van het energieverbruik van de gebouwen van de aanbestedende overheid.

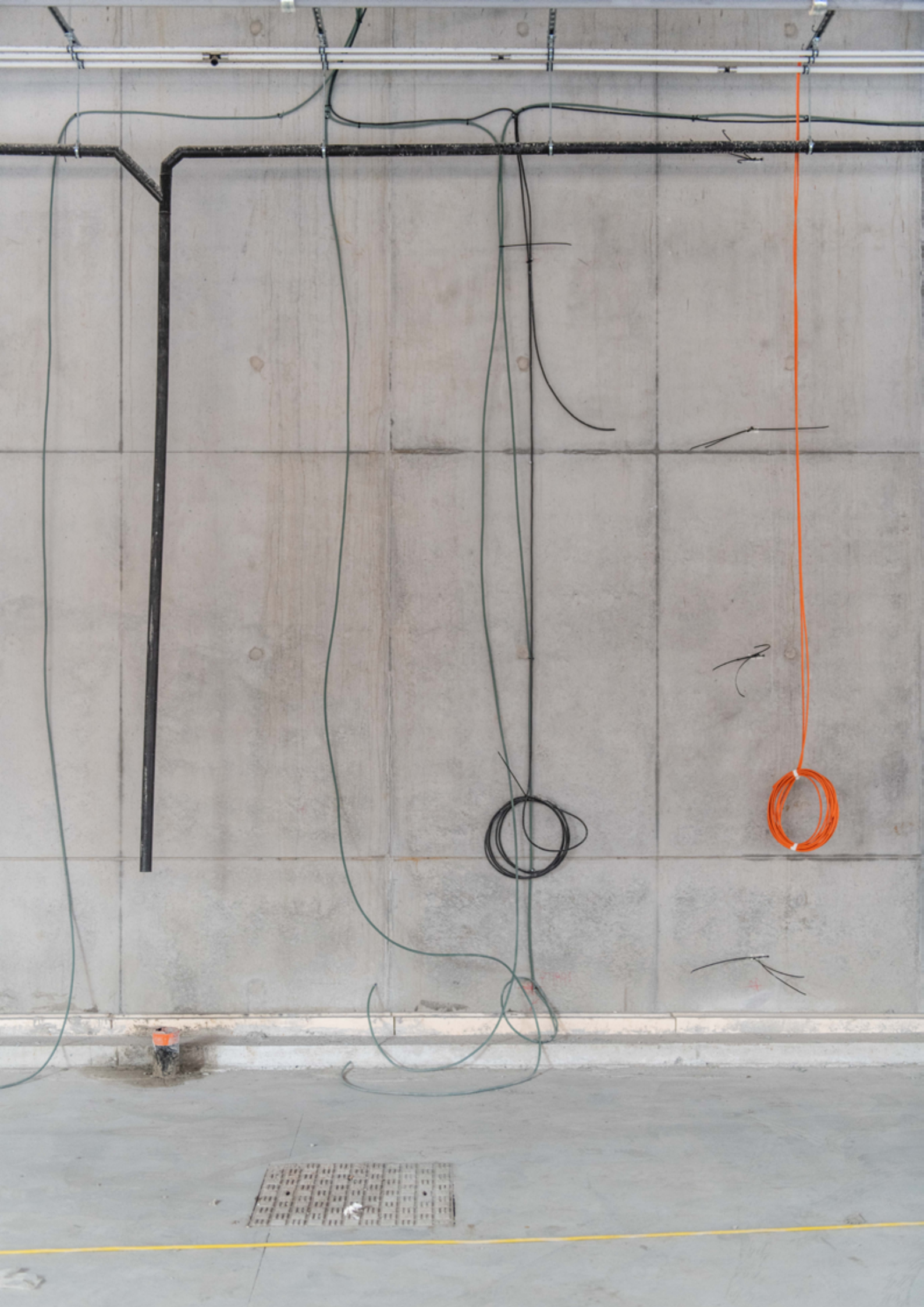
Technische vereisten

- Voortzetting van de inbedrijfstelling van de technische installaties, met permanente energieopvolging en een actieve zoektocht naar optimalisaties.
-

In november 2025 werd een beleid voor verantwoord reizen goedgekeurd en verspreid onder de betrokken medewerkers. Deze reischarter stimuleert het gebruik van vervoermiddelen met een lage milieu-impact en heeft als doel het aantal verplaatsingen, in het bijzonder vlieguren, zoveel mogelijk te beperken.

Eco-sociaal ontwerp van de programmatie en artistieke productie

- Er werd een charter rond circulariteit en duurzaamheid voor de programmatie en de artistieke productie opgesteld. Het legt de basisprincipes, een routekaart en de belangrijkste prioriteiten vast.
- Instrumenten om de koolstofvoetafdruk en het hergebruikpercentage van materialen binnen onze artistieke projecten te meten, werden ontwikkeld. Ze zullen vanaf 2026 geleidelijk in de projecten worden toegepast.

Verantwoorde communicatie

Kanal wil niet alleen de ecologische voetafdruk van zijn communicatie in kaart brengen, maar ook de impact ervan anticiperen, zowel in de digitale als in de fysieke wereld. De ecologisch verantwoorde communicatiestrategie houdt rekening met alle fasen van het communicatieproces: van de conceptontwikkeling over de productie, de samenwerking met leveranciers en partners tot de interactie met de eindgebruiker.

Die eindgebruiker is niet enkel de traditionele museumbezoeker. Kanal wil zich inzetten voor een communicatie die werkelijk inclusief en toegankelijk is, van de boodschap tot het gekozen medium. Deze principes werden geïntegreerd in de ontwikkeling van de nieuwe website, die in januari 2026 werd gelanceerd, evenals in de visuele en verbale identiteit en de contentcreatie van Kanal.

Verantwoord digitaal beleid en artificiële intelligentie

In de zomer van 2025 werd, in samenwerking met de HR-dienst, een

interne bevraging uitgevoerd over het gebruik van artificiële intelligentie (AI). In totaal namen 55 medewerkers deel aan de bevraging. Op basis van de resultaten zal in 2026 een charter voor het gebruik van AI worden uitgewerkt. Daarnaast staat voor alle medewerkers een opleiding gepland over de ecologische, maatschappelijke en ethische uitdagingen van artificiële intelligentie.

Impact meten en continu verbeteren

- Samen met het Belgische bedrijf Co₂herence en het financiële team van de Stichting Kanal werd een eerste prognose van de CO₂-uitstoot voor 2027 opgesteld. Deze oefening maakte het mogelijk een eerste inschatting te maken van de verwachte uitstoot. In 2026 ligt de prioriteit bij het structureren en consolideren van de gegevens, zodat in 2027 een volledige CO₂-balans kan worden opgemaakt.
- In december 2025 werd voor het volledige productieteam van de Stichting Kanal een opleiding van een halve dag georganiseerd over het meten van de koolstofvoetafdruk.
- Voor elk project worden systematisch opvolgingsindicatoren vastgelegd om de resultaten te meten en de continue verbetering van de werking te ondersteunen.

Deelname aan professionele netwerken

- Deelname aan het stuurcomité van het project Green Museum (Brussels Museums) (4 vergaderingen in 2025).
- Deelname aan een Frans-Belgische werkgroep van 60 medewerkers die binnen de culturele sector verantwoordelijk zijn voor ecologische en maatschappelijke thema's (1 bijeenkomst in 2025).
- Coördinatie van een Frans-Belgische werkgroep van zes culturele organisaties rond de sensibilisering van het publiek voor ecologische uitdagingen (7 werkvergaderingen in 2025).
- Deelname aan de werkgroepen en laboratoria van de Franse vereniging Les Augures rond ecodesign en verantwoord digitaal beleid.

Financiële en administratieve governance

The background of the slide features a minimalist design with two large, overlapping circles. The top circle is a light beige color, and the bottom circle is a slightly darker shade of beige. The intersection of the two circles creates a central, darker beige area. The title text is positioned in the upper left quadrant, partially overlapping the top circle.

Service

Een geïntegreerde dienst voor financiën en managementcontrole

In 2025 hebben we de fundamenteen gelegd voor een gemeenschappelijke financiële organisatie voor de Stichting en haar agentschappen. Er werd bewust gekozen om deze functies intern te organiseren. Boekhouding, financiën en managementcontrole worden voortaan rechtstreeks door de Stichting opgenomen. Het doel is de organisatie als geheel op een coherente manier aan te sturen, met blijvende aandacht voor de operationele noden.

Vandaag werken alle entiteiten met dezelfde systemen. Adfinity centraliseert het budgettaire en boekhoudkundige beheer en is gekoppeld aan Salesforce voor de planning, evenals aan de verschillende operationele toepassingen. Deze architectuur maakt het mogelijk operationele en financiële gegevens met elkaar te verbinden, verbintenissen in realtime op te volgen en te beschikken over betrouwbare stuurinformatie.

Voor de volledige organisatie werd bovendien een geconsolideerd financieel model ontwikkeld. Daarmee kunnen verschillende scenario's worden doorgerekend, toekomstige ontwikkelingen worden geanticipeerd en de impact van de activiteiten van de agentschappen op het globale financiële evenwicht van de Stichting worden geëvalueerd.

Duidelijke en geharmoniseerde processen

Daarnaast hebben we een gestructureerd systeem van interne controle ingevoerd, met onder meer:

- Een geformaliseerd proces voor het aangaan van uitgaven, met goedkeuringstromen waarbij zowel de operationele verantwoordelijken als de directie betrokken zijn.
- Maandelijkse herforecasting en een wekelijkse opvolging van de belangrijkste prestatie-indicatoren.
- Procedures die de volledige aankoopcyclus afdekken: aanvraag, goedkeuring, bestelling, ontvangst, boeking en betaling.
- Een gestructureerde opvolging van materieel en inventarissen.

- Duidelijke procedures voor dienstreizen, representatiekosten, de aanmaak van leveranciers en de contractuele traceerbaarheid.

Deze processen, die voor alle entiteiten gelden, waarborgen een coherente werking en een doeltreffend risicobeheer.

Het boekhoudteam (vier medewerkers) zorgt voor een nauwgezette opvolging van alle verrichtingen. De regelmatige afsluitingen en de betrouwbaarheid van de gegevens getuigen van een kwalitatieve uitvoering. Twee medewerkers zijn specifiek verantwoordelijk voor de financiële sturing, met taken op het vlak van budgetopvolging, financiële modellering en analyse. De juridische dienst (vier medewerkers) ondersteunt de Stichting en de agentschappen bij de contractuele borging van hun activiteiten. Daarnaast versterkt de verdere uitbouw van de IT-omgeving, afgestemd op de behoeften van de financiële controle, onze rapporteringscapaciteit. Een extern fiduciair kantoor biedt aanvullende expertise en een onafhankelijke blik. De agentschappen worden volgens dezelfde normen gecontroleerd als de Stichting.

Naast de implementatie van nieuwe systemen stond 2025 ook in het teken van de verankering ervan binnen de organisatie. Er werden interne opleidingen georganiseerd om de budgettaire processen beter te leren begrijpen. Managers kregen ondersteuning bij het interpreteren van dashboards en het beheer van hun budgetten. Het doel is een gedeelde cultuur van budgettaire verantwoordelijkheid en transparantie te verankeren.

Financieel overzicht

Voorafgaand aan de definitieve afsluiting van de rekeningen van 2025

Voorbije boekjaar

In de loop van 2025 werd de raad van bestuur regelmatig geïnformeerd over de uitvoering van de begroting van de Stichting Kanal. In dat kader werden drie opeenvolgende rapporteringen voorgelegd. Op 8 december werd een laatste begrotingsaanpassing voorgesteld. Tijdens die

vergadering nam de raad van bestuur akte van de stand van de uitvoering van de begroting 2025, die in de loop van het jaar op een aantal punten werd bijgestuurd. Sinds juni 2024 en gedurende het volledige boekjaar 2025 beschikte het Brussels Hoofdstedelijk Gewest niet over een volwaardige regering. Deze uitzonderlijke situatie veroorzaakte aanzienlijke moeilijkheden voor de Stichting Kanal, waardoor de uitvoering van de beheersovereenkomst niet volledig kon worden gewaarborgd.

Ondanks de activering van de vrijwaringsclausules met de toezichthoudende overheid om de financiering te plannen, zag de Stichting zich genoodzaakt verschillende bewarende maatregelen te nemen en haar uitgaven grondig te herstructureren en te herplannen. Reeds in december 2024 keurde de Stichting Kanal een voorzichtig begrotingskader voor 2025 goed, gebaseerd op het systeem van voorlopige twaalfden dat door de regering werd opgelegd aan alle gewestelijke instellingen. Deze voorzichtigheidsmaatregelen gingen gepaard met een aanwervingsstop die liep van december 2024 tot november 2025. Daarnaast werd de begroting 2025 ingrijpend herwerkt om aan te sluiten bij het door de regering opgelegde budgettaire kader. In maart 2025 werd een overlegprocedure opgestart met de bevoegde voogdijministers om de sterk verminderde dotaties te herzien, aangezien deze aanzienlijk afweken van de verbintenissen uit de beheersovereenkomst die op 20 juli 2023 tussen de Brusselse Regering en Kanal werd gesloten. Uiteindelijk bereikten de Stichting Kanal en haar voogdijministers een akkoord dat de continuïteit van de investeringsfinanciering, het voortbestaan van de instelling en de geplande opening voor het publiek in 2026 veiligstelde.

Dankzij de vroegtijdig geïdentificeerde risico's en de vanaf begin 2025 genomen voorzorgsmaatregelen bleef de Stichting in staat haar contractuele verbintenissen na te komen en haar opdrachten verder uit te voeren. De aanhoudende politieke en budgettaire onzekerheid gedurende 2025 en daarna heeft echter de vooruitzichten voor 2026 aanzienlijk verslechterd. Vanaf september 2025 werd opnieuw een overlegprocedure opgestart overeenkomstig artikel 37 van de beheersovereenkomst. De regering in lopende zaken werd formeel verzocht een standpunt in te nemen. Tussen oktober en december vonden meerdere overlegvergaderingen plaats tussen de

Stichting Kanal en haar voogdijministers. Daarbij werden verschillende scenario's onderzocht om de financiering van de resterende bouwwerken, geraamd op € 62 miljoen, veilig te stellen.

Aan het einde van het boekjaar 2025 had de Brusselse Regering, ondanks de beschikbaarheid van uitgebreide analyses en verschillende uitgewerkte oplossingsscenario's, nog geen formele beslissing genomen over de financiering van de voltooiing van de werf. Daardoor konden onder meer een gewestwaarborg voor een investeringskrediet — waarvoor de Stichting reeds een kredietaanvraag had ingediend bij haar bancaire partner — en een kortetermijnlening via het Gewestelijk Agentschap van de Schuld niet worden geactiveerd.

Daarnaast werkte de Stichting Kanal, op vraag van haar voogdijoverheid, verschillende scenario's uit voor de betrokkenheid van publieke en private investeerders via een SPV (Special Purpose Vehicle), dat het gebouw zou kunnen verwerven, de voltooiing van de werken financieren en nadien instaan voor het vastgoedbeheer. Via regelmatig geactualiseerde kasstroomprognoses werd de Brusselse Regering herhaaldelijk gewezen op het risico dat de Stichting haar verplichtingen tegenover de aannemers niet langer zou kunnen nakomen en reeds vanaf februari 2026 in betalingsmoeilijkheden zou kunnen komen. Ondanks deze waarschuwingen werd geen beslissing genomen. Zowel de werking als de investeringscomponent van het project kwamen hierdoor ernstig onder druk te staan. De realisatie van de aan Kanal toegewezen doelstellingen en zelfs de geplande opening voor het publiek dreigden hierdoor in het gedrang te komen. Talrijke overheidsopdrachten moesten nog worden gegund, honderden overeenkomsten met institutionele partners, kunstenaars en verenigingen bleven afhankelijk van duidelijkheid over de financiering en ook de zoektocht naar private investeerders voor de commerciële agentschappen, georganiseerd als publiek-private samenwerkingen, werd hierdoor ernstig bemoeilijkt.

Tijdens de vergadering van de raad van bestuur van 22 september 2025 werden de financieringsperspectieven voor de werf formeel vastgesteld en meegedeeld aan de regeringscommissarissen. De raad besliste tevens een beroep te doen op artikel 37 van de beheersovereenkomst, dat voorziet in een overlegprocedure wanneer uitzonderlijke

omstandigheden ertoe leiden dat een partij haar verbintenissen niet kan nakomen. Dit overleg vond plaats op 5 november 2025 en werd gevolgd door verschillende contacten en vergaderingen tussen de Stichting Kanal en de kabinetten van de minister-president en de minister van Begroting.

Bij brief van 9 december bezorgde de Stichting Kanal de geactualiseerde positie van haar raad van bestuur (vergadering van 8 december), met het verzoek een reeks voorstellen goed te keuren die samen met de voogdijministers waren uitgewerkt om de financiële en budgettaire uitdagingen aan te pakken. Op 14 december bevestigden de leden van de regering per e-mail dat zij zich in deze krachtlijnen konden vinden. Zij vroegen de Stichting de voorstellen verder te onderbouwen met juridische en financiële analyses en erkenden daarbij de noodzaak om uiterlijk in januari 2026 tot een oplossing te komen. Niettemin werd noch in januari noch in februari 2026 een beslissing genomen. Intussen trad een nieuwe Brusselse Regering aan, die zich hierover op korte termijn zal moeten uitspreken.

Het Brussels Parlement keurde op 27 maart 2026 de begroting 2026 goed. Via artikel 95 van de begrotingsordonnantie werd de regering gemachtigd om ten gunste van de Stichting Kanal een gewestwaarborg te verlenen, deel te nemen in het kapitaal of een lening toe te kennen ten belope van maximaal € 60 miljoen. Tijdens de verschillende overlegmomenten sinds 22 september 2025 heeft de Stichting Kanal herhaaldelijk benadrukt dat het uitblijven van zekerheid over een begroting 2026, die de in de beheersovereenkomst van 20 juli 2023 voorziene werkings- en investeringsdotaties bevestigt, een onhoudbaar risico vormt voor een project van deze omvang.

Resultaat

Het doel voor het definitieve saldo van het boekjaar 2025 bleef een begroting in evenwicht af te sluiten. Overeenkomstig de richtlijnen van de Brusselse Regering werden eventuele overschotten (onder meer afkomstig uit financiële opbrengsten) prioritair toegewezen aan de financiering van de investeringen. De oorspronkelijke begroting 2025, opgesteld binnen het kader van de voorlopige twaalfden, werd na overleg in mei 2025

een eerste keer herzien en vervolgens in september 2025 opnieuw aangepast. De details van deze begrotingswijzigingen werden aan de raad van bestuur voorgelegd.

De aangepaste begroting vertoonde een positief saldo van € 670 000 na de kapitaalversterking van de agentschappen en de overdracht van de netto-intrestopbrengsten op de financiële vaste activa naar het vastgoedproject (geraamd op € 240 000). Dit resultaat hield rekening met de aanleg van een voorziening van € 400 000 voor een geschil naar aanleiding van de annulering van een tentoonstelling als gevolg van de budgettaire onzekerheid, evenals met de dekking van de kunstwerken die aan de collectie werden toegevoegd en op de balans werden opgenomen.

De laatste herforecast van 15 december resulteerde in een nieuwe raming van ongeveer € 370 000. Daarbij werd rekening gehouden met de vervroegde afhandeling van het hierboven vermelde geschil, de verdere kapitaalversterking van de commerciële dochtervennootschappen van Kanal, die in het voorgaande boekjaar was opgestart, en de overdracht van de bruto-intrestopbrengsten op de financiële vaste activa naar het vastgoedproject. Op basis hiervan bleef de werkingsbegroting 2025 een geraamd positief saldo van ongeveer € 3 000 euro vertonen. Overeenkomstig de richtlijnen werd dit volledige bedrag toegewezen aan het investeringsbudget.

Gewestelijke financiering van de investeringen

Tijdens de buitengewone vergadering van 15 december 2025 herinnerde de raad van bestuur de regeringscommissarissen er opnieuw aan dat dringend een beslissing moest worden genomen over de financiering van de werf. De werkzaamheden bevonden zich immers in de eindfase en de continuïteit van de financiering was van strategisch belang. Een onderbreking van de werf zou bovendien contractuele sancties met zich kunnen meebrengen en de geplande opening van Kanal voor het publiek op 28 november 2026 in het gedrang brengen.

Op vraag van de bevoegde ministers werden daarnaast de financiële gevolgen onderzocht van verschillende scenario's, waaronder een tijdelijke stillegging van de werf of het niet openen van de site. Geen van deze scenario's bleek realistisch, gezien de omvang van de negatieve gevolgen en het aanzienlijke waardeverlies dat zowel Kanal als het Brussels Hoofdstedelijk Gewest op hun investering zouden moeten boeken. De Stichting Kanal werkte daarom verschillende financieringsscenario's uit om de voltooiing van de investeringen en de opening van de site mogelijk te maken, terwijl tegelijk — overeenkomstig de vraag van de ministers — werd vastgehouden aan het begrotingskader van de voorlopige twaalfden.

Ten slotte werd, gelet op de opname van Kanal binnen de consolidatiekring van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, aan de Stichting gevraagd ook een voorstel uit te werken om het resterende investeringssaldo te compenseren, zodat de impact ervan op de gewestenschuld zoveel mogelijk kon worden geneutraliseerd.

Actualisering van de raming van de investerings-uitgaven

December 2024

Ter herinnering: in 2017, tijdens de haalbaarheidsstudies, bedroeg de oorspronkelijke raming van het project waarvoor de Brusselse Regering aan Kanal de opdracht gaf € 150 miljoen, bestaande uit € 125 miljoen aan werken en € 25 miljoen aan studies. Dit bedrag was:

- Uitgedrukt in prijzen van 2017 en diende dus nog te worden geïndexeerd.
- Exclusief btw.
- Exclusief de irichting, waarvan de kostprijs op dat moment nog moest worden geraamd.

In september 2022 werd deze raming voor het eerst geactualiseerd naar aanleiding van de impact van de oorlog in Oekraïne op de bouw prijzen. De op dat ogenblik vastgestelde en ingehaalde indexering werd geraamd

op € 22 miljoen (Statbel-index, derde kwartaal 2022). De totale projectkost kwam daarmee op € 172 miljoen (125 + 25 + 22).

In juli 2023 werd, bij de goedkeuring van de beheersovereenkomst 2024—2028 van Kanal, een bijkomend budget van € 13 miljoen voorzien voor de inrichting, waarvan de kostprijs in 2017 nog niet was bepaald. De totale geraamde investering bedroeg daarmee € 185 miljoen (125 + 25 + 22 + 13).

Op 29 september 2025 stelde de Stichting Kanal aan de Commissie voor Territoriale Ontwikkeling een stand van zaken van het project voor en beantwoordde zij de vragen van de parlementsleden. Het verslag bevatte een onderbouwde actualisering van de kostenraming, maar het lijkt erop dat de commissie van het Brussels Parlement hierover geen officieel verslag heeft gepubliceerd. Het document gaf een eerste overzicht van de evolutie van de bouwkosten.

Via verschillende mededelingen aan het Brussels Parlement en de Brusselse Regering, waarvan de meest recente dateert van 15 december 2025, heeft de raad van bestuur meegedeeld dat de totale kostprijs van de werf is geëvolueerd van € 150 miljoen excl. btw (prijzen 2017) — zoals opgenomen in de beheersovereenkomst 2018—2023 — naar € 232,6 miljoen excl. btw (raming meegedeeld aan de regering op 26 december 2025).

Kostenstaat van de werf	Budget (€ excl. BTW)	Betaald op 31.12 (€ excl. BTW)
Basisdossier (PRIM 172)	219 610 000	160 063 100
Inrichtingswerken (PRIM 13)	13 055 111	1 412 679
Totaal	232 665 111	161 475 779

De totale kostprijs is samengesteld als volgt:

€ 150 miljoen excl. btw (prijzen 2017).

€ 13 miljoen voor de inrichting (zoals voorzien in de beheersovereenkomst 2024–2028)

€ 41,8 miljoen aan vastgestelde en geraamde wettelijke indexeringen, waaronder:

- € 22 miljoen
Reeds toegekend, vastgelegd en uitbetaald door het Brussels Hoofdstedelijk Gewest in september 2022.
- € 15 miljoen
Verworven maar op 31 december 2025 nog niet vastgelegd.
- € 3,8 miljoen
Geraamd tot aan de volledige voltooiing van de werf.

Dit stemt overeen met een gemiddelde jaarlijkse indexering van ongeveer 3%, inclusief de inflatie als gevolg van de opeenvolgende COVID-crisis en de oorlog in Oekraïne.

€ 27,8 miljoen aan verrekeningen en geschillen.

Op 31 december 2025 werd bovenstaande geactualiseerde kostenstaat van de werf aan de Brusselse Regering bezorgd.

Invest + vastgoedbeheer		2017–18 (€)	2019 (€)	2020 (€)	2021 (€)	2022 (€)	2023 (€)
Investeringsubsidies en vastgoedbeheer (BO + indexeringsclausule)	Vastlegging	150 000 000				22 000 000	
	Vereffening	8 000 000	14 500 000	32 000 000	30 000 000	49 650 000	22 850 000
Effectief vastgelegd / Ontvangen / Nog te ontvangen	Vastlegging	150 000 000				22 000 000	
	Vereffening	8 000 000	14 500 000	31 000 000	30 000 000	49 650 000	22 850 000
Differentieel	Vastlegging						
	Vereffening			-1 000 000			

Invest		2024 (€)	2025 (€)	2026 (€) nieuwe behoeften	2027 (€)	2028 (€)	Total (€) op 31.12.2025
Investeringsubsidies (BO)	Vastlegging	13 000 000					185 000 000
	Vereffening	9 500 000	13 000 000	5 500 000			185 000 000
Nog contractueel vast te leggen saldo (indexeringen € 19,8 miljoen + € 26,7 miljoen)	Vastlegging			47 665 111			47 665 111
	Vereffening				47 665 111		47 665 111
Totaal	Vastlegging	13 000 000	0	47 665 111	0	0	232 665 111
	Vereffening	9 500 000	13 000 000	5 500 000	47 665 111		232 665 111
Effectief vastgelegd / Ontvangen / Nog te ontvangen	Vastlegging	8 075 000	6 384 000				186 495 000
	Vereffening	8 075 000	6 384 000				170 459 000
Differentieel	Vastlegging	-4 925 000		-46 520 000			-46 206 111
	Vereffening	-1 425 000			-47 665 111		-62 206 111

De gewestelijke financiering van de investeringen werd als volgt aangevuld (zie tabel).

Op 31 december 2025 bedragen de investeringsfinancieringsbehoeften:

- C-kredieten: € 46,206 miljoen aan vastleggingskredieten
- B-kredieten: € 62,206 miljoen aan vereffeningskredieten, waarvan € 16 miljoen aan openstaande verbintenissen

Hoofdindex (2017 = 100)								
2017 (€)	2018 (€)	2019 (€)	2020 (€)	2021 (€)	2022 (€)	2023 (€)	2024 (€)	2025 (€)
125 000 000	127 750 000	130 500 000	132 500 000	139 250 000	156 500 000	165 750 000	169 500 000	172 875 000
index = 100	index = 102,2	index = 104,4	index = 106	index = 111,4	index = 125,2	index = 132,56	index = 135,6	index = 138,3

Verschil indexeringen (10.03.26)	2017	2025
Geraamd bedrag	€	125 000 000
Index	100	138,3
Theoretische impact		€ -47 875 000
Werkelijke impact (31.12.2025)		€ -41 800 000

Impact van de indexeringen

(Detailoverzicht)

De opeenvolgende crisissen (COVID-19 in 2020, de oorlog in Oekraïne in 2022 en het conflict met Iran in 2026) hebben geleid tot sterke prijsindexeringen voor de bouwwerken, met een aanzienlijke impact op de totale kostprijs van het project. In 2022 maakte de activering van een herzieningsclausule voor indexeringen het mogelijk een deel van deze meerkost op te vangen (€ 22 miljoen op een geraamde totale impact van € 41,8 miljoen op 26.12.2025).

Er blijft echter nog een aanzienlijk bedrag te financieren. Naast de aanhoudende gevolgen van de oorlog in Oekraïne, ondanks de merkbare stabilisering van de energieprijzen sinds 2023, kunnen zich bijkomende effecten voordoen als gevolg van het conflict met Iran en de impact daarvan op de energie- en grondstoffenprijzen. Aangezien de werf zich in de eindfase bevindt, wordt verwacht dat deze impact beter beheersbaar zal zijn. De stand van zaken van de indexeringen en de raming van hun impact op de totale projectkost en de kasstromen werden daarom geactualiseerd en in januari, mei en september 2025 voorgelegd aan de raad van bestuur en aan de regeringscommissarissen.

Op 31.12.2025 beschikte de Stichting Kanal, gelet op de hierboven beschreven omstandigheden en de politieke crisis in het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, niet langer over voldoende kasmiddelen om de uitgaven voor de werf voor te financieren. Deze situatie werd herhaaldelijk onder de aandacht gebracht van de Brusselse Regering.

Er dient evenwel te worden benadrukt dat de impact van de sterke indexeringen tijdens deze periode gedeeltelijk kon worden beperkt. De Stichting Kanal is er immers in geslaagd het project, bij de opeenvolgende gunningen van de verschillende percelen — afgerond in december 2021 — binnen het oorspronkelijke budget van 2017 te houden. Hierdoor kon een belangrijk deel van de kostenstijging worden opgevangen, wat duidelijk tot uiting komt in de herzieningen op 31.12.2025 en een aanzienlijke besparing voor het project vertegenwoordigt. Wat de uitvoering van de werken betreft, heeft de realisatie van het architecturale project geleid tot een geleidelijke toename van de investeringen (vaste activa in aanbouw en vooruitbetalingen: € 164 427). Sinds 2021 worden deze investeringen volledig opgenomen aan de actiefzijde van de balans van de Stichting Kanal. Na de voorlopige oplevering zullen zij geleidelijk worden afgeschreven.

Risicobeheer

Indexeringen
De aanhoudende internationale context als gevolg van de oorlog in Oekraïne vereist blijvende waakzaamheid ten aanzien van de evolutie van de kosten van de lopende investeringen. Dit risico wordt versterkt door de gevolgen van de Amerikaanse interventies in Iran voor de energieprijzen. De raad van bestuur en de toezichthoudende overheden van de Stichting werden hierover tijdig geïnformeerd, evenals over de voorzichtigheidsmaatregelen die de directie heeft genomen. Sinds de beslissing van de Brusselse Regering in september 2022 om de indexeringen op de bouwwerken te financieren, voeren de teams van de Stichting maandelijks een opvolging uit.

De impact van de indexeringen wordt hierboven nader toegelicht.

Behandeling van de belasting over de toegevoegde waarde (btw)

Wat de aanzienlijke investeringen betreft die nodig zijn voor de realisatie van de toekomstige site, bevestigt het standpunt van de bevoegde administratieve diensten over de herziening van de btw-behandeling van de werf de analyse van de Stichting Kanal. Daarbij wordt uitgegaan van een volledige btw-plicht van de Stichting. Kanal blijft de gewestelijke overheden erop wijzen dat dit evenwicht behouden moet blijven bij toekomstige beslissingen over de financiering van de werking van de instelling. Kanal zet de besprekingen met de Federale Overheidsdienst Financiën voort. Deze zal uiteindelijk een definitief standpunt moeten innemen over de toepassing van de btw op het door de Stichting ontwikkelde businessmodel.

Heronderhandeling van de beheersovereenkomst

Net als andere instellingen met een vergelijkbare financieringsstructuur werd Kanal, in het bijzonder tijdens de Brusselse politieke crisis en bij het uitblijven van een goedgekeurde gewestbegroting in 2025, geconfronteerd met aanzienlijke spanningen op het vlak van de liquiditeiten. Deze situatie vereist een bijzonder nauwgezette opvolging van de financiële kosten die gepaard gaan met de beschikbare kasmiddelen, evenals een voortdurende actualisering van de financiële toestand en de prognoses, zowel voor de middelen die voor de werf zijn gereserveerd als voor de dekking van de werkingsuitgaven.

De financiering van de investeringen bleef gedurende 2025 grotendeels onder controle. De beschikbare liquiditeiten volstaan echter niet langer om de afwezigheid van een definitief financieringsmodel voor het resterende deel van de werf, dat in overleg tussen de Brusselse Regering en Kanal moet worden vastgesteld, zonder risico op te vangen. Op het moment van de opmaak van dit verslag is hierover, ondanks de vele overlegmomenten en de intensieve werkzaamheden om tot een oplossing te komen, nog steeds geen duidelijkheid.

De goedkeuring door het Brussels Parlement op 27 maart 2026 van een begroting die de regering machtigt om Kanal voor een bedrag van maximaal € 60 miljoen te ondersteunen — in de vorm van een lening, een gewestwaarborg of een kapitaalparticipatie — zou echter op korte termijn duidelijkheid moeten brengen over de financieringsoplossing.

Indien deze situatie zou aanhouden, kan dit in het tweede kwartaal van 2026 een aanzienlijk risico vormen voor de liquiditeitspositie van de Stichting en de continuïteit van de werf in gevaar brengen. Het standpunt van de nieuwe Brusselse Regering over de correcte uitvoering van de beheersovereenkomst, binnen een moeilijke budgettaire context voor het Gewest, wordt dan ook met grote belangstelling afgewacht.

Overheidsopdrachten — controle ex post

Als aanbestedende overheid leeft Kanal de wet van 17 juni 2016 inzake overheidsopdrachten en de bijbehorende uitvoeringsbesluiten na.

Voor elke levering, dienst of werk wordt, wanneer zich een nieuwe behoefte voordoet, door de dienst Administratie, Financiën en Juridische Zaken nagegaan of een overheidsopdracht moet worden opgestart om aan de geldende regelgeving te voldoen. De juridische dienst ziet er bovendien op toe dat alle afdelingen van de Stichting zich bewust zijn van en handelen in overeenstemming met de regelgeving inzake overheidsopdrachten.

Wanneer een overheidsopdracht afloopt, evalueert de dienst Administratie, Financiën en Juridische Zaken, in overleg met de betrokken afdelingen, of het aangewezen is een nieuwe overheidsopdracht van dezelfde aard op te starten.

Jaarlijks analyseert de juridische dienst het totale bestelvolume per leverancier van Kanal om na te gaan of de situatie moet worden geregulariseerd door een overheidsopdracht op te starten. Wanneer de Stichting een nieuwe behoefte vaststelt, beslist een eerdere overheidsopdracht opnieuw in de markt te zetten of wanneer het jaarlijkse bestelvolume bij een leverancier de wettelijke drempelbedragen overschrijdt, wordt de passende overheidsopdrachtenprocedure opgestart om de regelgeving na te leven, rekening houdend met de volgende drempels (zie tabellen).

Procedure	Bedrag (€)	Bekendmaking	Bestek	Aantal inschrijvers
Opdracht op aanvaarde factuur	< 30 000	Nee	Nee	Min. 3 offertes aanvragen + min. 1 offerte ontvangen
Onderhandelingsprocedure zonder voorafgaande bekendmaking	<140 000	Nee	Ja	3—5 offertes aanvragen + min. 1 offerte ontvangen
Onderhandelingsprocedure met voorafgaande bekendmaking	< 215 000	Ja	Ja	Open procedure via bekendmaking + min. 1 offerte

Procedure	Bedrag (€)	Bekendmaking	Bestek	Aantal inschrijvers
Belgische openbare procedure	Werken	Bulletin der aanbestedingen	Ja	Open via bekendmaking + min. 1 offerte
	> 140 000			
	< 5 382 000			
	Leveringen en diensten			
Europese openbare procedure	> 140 000	Publicatieblad van de Europese Gemeenschappen	Ja	Open via bekendmaking + min. 1 offerte
	< 215 000			
	Werken			
	> 5 382 000			
	Leveringen			
	< 215 000			
	Diensten			
	> 215 000			

Alle leveringen en diensten waarvan het gecumuleerde bedrag over een periode van één jaar meer bedraagt dan € 30 000 excl. btw, worden geregulariseerd door middel van een passende overheidsopdrachtenprocedure.

Voor substantiële leveringen en diensten (meer dan € 3 000 excl. btw), maar onder de drempel van € 30 000 excl. btw (opdrachten van beperkte waarde), vraagt de Stichting haar medewerkers om de interne regels na te leven door steeds minstens drie verschillende leveranciers of dienstverleners te raadplegen, tenzij dit objectief niet mogelijk is en de afwijking gemotiveerd kan worden.

Naast de analyse van de belangrijkste opdrachten voert de juridische dienst ook een systematische monitoring uit van de aankopen onder de drempel van € 30 000 euro excl. btw. Deze audit heeft tot doel na te gaan of de teams van Kanal de hierboven vermelde interne regels correct toepassen.

De Stichting heeft bovendien een standaardmodel ontwikkeld voor de gunningsbeslissing van opdrachten van beperkte waarde. Dit model dient verschillende doelstellingen:

- Elke afdeling ziet erop toe dat alle wettelijke voorschriften worden nageleefd.
- De afdeling kan haar opdrachten van beperkte waarde eenvoudig opvolgen, aangezien alle relevante informatie in één document wordt samengebracht.
- De juridische dienst kan de opdrachten van beperkte

waarde monitoren doordat het gunningsverslag in de boekhoudsoftware wordt opgenomen zodra het gecumuleerde bestelbedrag meer dan € 3 000 excl. btw bedraagt.

- Bij een eventuele controle zijn alle relevante gegevens in één document beschikbaar.
- Indien een economische operator informatie vraagt over de redenen waarom zijn offerte niet werd geselecteerd, kan de gunningsbeslissing worden meegedeeld.

Audit

Jaarlijks wordt een audit uitgevoerd. De resultaten worden systematisch aan de raad van bestuur voorgelegd. De juridische dienst voerde een monitoring uit van de leveranciersrekeningen die betrekking hebben op het boekjaar 2025.

Leveranciersrekeningen van meer dan € 30 000 excl. btw

De juridische dienst voerde een interne audit uit op basis van de leveranciersrekeningen over de periode van 1 januari 2025 tot en met 31 december 2025. Er werd slechts één leverancier vastgesteld waarvoor de regelgeving niet volledig werd nageleefd. Deze situatie zal in 2026 worden geregulariseerd door de plaatsing van een specifieke overheidsopdracht.

Leveranciersrekeningen tussen € 3 000 en 30 000 excl. btw

Van de meer dan 200 leveranciers waarvan het jaarlijkse factuurbedrag hoger lag dan € 3 000 excl. btw, stelde de juridische dienst na afloop van de audit vast dat voor

slechts twee leveranciers niet kon worden aangetoond dat de door de interne regels van de Stichting Kanal vereiste mededinging had plaatsgevonden op het ogenblik van de bestelling. Deze opdrachten werden vanaf mei 2025 opgenomen in overheidsopdrachtenprocedures.

98,89 % van de leveringen, diensten en werken die in 2025 binnen de categorie van opdrachten van beperkte waarde vielen, werd bijgevolg geplaatst overeenkomstig de interne regels van de Stichting.

De Stichting voldeed daarmee volledig aan de regelgeving inzake overheidsopdrachten.